

การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน

LI PING LI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2554

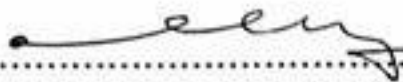
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์
ของ Li Ping Li ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตร ศิลปกรรมศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

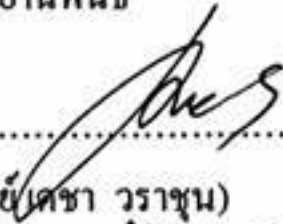

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ภรดี พันธุ์ภากร)

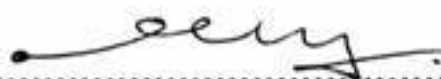
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ เศชา วราชน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)

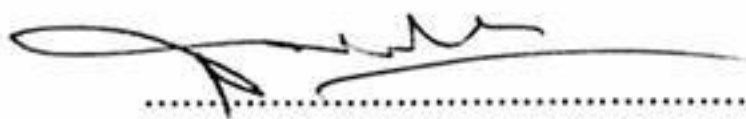

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ภรดี พันธุ์ภากร)

..... กรรมการ
(ดร.คูสิต ขาวเหลือง)

คณะศิลปกรรมศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตร
ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(อาจารย์สมาน สรรพศรี)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

ในการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา ความช่วยเหลือและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ภรดี พันธภูภากร กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.คูสิต ขาวเหลือง และศาสตราจารย์เดชา วราชน กรรมการสอบ ที่ท่านได้กรุณาใช้เวลาให้แนวคิด ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบปรับปรุงตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ทำให้การศึกษาค้นคว้ามีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้อุทิศแรงกายแรงใจในการถ่ายทอดวิชาความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับ มาวิเคราะห์และเชื่อมโยงในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมาย

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์บางแสน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นขวัญและกำลังใจในระหว่างการศึกษาด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณบุคคลในครอบครัวลี (LI) ที่เป็นแรงสนับสนุน ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ผู้ให้กำเนิดและบูรพาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัยและอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยเป็นคนดี มีคุณธรรม

LI PING LI

52920930: สาขาวิชา: ทศนศิลป์และการออกแบบ; ศป.ม (ทศนศิลป์และการออกแบบ)

คำสำคัญ: จิตรกรรมร่วมสมัย/ จิตรกรรมฝาผนัง/ ผสมผสาน

LI PING LI: การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน (CONTEMPORARY ARTISTIC INTEGRATION WITH MERITS OF CHINESE AND THAI MURAL ARTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: เทพศักดิ์ ทองนพคุณ, สม., ภาณี พันธูภากร, ศศ.ม. 104 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

จิตรกรรมฝาผนังทำหน้าที่เป็นดั่งภาษาภาพที่ส่งต่อคำบอกเล่าและการติดต่อสื่อสารระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ประกอบกับมีคุณค่าและความงดงามทางจิตใจเป็นอย่างมากเนื่องจากผูกพันกับศาสนา ความเชื่อถือ และศรัทธา นับเป็นวิจิตรศิลป์ชั้นสูงที่มีความงามตามอุดมคติและมีลักษณะการแสดงออกพิเศษเฉพาะของแต่ละประเทศ ผลงานการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังของไทยและจีนที่ปรากฏในสมัยต่างๆ ถือได้ว่าเป็นสิ่งล้ำค่าที่บ่งบอกถึงการอยู่ร่วมกัน ความเชื่อและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี จิตรกรรมฝาผนังของประเทศจีนสืบทอดมาจากวัฒนธรรมประเพณีของการวาดภาพจีนที่ตกทอดมรดกมาจากอักษรภาพสมัยโบราณจนกลายเป็นศิลปะอันทรงเกียรติที่รุ่งโรจน์ ในด้านจิตรกรรมฝาผนังไทยก็มีมาหลายยุคหลายสมัยเช่นกัน นับตั้งแต่สมัยทวารวดีเป็นต้นมา จากการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำขุนหวงประเทศจีนและจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบประวัติศาสตร์จิตรกรรมฝาผนังของไทย-จีน มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรม จิตรกรรมและการสื่อความหมายของภาพวาดระหว่างประเทศได้อย่างลึกซึ้ง โดยแสดงออกมาด้วยเทคนิคสีน้ำมันและสีอะคริลิก ผสานจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการออกแบบที่แสดงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์อันจะนำไปสู่การค้นพบบทบาทเชิงสัญลักษณ์และภาษาศิลป์ที่ซ่อนอยู่ภายใน

ผลงานการสร้างสรรค์ในชุดนี้แบ่งออกเป็น 9 ชิ้นงาน คือ การเช่นไหว้ในวันสันตฤดูเพื่อขอพรให้การเก็บเกี่ยวอุดมสมบูรณ์ มีความสุขในชีวิตและเป็นเทศกาลแห่งการฝากความหวัง การเช่นไหว้ในคืนวันตฤเพื่อขอพรให้สมหวังในความรัก การเช่นไหว้ในสารทฤดูเพื่อขอพรให้พระเทพยดาคุ้มครองและให้การเก็บเกี่ยวได้ผลอุดมสมบูรณ์ การเช่นไหว้ในวัสสานตฤเพื่อปรับปรุงชีวิตใหม่ให้ดีขึ้น เป็นโอกาสที่ดีของการเติมพลัง การกำเนิดใหม่กล่าวถึงความปรารถนาของมนุษย์ที่ต้องการให้โลกหมุนย้อนนำพาคืนวันดีๆกลับมาอีกครั้ง ฟ้ากล่าวถึงจินตนาการของมนุษย์กับเรื่องราวบนท้องฟ้า ดินเปรียบเสมือนผู้ปกครองมนุษย์และในขณะที่เดียวกันก็ถูกมนุษย์ปกครอง โลกก็กล่าวถึงเรื่องราวความเพ้อฝันของมนุษย์ และผลงานชิ้นสุดท้ายมีชื่อว่า มันดาร

ถือเป็นผลงานชิ้นสรุปที่รวบรวมใจความหลักของ 8 ภาพแรกมาไว้บนผลงาน โดยมีแนวคิดหลัก กล่าวถึงวงจรชีวิตมนุษย์ที่เวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่จบสิ้น ผลงานทั้ง 9 ชิ้น มีความงดงามและโดดเด่นในเรื่องลายเส้น สี สัน โครงสร้าง รูปแบบและลักษณะผสมผสานเทคนิคตามแบบไทย-จีน ร่วมสมัยที่ให้ทรรศรแตกต่างกันพร้อมทั้งสอดแทรกความรู้ผ่านความเชื่อ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และเรื่องราวทางศาสนา ก่อให้เกิดการจินตนาการต่อเนื่องได้อย่างไม่จำกัด

52920930: MAJOR: VISUAL ARTS AND DESIGN; M.F.A. (VISUAL ARTS AND DESIGN)

KEYWORDS: CONTEMPORARY PAINTING/ MURAL PAINTING/ INTEGRATE

LI PING LI: THE CONTEMPORARY ARTISTIC INTEGRATION WITH MERITS OF CHINESE AND THAI MURAL. ADVISORY COMMITTEE: THEPSAKDI THONGNOPKOON, M.F.A., PORADEE PANTHUPAKORN, MA. 104 P. 2011.

Mural is such a visual language extending saying and communication between the past and the present. It also extremely accompanies with values and beauty due to its relation with religions, faith, and belief. Thus, it is an advanced fine art with an ideal, beauty, and unique characteristics of each country. Artworks concerned with Thai-Chinese painting mixtures which appeared in many period of time, so they were regarded as things valuable which told us very well about living together, belief, and relationship between two countries. It was said that Chinese murals were descended from delightful cultures and traditions of Chinese painting inherited from ancient picture letters which were flourish in the past and proud of Chinese civilization. There were many eras of Thai murals. They started from Davaravati period. From the studies of the murals at Dun huang tunnel in China and the murals in Thailand, it canned an inspiration to create the works which were unique and outstanding in art innovation. Visitors could know Thai-Chinese mural histories, and deeply comprehend in cultures, painting and definition of international drawing through oil and acrylic color techniques merged with imagination, creative thinking and designs that revealed aesthetic value. Therefore, they led to discovery of symbolic role and art language hidden inside and realized the importance of conservation, national unique beauty and visual language appeared in artworks.

The creative artworks in these series were divided into nine artworks: first, the oblation in spring to wish perfect harvests, life happiness and festival of hope; second, the oblation in autumn to wish for a luck in love; third, the oblation in summer to wish the protecting god and complete harvest; fourth, the oblation in winter to improve the new life; fifth, the initiation mentioning about human wishes that needs to be back to the good past events; sixth, the sky mentioning about human imagination about stories of the sky; seventh, the ground compared to the human protector; while governed by humans; eighth, the secret world mentioning about

human fancy. Finally, Mandara was the concluding artwork combining the main idea of eight pictures by showing a basic concept of life cycle that is the transmigration of soul.

These nine artworks are beautiful and outstanding in terms of lines, colors, structures, pattern and technical mixture of Thai-Chinese contemporary styles in several emotions. They also integrated the knowledge of customs, cultures, beliefs and religions stories in the pictures leading to continuous and unlimited imagination.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ขั้นตอนการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	8
ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจีน	8
จิตรกรรมฝาผนังในประเทศจีน	10
รูปแบบจิตรกรรมฝาผนังถ้ำคุนหวง	15
สรุปลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำคุนหวง	23
ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย	25
จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย	26
รูปแบบจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย	31
จิตรกรรมแนวผสมผสานศิลปะไทย-จีน	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	การดำเนินงาน 45
	การศึกษาจิตรกรรมฝาผนัง ไทย-จีน 45
	การดำเนินงานสร้างสรรค์ 46
	การปฏิบัติงาน 49
	สรุป 56
	ขั้นตอนการวาดภาพ 58
4	การวิเคราะห์ผลงาน 62
	ผลงานชิ้นที่ 1 การเซ่นไหว้ในวสันตฤดู 63
	ผลงานชิ้นที่ 2 การเซ่นไหว้ในกิมหันตฤดู 67
	ผลงานชิ้นที่ 3 การเซ่นไหว้ในสารทฤดู 71
	ผลงานชิ้นที่ 4 การเซ่นไหว้ในวิสาขามฤตฤดู 74
	ผลงานชิ้นที่ 5 การกำเนิดใหม่ 78
	ผลงานชิ้นที่ 6 ฟ้า 82
	ผลงานชิ้นที่ 7 ดิน 85
	ผลงานชิ้นที่ 8 โลกก็กลับ 89
	ผลงานชิ้นที่ 9 มนดาราม 93
5	อภิปราย และสรุปผลการศึกษา 96
	อภิปรายผลการศึกษา 96
	บรรณานุกรม 101
	ประวัติย่อของผู้วิจัย 104

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	เทคนิคการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำขุนหวง	23
2-2	สรุปลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย	40
3-1	การเปรียบเทียบเทคนิคและรูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยและจีน	47

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2-1 ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พบในห้องเก็บพระศพชื่อ การเสียดายให้อายุยืน (Bu Qian Qin)	11
2-2 ส่วนหนึ่งของภาพเฉาหยวน (Chao Yuan) ที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังในพระราชวังหย่งเลอ	14
2-3 ถ้ำคูนหวงตั้งอยู่บนเขาหมิงซา ภายในแบ่งออกเป็น 5 ชั้น	15
2-4 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 285 เรื่องคำสอนของพระพุทธเจ้า	16
2-5 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 61 ภาพเหยี่ยวไม้เจีย	18
2-6 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 249 บริเวณยอดถ้ำทิศใต้ ชื่อ รถหงส์ของเทพซีหวางมู่	19
2-7 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 112 แคนสุขาวดิแห่งตะวันตก	20
2-8 มาจากรูปแบบภาพตกแต่งของจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวง	21
2-9 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 257 “ภาพวาด 9 สี ตอน กำเนิดกวางทอง”	22
2-10 ภาพเขียนในกรุวัดราชบูรณะ มีลวดลายแบบจีน เรียกว่า สก ลก ซิว	27
2-11 ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลุ่มที่ 1 วัดมหาธาตุ ราชบุรี	28
2-12 ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลุ่มที่ 2 วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี	29
2-13 ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลุ่มที่ 3 วัดเกาะแก้วสุทธาราม เพชรบุรี	29
2-14 ภาพการหยอกล้อกันของชายหญิง พบในภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดโพธิ์ ด้านหลังเสา	32
2-15 ภาพเชิงสังวาสบริเวณปากประตู วัดบางยี่ขัน	32
2-16 ภาพสังวาสที่พบในจิตรกรรมฝาผนังที่ระเบียงพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	33
2-17 ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์	34
2-18 ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์	34
2-19 ภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระแก้วมรกต ภาพเขาพระสุเมรุ สัญลักษณ์ของ ระบบสุริยจักรวาลใน “ไตรภูมิ”	35
2-20 ประเพณีการบวชวัดโพธิ์นิมิต กรุงเทพมหานคร	36
2-21 ภาพประเพณีลอยกระทงในหอมณเทียรธรรม วัดบุพพาราม เชียงใหม่	37

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
2-22	ภาพจิตรกรรมฝาผนัง การแสดงโขน	38
2-23	ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ที่พระระเบียงรอบพระอุโบสถวัดพระแก้ว	39
2-24	ภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับวรรณคดีที่พบในพระอุโบสถวัดสุทัศน์ฯ	39
2-25	ผลงานของ Hao Zeng ชื่อภาพ พระอวโลกิเตศวร (เจ้าแม่กวนอิม) พันแขน พันตา ...	42
2-26	ผลงานของ Hao Zeng ชื่อภาพ YueLe	43
2-27	ลายไทย	43
2-28	ภาพมหรสพสมโภช ถวายพระเพลิงพุทธบิดา	44
3-1	แบบร่างภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู	49
3-2	แบบร่างภาพการเช่นไหว้ในกิมหันตฤดู	50
3-3	แบบร่างภาพการเช่นไหว้ในสารทฤดู	51
3-4	แบบร่างภาพการเช่นไหว้ในวัสสานฤดู	52
3-5	แบบร่างภาพการกำเนิดใหม่	53
3-6	แบบร่างภาพฟ้า	54
3-7	แบบร่างภาพดิน	55
3-8	แบบร่างภาพโลกสี่กั๊ก	56
3-9	สี่อะคริลิก สีน้ำแบบจีน หมึกจีน ทินเนอร์ สีน้ำมัน	58
3-10	ปากกาสี พู่กัน ทองคำเปลว เฟรมภาพ	59
3-11	การวาดแบบร่าง	60
3-12	การลงสีแบบร่าง	60
3-13	การตัดเส้นแบบร่าง	61
3-14	ภาพสมบูรณ์	61
4-1	การเช่านไหว้ในวสันตฤดู	63
4-2	รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู	64
4-3	โครงสร้างและการจัดวางภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู	65
4-4	สีเส้นภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู	65
4-5	การเช่นไหว้ในกิมหันตฤดู	67
4-6	รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในกิมหันตฤดู	68

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4-7	โครงสร้างและการจัดวางภาพการเช่นไหว้ในคิมหันตฤดู	69
4-8	สีสันภาพการเช่นไหว้ในคิมหันตฤดู	69
4-9	การเช่นไหว้ในสารทฤดู	71
4-10	รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในสารทฤดู	72
4-11	โครงสร้างและการจัดวางภาพการเช่นไหว้ในสารทฤดู	73
4-12	สีสันภาพการเช่นไหว้ในสารทฤดู	73
4-13	การเช่นไหว้ในวัสสานตฤดู	74
4-14	รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในวัสสานตฤดู	76
4-15	โครงสร้างและการจัดวางการเช่นไหว้ในวัสสานตฤดู	76
4-16	สีสันการเช่นไหว้ในวัสสานตฤดู	77
4-17	การกำเนิดใหม่	78
4-18	รูปร่างและลายเส้นภาพการกำเนิดใหม่	79
4-19	โครงสร้างและการจัดวางภาพการกำเนิดใหม่	80
4-20	สีสันภาพการกำเนิดใหม่	80
4-21	ฟ้า	82
4-22	รูปร่างและลายเส้นภาพฟ้า	83
4-23	โครงสร้างและการจัดวางภาพฟ้า	84
4-24	สีสันภาพฟ้า	84
4-25	ดิน	85
4-26	รูปร่างและลายเส้นภาพดิน	87
4-27	โครงสร้างและการจัดวางภาพดิน	87
4-28	สีสันภาพดิน	88
4-29	โลกลี้ลับ	89
4-30	รูปร่างและลายเส้นภาพโลกลี้ลับ	90
4-31	โครงสร้างและการจัดวางภาพโลกลี้ลับ	91
4-32	สีสันภาพโลกลี้ลับ	91
4-33	ม้นดารา	93

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4-34	รูปร่างและลายเส้นภาพมันดารา	94
4-35	โครงสร้างและการจัดวางภาพมันดารา	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศุภชัย สุทธิโชค (2551, หน้า 1) กล่าวว่า งานจิตรกรรมเป็นศิลปกรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ใช้เป็นสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกความคิด ความเชื่อ ในขณะนั้น สามารถแสดงรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ สามารถแสดงอารมณ์ ของผู้สร้างงานจิตรกรรมนั้นๆ ได้ มนุษย์สร้างงานจิตรกรรมมาตั้งแต่สมัยยังอยู่ในถ้ำ ร่องรอยขีดเขียนในถ้ำต่างๆ ที่พบเห็นในปัจจุบัน เกิดจากฝีมือของมนุษย์โบราณ ได้สร้างผลงานจิตรกรรมไว้ การสร้างงานจิตรกรรมมีในทุกชนเผ่าทั่วโลก งานจิตรกรรมบางครั้งทำหน้าที่เป็นภาษาภาพ และใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ใช้สื่อสารกับจิต วิญญาณ ความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน

จิตรกรรม คือหนึ่งในประเภทศิลปะที่มีความสำคัญมากเพราะสามารถรังสรรค์ให้ขึ้นถึงระดับวิจิตรศิลป์ได้อย่างง่ายดาย บ่งบอกถึงความมีรสนิยม สะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์จินตนาการและเป็นบันทึกประวัติศาสตร์สมัยของผู้คนและสังคมได้อย่างดี ถือได้ว่ามีคุณค่าและความงดงามทางจิตใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากผูกพันกับศาสนา ความเชื่อถือ และศรัทธา สืบทอดมาจากอดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่างานจิตรกรรมเป็นวิจิตรศิลป์ชั้นสูงที่มีความงามตามอุดมคติ และมีลักษณะการแสดงออกพิเศษเฉพาะของแต่ละคน โดยมักนิยมเขียนด้วยสีฝุ่นและปิดทอง หรือสร้างสรรค์ในแบบเหนือความจริงหรือแตกต่างไปจากธรรมชาติ แม้ว่าจะได้เส้นรูปร่าง ทรวดทรง ความอ่อนหวาน คดโค้งมาจากธรรมชาติก็ตาม (ศิลปะไทย, 2549)

วิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ก้าวไปพร้อมๆ กับความเจริญและวิวัฒนาการทางด้านต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในกรณีที่วัฒนธรรมของสังคมใดสังคมหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระบบสังคมโลก งานจิตรกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นเช่นเดียวกัน แม้ว่าส่วนหนึ่งของการแสดงออกของงานจิตรกรรมร่วมสมัยในประเทศไทยจะได้รับอิทธิพลจากความเคลื่อนไหวของศิลปะสากล แต่ก็ยังมีแนวความคิดที่เป็นอิสระ ไม่มีความผูกพันต่อสิ่งใด โดยเฉพาะจิตรกรรมมีโอกาสแสดงแนวความคิดสร้างสรรค์ในแนวใหม่ มีการทดลองเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับแนวความคิดของแต่ละบุคคล

ในบางกรณีงานจิตรกรรมร่วมสมัยอาจอาศัยเค้าโครงของแนวความคิดด้านจิตรกรรมไทยแบบประเพณีมาสร้างสรรค์แนวทางใหม่ของจิตรกรรมร่วมสมัยด้วยก็ได้ การศึกษาศิลปะเป็นสิ่งควบคู่มากับความเจริญและวิวัฒนาการของจิตรกรรมร่วมสมัย (อนันต์ ปาณินท์, 2532)

จิตรกรรมฝาผนัง คือภาพเขียนหลายชนิดที่เขียนบนปูน บนผนัง หรือเพดาน เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของมนุษย์ในหลายพื้นที่ที่มีพัฒนาการสืบเนื่องมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคบุกเบิก (Primitive) เช่น ภาพเขียนบนผนังถ้ำและเชิงผายุคก่อนประวัติศาสตร์ ภาพเขียนในผนังวิหารหรือศาสนสถานของอารยธรรมอินเดีย จีน อียิปต์ กรีก และยุโรปในยุคต่างๆ เรื่อยมาจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งภาพเขียนและภาพจิตรกรรมฝาผนังแต่ละแห่งก็มีแนวความคิด วิธีการเล่าเรื่อง รวมถึงรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไปตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้น (Wang, 1996, p 3)

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังของจีนและไทยที่ปรากฏในสมัยต่างๆ ถือได้ว่าเป็นสิ่งล้ำค่าที่บ่งบอกถึงการอยู่ร่วมกัน ความเชื่อและความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศของคนในสมัยโบราณได้เป็นอย่างดี หากเราทำการศึกษาจนได้รับแรงบันดาลใจและนำมาตรวจสอบ เพื่อวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ในรูปแบบการผสมผสานทางจิตรกรรมไทย-จีนและสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมออกมา จะทำให้ผลงานที่ได้มีความสำคัญในด้านการเกิดใหม่ทางการผสมผสานศิลปะร่วมสมัยระหว่างประเทศ ซึ่งผลงานที่ได้จะไม่จำกัดประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ตำนาน และศาสนา โดยใช้หน่วยคำที่ปรากฏอยู่ตามสภาพจริงมาแสดงออกในขั้นตอนของข้อความที่ลึกซึ้งซึ่งในผลงานเหล่านี้ นอกจากจะให้อรรถรสในการสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติและการใช้ชีวิตของมนุษย์แล้ว ยังเป็นรูปแบบการสื่อสารทางกาลเวลา ปรากฏผลทางวิชาการที่สมบูรณ์แบบและยังมีมโนคติทางสุนทรียศาสตร์ที่พิเศษอีกด้วย

หากกล่าวถึงจิตรกรรมฝาผนัง “ถ้ำขุนหวง” นับได้ว่าเป็นตัวแทนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศจีน ภายในถ้ำประกอบไปด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนังมากมายหลายยุคหลายสมัย ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งสะสมภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เก่าแก่ ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในประเทศไทยส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ตามวัดวาอาราม หรือปราสาทราชวังที่มีความสำคัญกับประวัติศาสตร์ไทย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแห่งได้กล่าวไว้ว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยที่ดูสวยสดงดงามและสมบูรณ์แบบที่สุดได้ถูกสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาแต่

ผลงานส่วนใหญ่ในสมัยนั้นก็ถูกทำลายลงหลังจากที่ไทยเสียกรุงครั้งที่สองให้กับพม่า แต่หากมองในภาพรวมแล้ว จิตรกรรมฝาผนังของทั้งสองประเทศที่ปรากฏในแต่ละสมัย ต่างก็แสดงข้อมูลด้านศิลปะวรรณคดีที่มีความเหมือนกันเป็นอย่างมากในเรื่องราวความเชื่อทางพุทธศาสนา อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย มีวิธีการวาดภาพและเลือกวัตถุดิบที่คล้ายกัน นอกจากนี้ในภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยยังได้รับอิทธิพลมาจากภาพวาดทางธรรมชาติของจีนอีกด้วย

ความจริงแล้ว ศิลปะก็คือวัฒนธรรมชนิดหนึ่งที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์และสังคมในประเทศนั้น มีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านภาพวาดหรือลายลักษณ์อักษรเพื่อความเข้าใจตรงกันของประชาชนในชาติ ซึ่งการศึกษาวิจัยในเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย-จีนในลักษณะนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งที่จะนำมาซึ่งความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เรียนรู้ลักษณะเฉพาะของชนชาติ ทำให้จิตรกรรมที่มีอยู่ตั้งแต่โบราณได้รับการพัฒนาและมีวิวัฒนาการที่ดี ทำให้การศึกษาและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศมีความหมายที่ลึกซึ้ง แสดงออกถึงการผสมผสานความงามทางเอกลักษณ์ชนชาติของทั้งสองประเทศ และเป็นการศึกษาที่สามารถสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัย การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์จิตรกรรมฝาผนังของไทย-จีน ศึกษาแนวคิด รูปแบบ และวิธีการการผสมผสาน วิเคราะห์การหลอมรวมกันของจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในทั้งสองประเทศ และนำมาซึ่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์และออกแบบผลงาน
2. เพื่อค้นหาความงามทางเอกลักษณ์ชนชาติ ภาษาภาพของทั้งสองประเทศที่ปรากฏออกมาทางผลงานจิตรกรรมฝาผนัง
3. เพื่อสะท้อนภาพจินตนาการ แสดงถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่สั่งสมและปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง อันจะนำไปสู่การค้นพบบทบาทเชิงสัญลักษณ์และภาษาศิลป์ที่ซ่อนอยู่ภายใน ทำให้ผู้คนในสังคมเห็นคุณค่าของการผสมผสานจิตรกรรมของไทย-จีนและตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง

4. เพื่อนำเสนอผลงานศิลปะจิตรกรรมเทคนิคสีน้ำมันและสีอะคริลิก บวกกับจินตนาการ ความคิดด้านการสร้างสรรค์และการออกแบบในแนวทางส่วนบุคคลที่มีต่อจิตรกรรมร่วมสมัย ในรูปแบบการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน

สมมติฐานของการวิจัย

การสร้างงานจิตรกรรมฝาผนังที่บ่งบอกถึงเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา ชาดก รามเกียรติ์หรือเรื่องเล่าต่างๆ ในอดีต เป็นผลงานจิตรกรรมที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและสะท้อนเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทางชนชาติได้เป็นอย่างดี แต่ทว่าผลงาน จิตรกรรมฝาผนังที่พบในประเทศไทยและประเทศจีนส่วนหนึ่งมีเทคนิค ภาพลักษณ์และลักษณะ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่คล้ายคลึงกัน อาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ทางการเมืองหรือการติดต่อ ค้าขายระหว่างประเทศในอดีต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการศึกษาลักษณะ รูปแบบ และเทคนิคการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังของไทย-จีน ที่ปรากฏในประเทศไทยและถ้าตุนหวงมาทำการวิเคราะห์ ทดลอง รวบรวมและผสมผสานเพื่อเป็น แนวทางในการสร้างผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานทางจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน

ขั้นตอนการวิจัย

1. เรียบเรียงข้อมูล ดำเนินการวิจัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เลือกสถานที่ที่ต้องการศึกษา รายละเอียด เก็บตัวอย่างผลงาน ศึกษาเทคนิคการวาดภาพที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อนำมา ใช้เป็นแนวทางและเป็นการปูรากฐานในการสร้างสรรค์งานศิลป์ที่กำลังจะทำต่อไป
2. ศึกษาข้อมูล ศึกษารายละเอียดของข้อมูลที่ได้รับ ศึกษารูปแบบ ลักษณะ วิธีการหรือ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน
3. สร้างสรรค์ผลงาน ในการสร้างสรรค์ผลงานจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ออกแบบผลงาน ใช้ข้อมูลทางภาษาศิลป์และเทคนิคการวาดภาพที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการ

ออกแบบ โดยเริ่มจากการวาดแบบร่าง เมื่อแบบร่างผ่านแล้ว ก็เริ่มเข้าสู่ส่วนที่ 2 คือ ลงมือปฏิบัติ ทั้งการเริ่มวาดภาพและสร้างชิ้นงาน

4. วิเคราะห์ผลงาน นำผลงานที่เสร็จเรียบร้อยแล้วมาทำการวิเคราะห์ ประเมิน และวิจารณ์การสร้างสรรค์ เพื่อให้ข้อวินิจฉัยของนักวาดภาพและผลงานที่ออกแบบได้รับการยืนยันความเป็นจริงอีกขั้นหนึ่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เกิดผลงานสร้างสรรค์ศิลปะจิตรกรรมเทคนิคสีน้ำมันและสีอะคริลิกในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะการแสดงออกเฉพาะบุคคล
2. เรียนรู้เทคนิคการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน ทราบที่มา เหตุผล และลักษณะของการผสมผสานผลงานศิลปะในรูปแบบนี้
3. เรียนรู้การผสมผสานความงามทางเอกลักษณ์ชนชาติของทั้งสองประเทศที่แสดงออกมาในงานจิตรกรรมฝาผนัง
4. ได้ผลงานตัวอย่างการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยแบบใหม่ที่นำเทคนิคการวาดภาพแบบผสมผสานในรูปแบบไทยและจีนมาแสดงออกทางลายเส้นได้อย่างชัดเจน สามารถแยกแยะจุดเด่นของทั้งสองประเทศได้อย่างถูกต้อง
5. เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในการสืบทอดมรดกทางจิตรกรรมฝาผนังให้อยู่คู่กับคนไทยและคนจีนสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยและการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมสีน้ำมันและสีอะคริลิกชุดนี้ ได้ให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์และภาษาศิลป์ที่มีอยู่ในการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน โดยมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. เนื้อหา (Content) เนื้อหาภาพวาดและสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นเกิดจากจินตนาการแนวความคิด และความรู้สึกภายในของคนที่มคอจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน โดยนำภาพจิตรกรรมฝาผนังของจีนที่ปรากฏในถ้ำขุนหวงกับจิตรกรรมฝาผนัง

ที่ปรากฏในประเทศไทย มาศึกษาอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน โดยนำผลงานของจิตรกรที่เคยศึกษาทางด้านนี้มาใช้เป็นแนวทาง

2. รูปแบบ (Form) เป็นการสร้างสรรค์ในรูปแบบศิลปะอุดมคติ (Idealism) บวกกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความรู้สึกร่วมที่มีต่อจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน มาสร้างสรรค์ผลงาน

3. เทคนิค (Technique) เป็นการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการใช้เทคนิคสีน้ำมันและสีอะคริลิกมาแสดงออกมาในรูปแบบผลงาน 2 มิติ บนผ้าใบ

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องทำการศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนังจากหลายๆสถานที่เพื่อหาข้อสมมุติฐานที่สามารถแสดงข้อเท็จจริงในการผสมผสานทางจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน ได้อย่างเป็นเอกเทศ และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะเข้าไปทำการศึกษา หาข้อมูลจากสถานที่จริงได้ด้วยตนเองในทุกสถานที่

2. ในประเทศจีน ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่จะไม่นับถือศาสนาเพราะจะเชื่อในเรื่องธรรมชาติ (ลัทธิเต๋า) และเชียนมากกว่าซึ่งต่างจากเมืองพุทธอย่างประเทศไทย ข้าพเจ้าก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ไม่นับถือศาสนาใดเลย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากในการวิเคราะห์เรื่องราวทางพระพุทธศาสนาหรือชาดกที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ส่วนภาพวาดที่เล่าเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเทศจีนก็ยากที่จะนำมาเปรียบเทียบในเรื่องราวทางพุทธประวัติของประเทศไทย เนื่องจากประเทศจีนนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน แต่ประเทศไทยเป็นศาสนาพุทธนิกายเถรวาทหรือหินยาน

3. ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นมรดกสำคัญอย่างหนึ่งในชาติ ที่ส่งผ่านเรื่องราวตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในความเก่าแก่นี้เองที่ทำให้บางส่วนของภาพจิตรกรรมฝาผนังมีการเลอะเลือนชำรุด เสียหายหรือหลุดลอกตามกาลเวลา ไม่สามารถคงคุณค่าของความงามไว้ได้ทั้งหมด จึงทำให้ยากในการวิเคราะห์ถึงรายละเอียดของการผสมผสานระหว่างจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีนได้อย่างสมบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตรกรรมร่วมสมัย (Contemporary Painting) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการของโลก ความเจริญทางการศึกษา การคมนาคม การพาณิชย์ การปกครอง การรับรู้ข่าวสาร ความเป็นไปของโลกที่อยู่ห่างไกล ฯลฯ เหล่านี้ ล้วนมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและแนวทางการแสดงออกของศิลปินในยุคต่อๆ มา ซึ่งได้พัฒนาไปตามสภาพแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตความเป็นอยู่ ความรู้สึกนึกคิด และความนิยมในสังคม สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ใหม่ของวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง อย่างมีคุณค่า อนึ่ง สำหรับลักษณะเกี่ยวกับจิตรกรรมไทยร่วมสมัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นแนวทางเดียวกันกับลักษณะศิลปะแบบตะวันตกในลัทธิต่างๆ ตามความนิยมของศิลปินแต่ละคน

จิตรกรรมฝาผนัง (Mural Painting) หมายถึง การเขียนภาพพระบายสีอันเป็นลักษณะประจำชาติโดยแสดงเรื่องราวพุทธประวัติ นิทานชาดกหรือภาพประวัติศาสตร์ บนผนังโบสถ์หรือวิหาร

ผสมผสาน (Integrate) หมายถึง การหลอมรวมทางเทคนิคของวัตถุต่างชนิด เพื่อสร้างสรรค์เทคนิคใหม่ที่มีความพิเศษมากขึ้นกว่าเดิม โดยครอบคลุมในด้านเนื้อหาและการถ่ายทอดเทคนิค

บทที่ 2

เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จิตรกรรมฝาผนังมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ศิลปะของมนุษย์เป็นอย่างมาก จนถึงได้ว่าเป็นรูปแบบการวาดภาพที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่ที่สุดในโลกอย่างจีน อินเดีย และอียิปต์ต่างก็เห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า จิตรกรรมฝาผนังเป็นวิชาทางศิลปะที่สำคัญ มีคนชอบและให้ความสนใจในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพราะไม่เพียงแต่จะได้อรรถรสความสวยงามของศิลปะจากภายนอกแล้ว ยังเป็นตัวบันทึกเรื่องราวความศิวิไลของประวัติศาสตร์อารยธรรมมนุษย์ในอดีตได้อีกด้วย

เมื่อเห็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง ผู้คนส่วนใหญ่จะรู้สึกได้เลยว่าเป็นศิลปกรรมที่มีเทคนิคแสนประณีต คู่มือสีส้น มีเส้นที่ชวนมอง และผสมความงามได้อย่างลงตัว ลายเส้นที่ดูลื่นไหลและวิธีการสร้างอริยาบถของตัวละครที่แพรวพราวสมจริง ทว่าหลังจากที่เราชื่นชมในผลงานแล้ว เราก็จะเริ่มมีคำถามมากมายเกิดขึ้นในหัว อาทิ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านั้นสื่อความหมายถึงอะไร หรือมีการถ่ายทอดข้อมูลเรื่องราวอะไรไว้ให้คนรุ่นหลังอย่างเราๆ ได้รับรู้บ้าง ซึ่งนี่ก็คือสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องศึกษาศิลปกรรมที่เรียกว่า “จิตรกรรมฝาผนัง”

ดังนั้นเบื้องหลังภาพจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยและจีนได้แฝงเรื่องราวอะไรไว้ มีการเปลี่ยนแปลงทางศิลปวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง จิตรกรผู้วาดใช้เทคนิคการผสมผสานอะไร และผลงานต่างๆ ที่ปรากฏสู่สายตาประชาชนมาจากหัวใจของศิลปินผู้สร้างศิลปะที่สมบูรณ์แบบหรือไม่ เราคงต้องศึกษากันให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจีน

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ประเทศจีน” ตั้งอยู่บนทวีปเอเชียตะวันออกเฉียง มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่างๆ โดยรอบ 15 ประเทศ คือ เกาหลีเหนือ รัสเซีย มองโกเลีย คาซัคสถาน เคอร์กิสถาน ทาจิกิสถาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย เนปาล สิกขิม ภูฐาน พม่า ลาว และเวียดนาม ขณะที่ทิศตะวันออกและทิศใต้จดทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้ มีพื้นที่ทั้งหมด 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร ถือเป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในโลกรองจากประเทศรัสเซียและแคนาดา พรมแดนทางบกของจีนมีความยาวถึง 28,000 กิโลเมตร และมีชายฝั่งทะเลยาว 18,000 กิโลเมตร เกาะที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาเกาะน้อยใหญ่ทั้งหมด 6,536 เกาะ คือเกาะไต้หวันและไห่หนาน เมืองหลวงคือ ปักกิ่ง (Kaewbaba, 2011)

กัจจกร สุนพงษ์ศรี (2551, หน้า 1-10) กล่าวว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมยาวนานที่สุดประเทศหนึ่ง โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถค้นคว้าได้บ่งชี้ว่าอารยธรรมจีนมีอายุถึง 5,000 ปี ประวัติศาสตร์จีนมีทั้งช่วงที่เป็นปึกแผ่น และแตกเป็นหลายอาณาจักรสลับกันไป ในบางครั้งก็ถูกปกครองโดยชนชาติอื่น วัฒนธรรมของจีนมีอิทธิพลอย่างสูงต่อชาติอื่นๆ ในทวีปเอเชีย ซึ่งถ่ายทอดไปทั้งการอพยพ การค้า และการยึดครอง ช่วง 3,500 ปีแรกเป็นยุคประวัติศาสตร์ ราชวงศ์แรกสุดคือราชวงศ์เซี่ย โดยมีราชวงศ์สำคัญ เช่น ราชวงศ์ฉิน ฮั่น ถึง ช่วง ๓๑๗ ต่อมาจีนได้เปลี่ยนเป็นระบบการปกครองเป็นแบบสาธารณรัฐเมื่อ ค.ศ. 1911 และเป็นคอมมิวนิสต์เมื่อ ค.ศ. 1949

ในสมัยโบราณ ประเทศจีนนับเป็นดินแดนที่มีศาสนาและปรัชญารุ่งเรืองเฟื่องฟูอยู่มากมาย โดยลัทธิความเชื่อเดิมนั้นมีอยู่สองอย่างคือ ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ ซึ่งเน้นหลักจริยธรรมมากกว่าที่จะเป็นของหลักศาสนาที่แท้จริง และส่วนพุทธศาสนานั้นจีนเริ่มรับมาจากอินเดียในช่วงคริสต์ศตวรรษแรกนี้เท่านั้น ครั้นมาถึงยุคคอมมิวนิสต์ ศาสนากลับถูกกล่าวหาว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิทางการเมืองโดยตรง แต่ต่อมาในช่วงยุคหลังๆ นี้ทางการก็ได้ยอมผ่อนปรนให้กับการนับถือศาสนาและความเชื่อต่างๆ ของประชาชนมากขึ้นอีกครั้ง จึงทำให้ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม (ในเขตตะวันตกของจีน) และศาสนาคริสต์ได้กลับมาเฟื่องฟูขึ้นอีกครั้ง นอกจากนี้ชาวจีนยังเชื่อถือในเรื่องตัวเลขนำโชคของหมอดูและการพยากรณ์กันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ที่เรียกว่า ฮวงจุ้ย (FengShui)

แนวคิดเรื่องพรหมลิขิตของจีนเริ่มมีขึ้นในยุคสังคมนิยมที่ผู้คนเชื่อกันว่า “เทพเจ้า” (จักรพรรดิ) สามารถตัดสินชะตาของคนได้ แต่เมื่อเกิดกบฏโค่นล้มราชวงศ์ได้สำเร็จ ความเชื่อที่ว่าจักรพรรดิเป็นผู้ไร้เทียมทานก็พลอยดับสูญไปด้วย ประชาชนได้หันมาบูชาแม่และวัจนนำไปสู่การสังเกตเห็นว่าเป็นรูปร่าง ขน และสีผิวที่ต่างกันย่อมส่งผลให้สัตว์แต่ละประเภทมีความสามารถ อารมณ์ อายุที่ยืนยาวแตกต่างกันไป สุดท้ายจึงหันมาสังเกตคุณลักษณะของคนด้วยตัวเองบ้าง

รากฐานที่สำคัญของอารยธรรมจีนคือ การสร้างระบบภาษาเขียน (หรือเรียกว่าอักษรภาพ) เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ฉิน (ศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสต์ศักราช) โดยชาวจีนส่วนใหญ่ถือว่าอักษรเป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมและความสามารถในเชิงอักษรศาสตร์และยังช่วยส่งผลให้บุคคลก้าวสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงยิ่งขึ้น แม้จะมีภาษาถิ่นที่หลากหลาย แต่ภาษาเขียนกลับมีเพียงหนึ่งเดียว ภาษาเขียนซึ่งมีเอกภาพและเป็นเครื่องมือสืบทอดประวัติศาสตร์นี้จึงมีความสำคัญกว่าภาษาพูด จึงพออนุมานได้ว่าอักษรภาพคือต้นกำเนิดของภาพจิตรกรรมฝาผนังเนื่องจากมีอายุ ความเก่าแก่พอๆ กัน

จิตรกรรมฝาผนังในประเทศจีน

จิตรกรรมฝาผนังของประเทศจีนว่ากันว่า สืบทอดมรดกมาจากวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของการวาดภาพจีน ซึ่งการวาดภาพจีนนั้นสืบทอดมรดกมาจากอักษรภาพในสมัยโบราณ อีกทอดหนึ่ง เรื่อยมาจนกลายเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ อันทรงเกียรติที่เคยุง์โรจน์ในอดีต สร้างความภาคภูมิใจในอารยธรรมอันดั่งงามและมีความหมายต่อประวัติศาสตร์ชาติจีนเป็นอย่างมาก

จิตรกรรมฝาผนังมีความสำคัญต่อประเทศจีนเนื่องจากอยู่คู่กับประเทศมาอย่างยาวนาน ภาพจิตรกรรมฝาผนังยุคแรกสุดที่ค้นพบมีอายุเก่าแก่ประมาณ 5,000 ปีเท่าๆ กันประวัติศาสตร์ชาติจีน แม้ว่ารูปแบบหรือวิวัฒนาการในแต่ละสมัยจะแตกต่างกันก็ตาม แต่เราก็พอที่จะอนุมานถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมฝาผนังในสมัยนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสืบทอดศิลปกรรม ซึ่งมนุษย์ไม่เคยหยุดสร้างใหม่และเปลี่ยนแปลงผลงานเดิมที่เคยสร้างก่อให้เกิดผลงานศิลปะอันทรงเกียรติเป็นจำนวนไม่น้อย แต่เพราะอิทธิพลที่ได้รับในยุคสมัยที่ต่างกันจึงเป็นเหตุให้รูปลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงออกในลักษณะและเทคนิคที่ไม่เหมือนกัน

ปัญญา เทพสิงห์ (2548, หน้า 78) กล่าวว่า ศิลปะจีนโดยทั่วไปแบ่งออกตามสมัยการปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์ต่างๆ จากอดีตจนถึงสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบสาธารณรัฐ ซึ่งเริ่มจากศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในระยะหินใหม่

1. สมัยราชวงศ์ฉิน

เนื่องจากจิตรกรรมฝาผนังมีความยากต่อการเก็บรักษาให้คงเดิมไว้ได้ทั้งหมด ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังที่เก่าแก่ที่สุดของจีนที่พบในพระราชวังเสียนหยางซึ่งสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ฉินจึงไม่สมบูรณ์ เลอะเลือน และชำรุดเสียหายไปตามกาลเวลา

ในสมัยราชวงศ์ฉินถือว่ามีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์จีนเป็นอย่างมาก เพราะจีนสามารถรวบรวมหัวเมืองและก๊กต่างๆ ให้เป็นปึกแผ่นได้สำเร็จจนกลายเป็นประเทศใหม่ที่ใช้ระบบจักรพรรดิ (ฮ่องเต้) ในการปกครองประเทศ (จากการสันนิษฐานคาดว่าอยู่ในระหว่างก่อนคริสต์ศักราชที่ 221-206) ทั้งนี้สิ่งก่อสร้างที่ทำให้ทุกคนรู้จักราชวงศ์ฉินอย่างแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากการขุดพบสุสานทหารม้าของจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้และกำแพงเมืองจีนที่ปัจจุบันได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกและเป็นหนึ่งในเจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลกอีกด้วย นี่เป็นเครื่องยืนยันถึงความยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิในสมัยราชวงศ์ฉินได้เป็นอย่างดี

ตามบันทึกกล่าวไว้ว่า สมัยราชวงศ์ฉินยังมีสิ่งปลูกสร้างและประติมากรรมที่สร้างขึ้นอย่างโอ้อ่าหรรษาอีกมากมาย อาทิ พระราชวังที่ใหญ่โตโรฐานและสุสานเก็บพระศพของฉินซี

ฮ่องเต้ ที่ปัจจุบันก็ยังเป็นปริศนาที่รอการพิสูจน์ ทว่าสถานที่เหล่านี้ทุกแห่งต่างก็มีภาพจิตรกรรมฝาผนังประดับอยู่ภายในมากมาย

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ค้นพบในสมัยราชวงศ์ฉิน ส่วนใหญ่จะเป็นศิลปกรรมที่ใช้ประดับอยู่ในพระราชวังที่ประกอบไปด้วยความประณีต อ่อนช้อย และมีรายละเอียดที่ซับซ้อนเรื่องราวของภาพโดยรวมจะกล่าวถึงทิวทัศน์ที่สวยงาม (ภูเขาและสายน้ำ) ชุนนางที่เก่งกาจในการสู้รบ ความเชื่อเรื่องเทพคาฟ้าดินหรือผีสิง เป็นต้น ซึ่งภาพวาดที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่ต่างอาศัยจากฝีมือและเทคนิคทางศิลปะระดับสูงล้วนๆ ทว่าเป็นเพราะความเก่าแก่และสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวย จึงทำให้ภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านั้นถูกทำลายไปตามกาลเวลาและคงเหลือเพียงแค่ภาพชำรุดทรุดโทรมและร่องรอยจารึกทางประวัติศาสตร์ผ่านภาพวาดไว้ให้คนรุ่นหลัง ได้ศึกษาเท่านั้น

2. สมัยราชวงศ์ฮั่น

มีการค้นพบภาพจิตรกรรมฝาผนังในห้องเก็บพระศพสมัยราชวงศ์ฮั่น แต่ทว่าภาพร่างโครงสร้าง หรือแม้แต่การลงสีบนผลงานในสมัยนี้ต่างก็มีลักษณะที่ใช้เป็นภาพประดับตกแต่งทั้งสิ้นและกลายเป็นเอกภาพในการสร้างงานจิตรกรรมฝาผนังในสมัยนี้ ภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยราชวงศ์ฮั่นจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์คือ ดูราวกับเป็นภาพที่มีชีวิตจริง มีพลังแต่ดูเรียบง่าย สง่า และใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง ซึ่งต่อมารูปแบบเหล่านี้ได้กลายเป็นพื้นฐานหลักที่มีอิทธิพลต่อการสร้างผลงานให้กับยุคหลังๆ

ภาพที่ 2-1 ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พบในห้องเก็บพระศพชื่อ การเลี้ยงทายให้อายุยืน (Bu Qian Qiu) (Ming, 2007, p 2)

3. ยุคสามก๊ก

ในยุคสามก๊กสมัยราชวงศ์จิ้นเหนือและราชวงศ์จิ้นใต้ แม้ว่าจะสืบทอดการวาดภาพมาจากสมัยราชวงศ์ฮั่น แต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นเช่นกัน นั่นคือในสมัยนี้ ความคิดของประชาชนได้รับการปลดแอก ทำให้เกิดการเรียนรู้วิชาทางอภิปรัชญาที่แพร่หลาย (อภิปรัชญาเป็นปรัชญาบริสุทธิ์สาขาแรกที่เกิดขึ้นมาในโลกมนุษย์ สาเหตุเกิดจากความประหลาดใจและความสงสัยของมนุษย์สมัยโบราณที่มีต่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพราะความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์นี้เองที่ทำให้มนุษย์ต้องสืบหาสาเหตุของความเป็นจริงเหล่านั้นเพื่อหาคำตอบ ถึงแม้ในบางครั้งคำตอบที่ได้ อาจถูกบ้างผิดบ้าง แต่ในที่สุดก็จะได้คำตอบที่ถูกต้องแท้จริง) ด้วยเหตุนี้เองที่มีผลช่วยผลักดันให้ศิลปะได้รับการพัฒนาและมีผลงานทางทฤษฎีการวาดภาพเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกบนประวัติศาสตร์จีน ซึ่งการพัฒนาในรูปแบบศิลปกรรมจีนในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นจุดพลิกผันที่สำคัญ การสร้างงานจิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่จะปรากฏในห้องเก็บพระศพของจักรพรรดิเช่นกัน แต่เนื้อหากล่าวถึงการใช้ชีวิตประจำวัน แสดงถึงความเป็นอิสระในการคิดสร้างสรรค์ เต็มไปด้วยเอกลักษณ์ทางชนเผ่าและมีลักษณะเป็นอรรถนิยาม (Realism) ซึ่งจัดเป็นภาพเขียนที่สะท้อนภาพของชีวิตตามที่เห็นและเป็นจริง นอกจากนี้ยังพบจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำ โดยเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงพระพุทธศาสนาตามแบบฉบับอินเดียให้ความรู้สึกแปลกใหม่และโรแมนติก ผลงานภาพจิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่ในสมัยนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก 2 ส่วน คือพระพุทธศาสนาและวรรณคดี ดังนั้นจึงมีลักษณะที่ดูเคร่งขรึม แต่งด้วยความสง่าที่เรียบง่าย สติปัญญาและการจัดองค์ประกอบที่สมบูรณ์

ศิลปะในยุคสามก๊ก ได้ตกทอดรูปแบบมาจนถึงสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก หลังหมดยุคจิ้น ศิลปะจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองมาก จนหลังราชวงศ์หนานเป่ย์ถึงศตวรรษที่ 6 ศิลปะได้ก้าวขึ้นไปสู่จุดสูงสุดและมีอิทธิพลต่อศิลปะในยุคต่อๆ มาเป็นอย่างมาก

4. สมัยราชวงศ์ถัง

สมัยราชวงศ์ถังเป็นยุคที่ประเทศจีนรุ่งเรืองที่สุด เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในสังคมระบบศักดินาพัฒนาเร็วที่สุด จีนเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมโลกมากขึ้น หลายประเทศเริ่มรู้จักชื่อเสียง มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดดในทุกด้านและมีการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้านมากมาย ดังจะเห็นได้จากหลักฐานการบันทึกทางประวัติศาสตร์ของประเทศต่างๆ ที่มีการกล่าวถึงความมั่งคั่งร่ำรวยของประเทศจีนในสมัยราชวงศ์ถัง และเพราะความพร้อมในทุกๆ ด้านนี้เองที่เป็นส่วนช่วยผลักดันให้ศิลปกรรมหลายๆ ประเภทได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จิตรกรรมฝาผนังได้รับการพัฒนาจนก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุดเช่นกันจนเรียกได้ว่าเป็นยุคทองของจิตรกรรมฝาผนังเลยทีเดียว

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยราชวงศ์ถังที่สำคัญคือ จิตรกรรมฝาผนังทางศาสนาและจิตรกรรมฝาผนังที่พบในสุสาน นอกจากนี้ยังพบจิตรกรรมฝาผนังในพระราชวัง ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่กล่าวถึงเรื่องราวทางศาสนาในสมัยนี้จะปรากฏในสถานที่หลัก 2 แห่งใหญ่ๆ คือ ในวัดและถ้ำ แต่เนื้อหาหลักบนภาพวาดก็ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในตอนนั้น ส่วนในถ้ำจะกล่าวถึงเรื่องราวของนักเดินทางบนถนนเส้นทางสายไหม (Silk Road) ในแถบตะวันตกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในแถบมณฑลกานซู (GanSu) และซินเจียง (XinJiang) ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวแทนภาพจิตรกรรมฝาผนังของเมืองกานซูก็คือ ถ้ำตุนหวาง (MoGao DunHuang Cave) ส่วนของซินเจียงได้แก่ กุยจื่อ (GuiZi) ยูเถียน (YuTian) หุยกุ่ (HuiGu) (Yong, 1998, p 57-61)

5. ยุคเหลียว

ประวัติศาสตร์จิตรกรรมฝาผนังของจีนชุดสุดท้ายที่พบในหีบพระศพอยู่ในยุคเหลียว แสดงถึงเอกลักษณ์ทางชนเผ่าที่มีความวิจิตรมาก ภาพวาดมีลักษณะที่เคร่งขรึม เรียบง่าย สง่างาม ทรงพลัง ลายเส้นแข็งแรงตรง สีสันสดใส โดยใช้เทคนิคการเชื่อมลายเส้น ระบายสีและมีลักษณะใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งเสียมาก ในสมัยนี้ จิตรกรจะสร้างสรรค์ผลงานมาจากการใช้ชีวิตประจำวันของตนเอง ทำให้ผลงานที่ได้มีเอกลักษณ์ทางชนเผ่าที่โดดเด่น

6. สมัยราชวงศ์ซ่ง

หลังจากหมดสมัยราชวงศ์สุยถึง จนกระทั่งก้าวเข้าสู่สมัยราชวงศ์ซ่ง ลักษณะและรูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังก็ยิ่งวิจิตรมากขึ้น มีความประณีตละเอียดอ่อน เล่าเรื่องราวในชีวิตประจำวัน มีเอกลักษณ์ทางชนเผ่า และการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันมากกว่าสมัยราชวงศ์ถัง

7. สมัยราชวงศ์หยวน

ในสมัยราชวงศ์หยวน เนื่องจากถูกบุกรุกจากชนกลุ่มน้อยทำให้รูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังและศิลปกรรมอื่นๆ ได้รับการผสมผสานขึ้นอีกขั้นหนึ่ง มีวิวัฒนาการเชิงการค้าข้ามทางวัฒนธรรม สร้างความโอ้อ่าหรรษา อ่อนช้อยและมีชีวิตชีวาให้กับจิตรกรรมฝาผนังเป็นอย่างมาก รูปแบบการวาดภาพก็มีลักษณะที่เปิดเผยมากกว่าสมัยราชวงศ์ถังและดูยิ่งใหญ่มากกว่าสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยภาพจิตรกรรมฝาผนังรูปแบบนี้จะปรากฏในวัดพุทธและวัดลัทธิเต๋าเป็นส่วนใหญ่ คังภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระราชวังหย่งเลอ เป็นต้น

ภาพที่ 2-2 ส่วนหนึ่งของภาพเฉาหยวน (ChaoYuan) ที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังในพระราชวังหย่งเลอ (Jun, 2008, p 5)

หลังจากสมัยราชวงศ์หยวนเป็นต้นมา การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมฝาผนังก็หยุดชะงักลง ทำให้ไม่มีผลงานใหม่ๆ เกิดขึ้นเลย ข้อมูลทางศิลปะวรรณคดีได้ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงเข้าสู่โลกยุคปัจจุบันมากขึ้น จากความเจริญรุ่งเรืองมากในยุคทองจิตรกรรมฝาผนังสมัยราชวงศ์ถังในตอนนั้น ปัจจุบันนี้ได้ถูกศิลปะประเภทอื่นเข้ามาแทนที่เกือบทั้งหมดแล้ว สิ่งที่สามารถใช้เป็นตัวแทนผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่ดีที่สุดของจีนก็คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวง

รูปแบบจิตรกรรมฝาผนังถ้ำตุนหวง

เมืองตุนหวง คือเมืองผ่านทางของเส้นทางสายไหม (Silk Road) เข้าสู่ประเทศจีนทางตอนใต้ เป็นนามอันศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่อดีตกาล เพราะพื้นที่แห่งนี้กลายเป็นโอเอซิสสิ้นสุดท้ายของนักเดินทาง เป็นประตูแดนตะวันตกของพ่อค้าและนักเดินทางผู้ที่กำลังจะก้าวเท้าข้ามไปสู่ดินแดนอันไกลโพ้นทางตะวันตก และในทางกลับกันสำหรับผู้เดินทางมาจากแดนตะวันตก ตุนหวงถือเป็น “ประตูชัย” ที่จะนำพาพวกเขาผ่านเข้าสู่แผ่นดินจีนด้วยเช่นกัน เมืองแห่งนี้เต็มไปด้วยรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ อดีตที่แห่งนี้เคยเป็นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม อาทิ ชนกลุ่มน้อยอูซุน (WuSun) เย่ชือ (YueShi) ช่งหนู่ (XiongNu หรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Huns) ต่อมาถูกรวบรวมเข้าเป็นชนเผ่าเดียวกันในสมัยราชวงศ์ฮั่น และถูกขนานนามว่า “นักรวม” โดยหมายถึงเมืองที่ประเทศจีนใช้เป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารกับประเทศอื่นๆ ดังนั้นในพื้นที่แห่งนี้จึงถูกล้อมรวมไปด้วยรูปแบบทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Du and Wang, 2004, p 5)

ภาพที่ 2-3 ถ้ำตุนหวงตั้งอยู่บนเขาหมิงซา ภายในแบ่งออกเป็น 5 ชั้น (Fan, 2008, p 1)

ภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำตุนหวงถือได้ว่าเป็นหนึ่งในดาวเด่นของศิลปะในประเทศจีน ประกอบไปด้วย ภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวง (Mogao DunHuang Cave) ถ้ำพันพระแห่ง

ตะวันตก (XiQianFo Cave) ถ้ำหินสลักอันซีหลิน (AnXiYuLin Cave) กว่า 552 ห้อง ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ยาวกว่า 50,000 ตารางเมตร จนนับได้ว่าเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่ค้นพบในถ้ำมากที่สุดในประเทศจีนและในโลกที่มีเนื้อหาสมบูรณ์ที่สุดด้วย (Duan, 1994, p 2)

ภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำคูนหวงได้ใช้ระยะเวลาในการสร้างยาวนานมากกว่า 1,000 ปี โดยเริ่มสร้างตั้งแต่ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 4-14 ประกอบด้วยผู้สร้างดังนี้

1. ประชาชนที่เป็นช่างวาดภาพชาวแคว้นตะวันตก
  2. ช่างวาดภาพส่วนตัวของข้าราชการระดับสูงในรัฐบาลกลางที่ได้รับโทษถูกเนรเทศออกนอกประเทศ จึงลี้ภัยไปอยู่เมืองคูนหวง
  3. ช่างวาดภาพฝีมือสูงที่ได้รับเชิญจากเศรษฐีด้วยเงินค่าจ้างอัตราสูง
  4. ช่างวาดภาพของสถาบันวาดเขียนคูนหวงในสมัยราชวงศ์ซ่งที่จัดตั้งโดยรัฐบาล
- ในถ้ำคูนหวงประกอบไปด้วยงานจิตรกรรมฝาผนังในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งพอกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการวาดรูปพระพุทธเจ้า

ภาพวาดรูปพระพุทธเจ้าที่พบในถ้ำคูนหวงประกอบไปด้วยพระพุทธเจ้าในหลายปาง เช่น พระสามโลก (หมายถึงโลกทั้งสามตามความเชื่อของจีนคือ โลกอดีต โลกปัจจุบันและโลกอนาคต) พระเจ็ดโลก (หมายถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าทั้งเจ็ดชาติตามแบบจีน) พระศากยมุนี พระโพธิสัตว์ ยักษ์ นางฟ้า และครุฑ เป็นต้น

ภาพที่ 2-4 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 285 เรื่องคำสอนของพระพุทธเจ้า

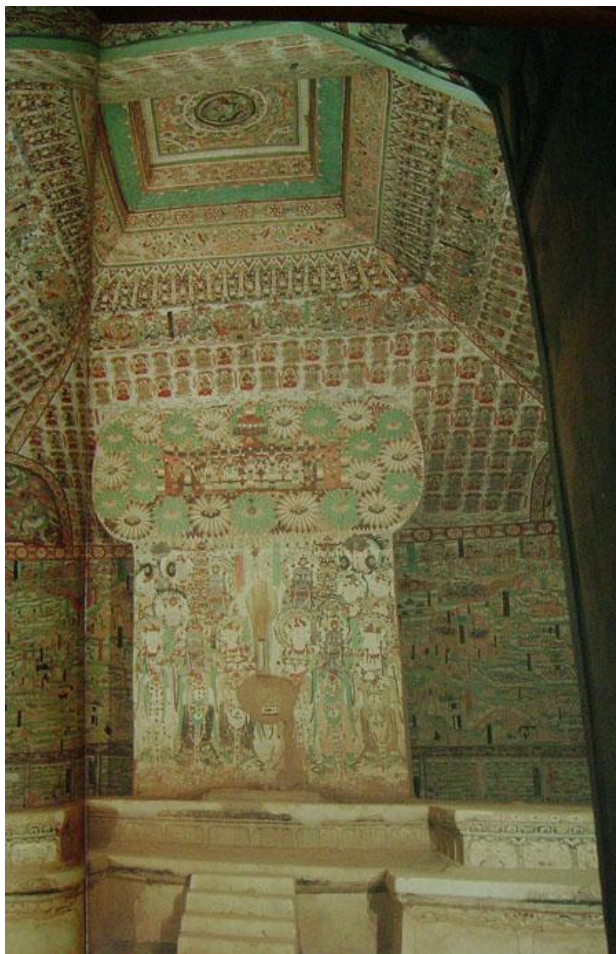
(www.dha.ac.cn)

ในภาพที่ 2-4 จะมีเหล่าเทพอัปสร โยบินอยู่มากมาย แต่เทพอัปสรเหล่านั้นจะต่างจากเทพอัปสรทั่วๆ ไปคือ จะมีหูเรียวยาวต่อมาจากศีรษะ มีขนที่ปีกและถือสิ่งของมีค่าต่างๆ ไว้ในมือ ดังนั้นในบางครั้งจึงถูกเรียกว่ากนิรี ซึ่งหน้าที่สำคัญของเทพเหล่านี้คือการนำพาคนตายขึ้นไปสู่สวรรค์

และจากภาพที่ 2-4 ตรงกลางศีรษะและใบหน้าของพระพุทธเจ้าในรูปนี้ได้รับอิทธิพลการวาดภาพมาจากอินเดีย แต่ภาพพระอัครสาวกที่อยู่ด้านข้างทั้งสองมีรูปแบบการวาดภาพแบบจีน ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พบในถ้ำคูนหวงเหล่านี้ ต่างก็แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ฉากหลังมีสีส้ม โทนสว่าง ลายเส้นแสดงถึงอิริยาบถที่เป็นธรรมชาติ แต่คู่มือปลั่ง ซึ่งภาพจิตรกรรมฝาผนังชุดนี้คือภาพตัวแทนรูปแบบภาพวาดรูปพระพุทธเจ้าได้ดีทีเดียว

2. รูปแบบภาพวาดตามเรื่องราวในคัมภีร์พระไตรปิฎก

การใช้รูปแบบทางศิลปะมาอธิบายคัมภีร์พระไตรปิฎกที่แสนลึกล้ำให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจง่ายขึ้นรวมเรียกว่า “ภาพวาดทางพระพุทธศาสนา” ในถ้ำคูนหวงมีภาพวาดรูปแบบนี้มากมายละลานตาจนนับไม่ถ้วน ซึ่งหนึ่งในข้อมูลที่ใช้เป็นประจำคือ “ภาพเว่ยโมเจีย” (WeiMoJie คือชื่อเสรษฐีท่านหนึ่งในสมัยพุทธกาลที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก) แต่ทว่ารูปแบบทางศิลปะที่ปรากฏในถ้ำนี้กลับแตกต่างกันไปตามยุคสมัยและสังคมในสมัยนั้นเช่นกัน

ภาพที่ 2-5 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวงห้องที่ 61 ภาพเหยี่ยวโม้เจีย (Duan, 1990, p 15)

ผลงานนี้ปรากฏรูปแบบทางศิลปะที่ให้บรรยากาศสมจริง ลายเส้นดูลื่นไหล จัดฉากได้ ดูหรูหราอลังการ ตัวละครในภาพนอกจากเหยี่ยวโม้เจียแล้ว ส่วนประกอบอื่นๆ ที่ปรากฏในภาพวาดก็ดูมีชีวิตชีวา รูปแบบดูเสมือนเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงและมีการลงสีอ่อนนุ่มได้อย่างสวยงาม

3. รูปแบบภาพวาดเทพนิยายของชนกลุ่มน้อย

ภาพวาดชนิดนี้ใช้ข้อมูลเรื่องเล่าในเทพนิยายมาเป็นแนวทางในการวาดรูป ซึ่งปกติแล้วจะไม่วาดภาพลักษณะนี้ขึ้นอย่างเดี่ยวๆ โดยในที่นี้หมายถึงจะเป็นภาพที่นำมาใช้ประกอบคู่กับรูปปั้นพระพุทธรูปเจ้าหรือภาพที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปศาสนาจนทำให้เกิดเป็นรูปแบบใหม่ๆ แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของพุทธศาสนาและพุทธศิลป์ที่ไม่เคยหยุดเปลี่ยนแปลงในประเทศจีน เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องเทพนิยายปรัมปราของจีนและตำนานเรื่องเล่าของลัทธิเต๋า

ภาพที่ 2-6 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูนหวงห้องที่ 249 บริเวณยอดถ้ำทิศใต้ ชื่อ รถหงส์ของเทพ
ซีหวางมู่ (Zhou, 1999, p 91)

ในภาพวาดนี้ เทพซีหวางมู่แต่งกายด้วยชุดชายจีนโบราณ (สวมเสื้อคลุมยาวและชายแขนกว้างของผู้ชายจีนในสมัยโบราณ) เก้าผมมวยสูง ใบหน้าตั้งตรง ประทับอยู่บนรถหงส์ลากเลื่อน 4 ตัว หลังการตกตกแต่งอย่างสวยงาม ทำยรมีธงหลากสีสั่นเสียบอยู่และปลิวไสวไปตามสายลม โบก ส่วนทำยรถก็กวัดแกว่งทะยานไปตามสายลมพัด บรรยากาศรอบๆ มีการร่ายรำของนางฟ้า กิณรี ประกอบกับมีปุยเมฆลอยละล่องไปทั่ว ดูเป็นฉากของการเดินทางออกไปแสวงบุญที่ยิ่งใหญ่

4. รูปแบบภาพวาดของผู้บำรุงศาสนา

ส่วนหนึ่งของถ้ำนี้เกิดขึ้นจากผู้คนที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงช่วยกันบริจาคเงินในการก่อสร้าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการนับถือศาสนาพุทธด้วยใจที่บริสุทธิ์และตั้งใจชื่อเสียงไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้จัก ภายในประกอบไปด้วยภาพวาดของผู้ร่วมสมทบทุนในการก่อสร้าง ภาพคนในวงศ์ตระกูล ญาติพี่น้องและข้าทาสบริวาร เหล่านี้รวมเรียกว่า “ภาพของผู้บำรุงศาสนา” จิตรกรรมฝาผนังรูปแบบนี้มีจุดยืนและลักษณะสำคัญที่ไม่แพ้รูปแบบอื่นๆ แต่โดยพื้นฐานถือว่าเป็นแค่ภาพเสริมเพราะมีแค่ผู้คนส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นว่าภาพนี้คือหัวใจของภาพที่ปรากฏอยู่ในถ้ำคูนหวงทั้งหมด

ภาพที่ 2-7 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวงห้องที่ 112 แคนสุขาวดีแห่งตะวันตก

(Du and Wang, 2004, p 98)

ภาพวาดของผู้ร่วมบริจาคตระพีสินสร้างถ้ำตุนหวงที่มีชื่อเสียงมากคือ รูปนางรำกำลังเล่นพิณในท่าพิศดาร หลากหลายอิริยาบถ (พิณ เป็นเครื่องดนตรีจีนอย่างหนึ่ง มีลักษณะเป็นเครื่องสาย เล่นด้วยการใช้นิ้วดีดสาย) ภาพนี้เป็นผลงานในสมัยราชวงศ์ถัง ผู้คนในสมัยนั้นจะมีร่างกายอวบอ้วน เป็นรูปวาดเสมือนจริง ลายเส้นคู่อื่นไหลและต่อเนื่องกัน โดยใช้สีเขียว สีนํ้าตาลเหลือง และสีขาวเป็นสีหลัก ดังนั้นภาพจึงดูสวยหรูและงดงามแปลกตา โครงสร้างรูปวาดใช้การแรเงาให้ภาพดูมีมิติ คนที่อยู่ในภาพวาดมีท่าทางอ่อนช้อย และเป็นตัวแทนภาพจิตรกรรมฝาผนังประเภทนี้ที่ดีที่สุด

5. รูปแบบภาพลายประดับตกแต่งในภาพอื่นๆ

ภาพตกแต่งหลากสีสันที่เห็นในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มาจากลวดลายประดับตกแต่งในถ้ำตุนหวง ลายสลักบน โถ๊ะ เครื่องแต่งกายหรือภาชนะต่างๆ เป็นต้น ลวดลายเหล่านี้มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามเวลาที่สร้างและไม่เคยหยุดนิ่ง แสดงให้เห็นถึงพลังแห่งจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 2-8 มาจากรูปแบบภาพตกแต่งของจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวง
(Du and Wang, 2004, p 104)

6. รูปแบบภาพวาดทางวรรณคดี

ภาพวาดทางวรรณคดี คือการนำเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาที่ยากต่อการเข้าใจ มาถ่ายทอดเป็นภาพวาด เพื่อให้ผู้คนทั่วไปเข้าใจและรับรู้เรื่องราวความเป็นมาได้โดยง่าย ซึ่งการกระทำเช่นนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ศาสนาที่ดีอีกวิธีหนึ่งด้วย

ภาพวาดทางวรรณคดีที่ปรากฏในถ้ำตุนหวงมีเนื้อหามากมาย โครงเรื่องนำหลงไหล เต็มไปด้วยอรรถรสของการใช้ชีวิตและมีเสน่ห์ที่ดึงดูด ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ตอน ดังนี้

(1) ภาพวรรณคดีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เนื้อหากว่าถึงประวัติการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระศากยมุนี

(2) ภาพวรรณคดีพุทธประวัติ คือภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูหาสวรรค์ที่มีผู้คนกล่าวถึงวงกว้างในเรื่องข้อมูล ประกอบด้วยภาพวาดก่อนที่จะตรัสรู้ คำสอน “เหตุและผล” และ “การทำดี”

ภาพที่ 2-9 จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำคูหาสวรรค์ห้องที่ 257 “ภาพวาด 9 สี ตอน กำเนิดเป็นกวาง”

(Duan, 1990, p 23)

ภาพพุทธประวัติ เป็นจิตรกรรมฝาผนังอีกประเภทหนึ่งที่เรามักจะเห็นได้บ่อยๆ ในประเทศไทย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งนอกจากทำให้เห็นถึงคุณค่าของศิลปะที่งดงามในภาพแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าและบทบาทของประชาชนต่อศาสนาอีกด้วย

(3) ภาพวรรณคดีเรื่องพุทธสาวก เป็นเรื่องราวของพุทธสาวกและผู้เลื่อมใสในพระศากยมุณี

(4) ภาพวรรณคดีคำสอน ประกอบด้วยเรื่องราวคำสั่งสอนของพระศากยมุณีที่ประทานให้แก่พุทธสาวกและผู้เลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธ

ภาพวรรณคดีพุทธศิลป์ วรรณคดีที่บันทึกตามประวัติศาสตร์ประกอบไปด้วยประวัติบุคคล เรื่องราว หรือข้อมูลทางศาสนา

(5) ภาพวรรณคดีคำสอน ประกอบด้วยเรื่องราวคำสั่งสอนของพระศากยมุณีที่ประทานให้แก่พุทธสาวกและผู้เลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธ

7. รูปแบบภาพวาดทางธรรมชาติ

ภาพวาดทางธรรมชาติในถ้ำคูหาสวรรค์มีอยู่อย่างมากมายและประกอบด้วยรูปแบบและการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการผสมผสานเทคนิคและข้อมูลมาจากหลายๆ แห่ง ซึ่งการวาดภาพภูมิทัศน์ของจีนถือได้ว่าเป็นภาพวาดทางศิลปะชั้นเลิศและมีเสน่ห์ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นแสดงตัวตนที่ชัดเจนของประเทศออกมาได้อย่างน่าทึ่ง

สรุปลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำขุนหวง

ตารางที่ 2-1 เทคนิคการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำขุนหวง

ประเภท	รายละเอียด
สีส้น	สีพื้นฐานที่ใช้มีมากกว่า 30 สี อาทิ สีแดง เหลือง เขียว ฟ้า ขาว ดำ สีน้ำตาล เป็นต้น และมีการลงสีตามมาตรฐานของ “การระบายสี” ทำให้ภาพวาดดูแวววาว สว่าง สีเข้ม และดูอบอุ่น ทำให้ภาพวาดนั้นๆ ดูมีชีวิตชีวาที่เป็นเอกภาพ สอดคล้องกันอย่างลงตัว
ลายเส้น	เส้นร่างดูอิสระแต่แฝงพลังความแข็งแกร่ง การลงลายเส้นดูค่อนข้างแม่นยำ โดยการร่างเส้นในสมัยแรกๆ มีลักษณะที่ลื่นไหล ดูชำนาญแสดงให้เห็นถึงอิริยาบถที่เป็นธรรมชาติของตัวละคร พอถึงสมัยเว่ยตะวันออกได้มีการนำลายเส้นและรูปแบบต่างวัฒนธรรมเข้ามาผสมผสานกัน โดยใช้ลายใบกล้วยไม้ซึ่งเป็นที่นิยมมากในสมัยราชวงศ์ถัง ทำให้ดูกลมกลืน สมบูรณ์ เป็นต้น
โครงสร้าง	โครงสร้างการจัดวางตัวละครสืบทอดฝีมือการจัดสรรมาตร สมดุล และการจัดตัวบุคคลมาจากรุ่นก่อน มีการจัดช่องไฟ จัดความหนักเบาให้พอดี เพื่อหาความเป็นเอกภาพ แสดงให้เห็นเทคนิคช่างที่เยี่ยมยอด
เทคนิค	<ol style="list-style-type: none"> 1. เทคนิคการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังตามแบบจีน เช่น เทคนิคการกระจายสี มีการระบายสีโดยคำนึงหลักแสงมืดสว่างให้ความรู้สึกคล้ายเป็นลักษณะสามมิติ ส่วนด้านข้างและด้านบนจะระบายสีแดงเป็นกลุ่มๆ แสดงถึงความแวววาวของสีแดงชาดและมีลักษณะเป็นสามมิติเช่นกัน 2. เทคนิคที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตก เช่น เทคนิคอินเดียเก่า ระบายสีแสงเงาให้ความรู้สึกสามมิติ ใช้สีแดงเนื้อมาระบายขอบตา ปีกจมูกและผิวหนัง จนสามารถเห็นได้ถึงการแบ่งแสงเงาที่ชัดเจน และยังมีกรนำสีขาวมาระบายที่ดั้งจมูกและนัยน์ตาอีกด้วย

ตารางที่ 2-1 เทคนิคการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำขุนหวง (ต่อ)

ประเภท	รายละเอียด
ตัวแบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงออกทางภาพลักษณะที่ศักดิ์สิทธิ์ ทั้งรูปปั้นพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ มีการสร้างภาพลักษณะให้เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบสมัยก่อนน้อยที่สุด แต่ส่วนใหญ่เน้นไปทางจินตนาการและการสร้างงานที่ดูเกินจริง เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายมีลักษณะไปในแนวอินเดียและประเทศอื่นๆ ซึ่งน่าจะมาจากอิทธิพลการวาดรูปแบบอินเดียเก่าของชาติตะวันตก 2. ภาพลักษณะของกลุ่มผู้เลื่อมใส (ฆราวาส) แบ่งเป็นผู้บำรุงศาสนาและชาค ซึ่งภาพลักษณะมาจากการพรรณนาเหมือนจริง และชีวิตประจำวันซึ่งในแต่ละยุคสมัยก็มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เครื่องแต่งกายเป็นแบบจีนโบราณคือเป็นการแต่งตัวของคนในพื้นที่นั้นๆ มีการเทคนิคการกระจายสีแบบเทคนิคจีนโบราณ (มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบค่อนข้างมาก ช่วงแรกๆ มีองค์ประกอบของการเขียนเรื่องแนวโรมานติก สัญลักษณ์ของภาพลักษณะปรากฏออกมาให้เห็นชัดเจน หลังสมัยสุยถึง การเปลี่ยนแปลงมีค่อนข้างน้อย แต่เน้นไปทางรูปแบบสามมิติ และมีการเขียนเรื่องตามจริงอย่างเข้มข้น)
วัตถุศิลปะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. อัญมณีนำเข้า โดยนำหินลาพิสลาซูลี (เป็นแซฟไฟร์ที่มีลักษณะทึบแสง มีรูพรุนเปราะบาง และมีสีน้ำเงิน มีละอองทองผสมอยู่) มาใช้ในการวาดภาพ ซึ่งแซฟไฟร์ชนิดนี้เหมือนกับตัวอย่างหินลาพิสลาซูลีของประเทศอัฟกานิสถาน 2. เคมี่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สีเหลืองที่ได้จากการนำทองมาสกัดเป็นตะกั่ว สีแดงที่ได้จากเหล็กออกไซด์ วิธีตกตะกอนน้ำจนได้สีแดงและสีน้ำตาลแดง 3. การสกัดสีแร่จากธรรมชาติและแร่ควอตซ์ทำให้ได้สีขาว นอกจากนี้ยังใช้ทองแดงมาสกัดเป็นสีอื่นๆอีกด้วย 4. แร่สีแดงและวัตถุศิลปะจากธรรมชาติ

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย

ประเทศไทย หรือชื่อทางการว่า ราชอาณาจักรไทย เป็นรัฐชาติอันตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนด้านตะวันออกติดประเทศลาวและประเทศกัมพูชา ทิศใต้เป็นแดนต่อแดนประเทศมาเลเซียและอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดทะเลอันดามันและประเทศพม่า และทิศเหนือติดประเทศพม่าและประเทศลาว มีแม่น้ำโขงกั้นเป็นบางช่วง ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา มีศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ที่กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 513,115 ตารางกิโลเมตร (th.wikipedia.org/wiki/ประเทศไทย, 2554)

นักประวัติศาสตร์ถือว่าอาณาจักรสุโขทัยเป็นยุคสมัยแรกของคนไทย โดยมีพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นกษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักร แต่เมื่อสิ้นพระองค์อาณาจักรสุโขทัยก็ได้ตกอยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของอาณาจักรอยุธยาที่มีความยิ่งใหญ่กว่าเนื่องจากมีการติดต่อกับชาติตะวันตก โดยในสมัยกรุงศรีอยุธยาไทยเติบโตมากจนกลายเป็นนครแห่งพ่อค้าวานิชอันรุ่งเรือง เพราะมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก เรือสินค้าน้อยใหญ่สามารถเข้ามาจอดเทียบท่าเพื่อทำการค้าได้ และเพราะการค้านี้เองที่ทำให้จีนเข้ามามีบทบาทสำคัญไม่แพ้ชาติตะวันตก ซึ่งกรุงศรีอยุธยาที่ดูเหมือนจะผูกพันการค้ากับชาวจีนไว้อย่างเหนียวแน่น จีนได้ส่งเสริมให้อยุธยาผลิตเครื่องปั้นดินเผาโดยเฉพาะเครื่องสังคโลก เพื่อส่งออกไปยังตะวันออกกลางและหมู่เกาะในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนเกิดเป็นนิทานเรื่องพระเจ้าสายน้ำผึ้งและพระนางสร้อยดอกหมากที่เดินทางมาโดยเรือสำเภาใหญ่และร่องรอยของเรือจมแถบกันอ่าวสยาม รวมทั้งเครื่องเคลือบแบบของจีนที่พบอยู่ตามก้นแม่น้ำ เหล่านี้ล้วนเป็นประจักษ์พยานว่าอยุธยาได้ติดต่อค้าขายกับจีนมาโดยตลอด อยุธยาเจริญขึ้นมาโดยตลอด การค้าได้สร้างความมั่งคั่งให้พระคลังเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสายตาของชาวต่างประเทศแล้ว กรุงศรีอยุธยาถือได้ว่าเป็นมหานครอันยิ่งใหญ่ ที่มีพระราชวังเป็นศูนย์กลาง โยสเสาเต็น พ่อค้าชาวฮอลันดาที่เข้ามายังกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองได้บันทึกไว้ว่า กรุงศรีอยุธยาเป็นนครที่ใหญ่โตโอ้อ่าวิจิตรพิสดาร และพระมหากษัตริย์สยามเป็นบุคคลที่ร่ำรวยที่สุดในภาคตะวันออกนี้ และในสมัยนี้ไทยมีศิลปกรรมสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมาย (www.trueplookpanya.com, 2552)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์หลังจากสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ในปี พ.ศ. 2325 แล้ว ทรงใช้พระนามว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1 ในปัจจุบัน) และได้ย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาและทรงตั้งชื่อราชธานีใหม่นี้ว่า “กรุงเทพมหานคร” (เมืองหลวงของไทยในปัจจุบัน) พร้อมๆ กับการสถาปนาราชวงศ์จักรีขึ้นมา พระองค์ทรงฟื้นฟูขวัญกำลังใจให้กับประชาชนที่ยังหวาดผวากับศึกพม่าเมื่อครั้งสงครามเสียกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งตลอดสมัยกรุงธนบุรี ด้วยการนำแบบแผนต่างๆ ของราชสำนัก

อยุธยามาใช้ รวมทั้งอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญมาไว้ที่กรุงเทพฯ และทรงสร้างวัดเพื่อเป็นที่ประดิษฐานด้วยนั่นคือ “วัดพระศรีรัตนศาสดาราม” หรือวัดพระแก้ว เป็นแบบอย่างชัดเจนที่พระองค์ทรงระดมช่างฝีมือซึ่งหลงเหลืออยู่ในเวลานั้นมาสร้างพระราชวังและพระอารามที่ยิ่งใหญ่แห่งนี้เสมือนยกเอากรุงศรีอยุธยาไว้ยังกรุงเทพฯ และถือว่าพระแก้วมรกตและวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่บ้านคู่เมืองของปวงชนชาวไทยมาตลอด ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ไทยได้เว้นช่วงจากการทำสงครามจึงทำให้เกิดศิลปกรรมต่างๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) พระองค์ทรงคลั่งไคล้ในศิลปะเป็นอย่างมากจนเรียกว่า ยุคทองของศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในทุกๆ ด้านและพระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์ผลงานทางวรรณกรรมที่มีคุณค่าไว้หลายเล่ม เช่น บทละครเรื่องรามเกียรติ์ อิเหนา สังข์ทอง เป็นต้น ในสมัยนี้วัฒนธรรมไทยได้รับเอาวัฒนธรรมของอินเดีย จีน ขอมและดินแดนบางส่วนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้ามาอย่างมาก พุทธศาสนานิกายเถรวาทซึ่งเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเอกลักษณ์และศรัทธาของไทยสมัยใหม่ ทำให้พุทธศาสนาในประเทศไทยได้มีการพัฒนาตามกาลเวลา ซึ่งรวมไปถึงการรวมเอาความเชื่อท้องถิ่นที่มาจากศาสนาฮินดู การถือผี และการบูชาบรรพบุรุษ (www.banjomyut.com, 2543)

จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย

จิตรกรรมฝาผนังไทยมีมาแล้วแต่ยุคสมัย นับตั้งแต่สมัยทวารวดีเป็นต้นมา ส่วนที่เก่าชื่อกว่านั้นก็ยากที่จะหาหลักฐานได้ ด้วยในดินแดนเอเชียอาคเนย์นี้เป็นดินแดนอยู่ในร่องมรสุม มีฝนตกชุก อากาศก็ชื้น อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัชพืชและพืชต่างๆ งอกงามขึ้นมากลุมผิวดิน ต้นไม้ใหญ่เติบโตอย่างไม่ขาดสิ้นทำให้ภาพจิตรกรรมฝาผนังบางส่วนถูกรวมชาติกัดกร่อนความงามไปบ้าง (น. ณ ปากน้ำ, 2538, หน้า 61-63)

1. สมัยราชวงศ์อู่ทองหรือสมัยอโยธยาสุพรรณภูมิ

เป็นที่ทราบกันว่าวาระที่ร่วมสมัยกับศิลปะทวารวดีที่อู่ทองนั้น ได้พบแผ่นอิฐระบายสีเป็นศิลาฤกษ์ อันปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง ย่อมสามารถสร้างมโนภาพได้ว่าเคยมีจิตรกรรม มีการวาดภาพและเนรมิตกันมาตั้งแต่สมัยนั้นแล้ว

ในสมัยนี้ มีจิตรกรรมปรากฏให้พบในพุทธสถานโบราณหลายแห่ง เช่น ภาพเขียนในห้องปราสาท หรือที่เรียกว่าเรือนธาตุพระปราสาทวัดมหาธาตุ ราชบุรี เขียนเป็นรูปอดีตพุทธจำนวนมากมาย ประทับนั่งเรียงรายเป็นชั้นรายไปในแถวแนวนอน แสดงให้เห็นถึงคติศาสนาพุทธ

มหายานที่นิยมนับถือกันในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อพุทธศตวรรษที่ 17 และ 18 ภาพเขียนอดีตพุทธเหล่านั้นมี พระพักตร์สี่เหลี่ยม และพระพักตร์หน้านางสลับกันไป

2. สมัยอโยธยาหรือลาวประตอนปลาย

ภาพเขียนสมัยอโยธยาหรือลาวประตอนปลายอีกแห่งหนึ่ง อยู่ที่ปราสาททรายทางทิศใต้ข้างปราสาทใหญ่ของวัดมหาธาตุ ลพบุรี ปราสาทองค์นี้เป็นปราสาทสมัยก่อนอยุธยา ก่ออิฐไม่สอปูน มีลายปูนปั้น เป็นศิลปะลพบุรีประดับในเรือนธาตุหรือห้องปราสาทข้างใน และเขียนรูปอดีตพุทธ พระพักตร์สี่เหลี่ยมแบบลพบุรีอยู่ในปราสาทนั้น นอกจากนี้ยังได้พบภาพเขียนในสมัยสุโขทัยที่วัดเจ็ดแถว ศรีสัชชาลัย ซึ่งเป็นการร่วมสมัยกับศิลปะอโยธยา

อีกแห่งหนึ่งคือภาพเขียนในกรุวัดราชบูรณะ ซึ่งเป็นภาพเขียนอดีตพุทธและมีภาพเขียนแบบจีนด้วยมีลักษณะลายดาวแปลกๆ ไม่เหมือนศิลปะอยุธยาเลย จึงสันนิษฐานได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยในสมัยนี้น่าจะเป็นไปได้ด้วยดี ขนาดให้ช่างจีนเข้ามาวาดภาพในวัดได้

ภาพที่ 2-10 ภาพเขียนในกรุวัดราชบูรณะ มีลวดลายแบบจีน เรียกว่า สก ลก ซิว

(<http://topicstock.pantip.com>)

3. สมัยอยุธยา

จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาลักษณะงานมีรูปแบบ องค์ประกอบ เทคนิค และวัฒนธรรมตามแบบจิตรกรรมไทยประเพณีภาคกลางที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย จีน เขมร และอิทธิพลของศิลปะไทยยุคก่อนกรุงศรีอยุธยา ในระยะแรกใช้สีในวรรณะเอกรงค์ ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับต่างประเทศ ทำให้มีสีต่างๆ เพิ่มเข้ามา นิยมเขียนเรื่องอดีตพุทธ พุทธประวัติ ทศชาติชาดก เทพชุมนุมและภาพลวดลายต่างๆ ปัดทองที่ภาพสำคัญและทำลายดอกไม้ร่วงที่พื้นหลังภาพ สถานที่ตั้งจิตรกรรมส่วนใหญ่พบที่อุโบสถ ปราสาท วิหาร ศาลาการเปรียญ หอไตร กุฏิ ผู้พระธรรม สมุดข่อย และพระบฏ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นจิตรกรรมที่ประดับในพระปราสาท กลุ่มที่ 2 เป็นจิตรกรรมที่ประดับบนผนัง โบสถ์และวิหาร และกลุ่มที่ 3 เป็นจิตรกรรมที่ประดับบนผนังอาคารและโบสถ์ จิตรกรรมทุกกลุ่มนิยมเขียนภาพอดีตพุทธ พุทธประวัติและชาดก แต่กลุ่มที่ 3 จะเขียนภาพอดีตพุทธให้มีขนาดเล็กกลง และยังนิยมเขียนภาพทศชาติและไตรภูมิอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีเทคนิคการใช้สีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการลงสีพื้นให้สามารถเขียนได้สดใส โดยที่ผิวรองพื้น ไม่ดูเนื้อสีที่เขียนให้จางลง (www.era.su.ac.th)

ภาพที่ 2-11 ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลุ่มที่ 1 วัดมหาธาตุ ราชบุรี (www.era.su.ac.th)

ภาพที่ 2-12 ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลุ่มที่ 2 วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี (www.era.su.ac.th)

ภาพที่ 2-13 ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลุ่มที่ 3 วัดเกาะแก้วสุทธาราม เพชรบุรี (www.era.su.ac.th)

4. สมัยรัตนโกสินทร์

จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์ มีวิวัฒนาการมาจากการประสมประสานความคิดและวิธีการของศิลปะสกุลช่างอยุธยาและธนบุรี เกิดเป็นสกุลช่างใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะตนเป็นจิตรกรรมที่มีแบบอย่างศิลปคลาสสิก เน้นเรื่องกฎเกณฑ์ของแบบศิลปะที่เคร่งครัดมาก สัดส่วนภาพคนกับสถาปัตยกรรมให้ความสำคัญในเรื่องขนาดที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง เป็นภาพ 2 มิติ ลักษณะจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 1 มีแบบแผนการวางภาพที่นิยมกันคือ ลวดลายพาดาน นิยมทำด้วยไม้จำหลัก ลงรักปิดทอง ประดับกระจก เป็นลายดาวจกหรือดาวจอกใหญ่อยู่ตรงกลาง ฝาผนังด้านหน้าพระประธานนิยมเขียนภาพมารผจญ ด้านหลังพระประธานเป็นภาพไตรภูมิด้านข้าง ทั้ง 2 ด้าน ตอนบนเป็นภาพวิทายธร เทพชุมนุม ตอนล่างระหว่างช่องประตูหน้าต่าง เขียนภาพพุทธประวัติหรือทศชาติชาดก บานประตูหน้าต่างเขียนภาพทวารบาล ผนังบประตูหน้าต่างเป็นภาพทวารบาลหรือเชี้ยวกางหรือลายดอกไม้ร่วง บานแผละ (ผนังตอนที่บานประตูหน้าต่างโบสถ์วิหาร เป็นต้น เมื่อเปิดเข้าไปแล้วเปะอยู่) ประตูหน้าต่างด้านในมักเป็นรูปดอกไม้ร่วง ดอกไม้ประดิษฐ์หรือเครื่องแขวน และตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมาเริ่มนิยมเขียนเป็นภาพ 3 มิติ โดยเนื้อหาจิตรกรรมที่นิยมเขียนคือเรื่องพุทธประวัติและวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา

อาจกล่าวได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาได้ส่งแบบแผน เทคนิค วิธีการให้กับสมัยรัตนโกสินทร์แทบทุกอย่าง สมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 แห่งรัตนโกสินทร์ตอนต้น จิตรกรที่เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในสมัยนั้น รวมสร้างตัวใหม่หลังจากบ้านแตกสาแหรกขาด ล้วนแต่เป็นจิตรกรที่ตกค้างมาจากสมัยอยุธยาทั้งสิ้น เพราะประกอบไปด้วยจิตรกรรมและประติมากรรมที่มีฝีมือยอดเยี่ยมมาก ทั้งนี้ก็คงจะเนื่องจากช่างหลวงที่ตกค้างมาจากกรุงแตกได้มีโอกาสสร้างงานจิตรกรรมต่อมาอย่างไม่ขาดตอน ฝีมือช่างจึงมิได้ตกต่ำลงไป ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์เริ่มผันแปรเป็นของตนเองเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งมีอิทธิพลจีนเข้ามาผสมอย่างรุนแรง และสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งศิลปะยุโรปเข้ามาแทนที่ (สันติ เล็กสุขุม และกมล ฉายาวัฒน์, 2524, หน้า 84)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาจิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์ โดยพิจารณาจากเรื่องที่เด่นและมีอิทธิพลต่อสังคมไทย เช่น พุทธประวัติ ไตรภูมิภคชาดก เป็นต้น ภาพที่แสดงให้เห็นล้วนแต่เป็นการแสดงกฤษฎาภินิหารของพระพุทธเจ้า เทวดา สวรรค์ นรก และความรื่นลับ สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาและแนวคิดของพุทธศาสนาที่รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูและความเชื่อพื้นบ้านในเรื่องผีสารเข้ามาผสมผสานจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่เรียกว่าพุทธศาสนาแบบชาวบ้านอย่างชัดเจน

รูปแบบจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย

1. รูปแบบภาพเชิงสังวาส

ศิลปะเชิงสังวาส หรือ ราคะศิลป์ที่ปรากฏในศิลปะแบบแผนประเพณีไทยนั้น มักพบในจิตรกรรมฝาผนังเป็นจำนวนมากในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 3 และสำหรับจิตรกรรมฝาผนังบางแห่งอาจล่วงเลยมาได้จนถึงช่วงรัชกาลที่ 5 ภายในภาพประกอบไปด้วยเรื่องราวการเกี่ยวพาราสี การเล้าโลม และการสังวาสของมนุษย์รวมทั้งสัตว์นานาชนิดที่เขียนขึ้นด้วยเส้น สีเส้น และรูปทรงอันงดงาม สอดแทรกเป็นส่วนประกอบของโครงเรื่องใหญ่ แสดงถึงวิถีชีวิตจริงของชาวบ้านในสังคมไทย และอารมณ์ขันของจิตรกร การศึกษาภาพเชิงสังวาสนั้น มีการศึกษาไว้หลายแห่งและมักเข้าใจกันว่า เพราะความเป็นอิสระทางความคิดของช่าง ภาพเชิงสังวาสจึงเกิดขึ้นเมื่อนบพธรรมนิยมการวาดภาพจิตรกรรมเริ่มเปลี่ยน ไปเมื่อเข้าสู่สมัยรัตนโกสินทร์ ด้วยเหตุนี้เอง ภาพจิตรกรรมฝาผนังจึงมิได้ปรากฏเพียงแต่ภาพสังวาสระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น แต่มีระหว่างหญิงกับหญิง และชายกับชายด้วย (www.teenpath.net/Ad/sexPicture.html)

ภาพจิตรกรรมฝาผนังเชิงสังวาสนั้น หากดูกันจริงๆ แล้วก็จะพบเห็นได้ในหลายๆ แห่งด้วยกัน เช่น บนฝาผนังวิหารพระพุทธไสยาสน์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร หรือวัดโพธิ์ ซึ่งภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จิตรกรวาดขึ้น บนผนังระหว่างช่องหน้าต่าง เขียนเรื่องพระสาวิกาเอตทัคคะ (ภิกษุณี) 13 องค์ อุบาสกเอตทัคคะ 10 ท่าน และอุบาสิกาเอตทัคคะ 10 ท่านด้วย ด้านบนเหนือหน้าต่างขึ้นไป เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และมหาวงศ์พงสาวดารลังกาทวีป ส่วนบนคานเหนือเสาเป็นเรื่องราวของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หากดูไปเรื่อยๆ ก็จะพบกับภาพที่มักจะแอบอยู่ตามขอบตามมุม หรือตามมุมทึบๆ ไม้ เช่นรูปที่อยู่บริเวณด้านหลังพระนอนใกล้กับประตูทางออก เป็นภาพของชายหญิงกำลังหยอกล้อกันอยู่ด้านหลังศาลา และมองไปในหน้าต่างของห้องด้านหลัง ก็จะเห็นชายหญิงอีกคู่หนึ่งอยู่ใกล้ชิดกันภายในห้องด้วยท่วงท่าที่สามารถคิดไปได้ไกล

ภาพที่ 2-14 ภาพการหยอกล้อกันของชายหญิง พบในภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดโพธิ์ด้านหลังเสาศิวลา
(ผู้จัดการรายวัน, 2550)

ภาพเชิงสังวาสที่เห็นได้ชัดเจนกว่าก็คือภาพจากวัดบางยี่ขัน ซึ่งหากเข้าไปในอุโบสถวัดแห่งนี้แล้วหันหน้าเข้าหาผนังทางซ้ายมือห่างจากประตูไม่กี่เมตร เมื่อแหงนหน้าขึ้นไปเล็กน้อยก็จะได้เห็นภาพของชายหญิงกำลังเสพสังวาสบนศาลา

ภาพที่ 2-15 ภาพเชิงสังวาสบริเวณปากประตู วัดบางยี่ขัน (ผู้จัดการรายวัน, 2550)

ภาพที่ 2-16 ภาพสังวาสที่พบในจิตรกรรมฝาผนังที่ระเบียงพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (ผู้จัดการรายวัน, 2550)

ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังในภาคอีสาน หรือภาพเขียนล้านนาในภาคเหนือเองก็มี ภาพเชิงสังวาสเช่นกัน หรือพูดให้ถูกก็คือภาพเชิงสังวาสนี้มีอยู่ทั่วไปในทุกที่นั่นเอง อยู่ที่ใครจะตาดี มองเห็นเท่านั้น

2. รูปแบบภาพวาดพุทธประวัติ

ภาพพุทธประวัติที่พบในจิตรกรรมฝาผนังตามวัดและสถานที่สำคัญต่างๆ เป็น พุทธประวัติที่ได้บันทึกหรือเล่าสืบต่อกันมา จิตรกรผู้สร้างสรรค์ผลงานมีความมุ่งหมายที่จะรับใช้ พระพุทธศาสนาด้วยการแสดงออกทางศิลปะ ต้องการให้ภาพที่เขียนเป็นเครื่องโน้มน้าวจิตใจผู้ชม ให้บังเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในพุทธศาสนา โดยภาพจิตรกรรมฝาผนังในรูปแบบนี้จะมีลักษณะ เป็นภาพ 2 มิติ ใช้สีฝุ่นที่ทำขึ้นจากวัสดุธรรมชาติมาสร้างสรรค์ผลงาน โดยทั่วไปอายุของภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลายและรัตน โกสินทร์ตอนต้น คตินิยมการเขียนภาพพุทธประวัติ ในจิตรกรรมฝาผนังนั้น จิตรกรมักเลือกตอนสำคัญมาเขียน เช่น พระราชพิธีอภิเษกสมรสพระเจ้า สุธโฑทนะกับพระนางสิริมหามายา เจ้าชายสิทธัตถะประสูติ มหาภิเนษกรรม (ออกบวช) ตรัสรู้ เป็นต้น จิตรกรรุ่นหลังมักถือเป็นภาพครูและรับเอามาเขียนสืบต่อกันไป ภาพพุทธประวัติตอน สำคัญเหล่านี้ตามวัดต่างๆ มักมีลักษณะคล้ายกัน จะแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น แต่ยังคงมีภาพเขียนบางแห่งที่เขียนพุทธประวัติต่างกันออกไป (www.era.su.ac.th)

ภายในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ตกแต่งงดงามมาก ฝาผนังทั้ง 4 ด้าน เขียนภาพจิตรกรรม ฝาผนัง ผนังพระที่นั่งตอนบนเขียนเป็นภาพเทพชุมนุม ผนังตอนล่างระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพ พุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติจนถึงสู่พระปรินิพพาน รวม 28 ภาพ เป็นฝีมือจิตรกรสมัยรัชกาลที่ 1 จึงถือได้ว่ามีคุณค่าและเก่าแก่ที่สุดในสมัยรัตน โกสินทร์ สภาพของจิตรกรรมฝาผนังปัจจุบันชำรุด

ด้วยความเก่าแก่

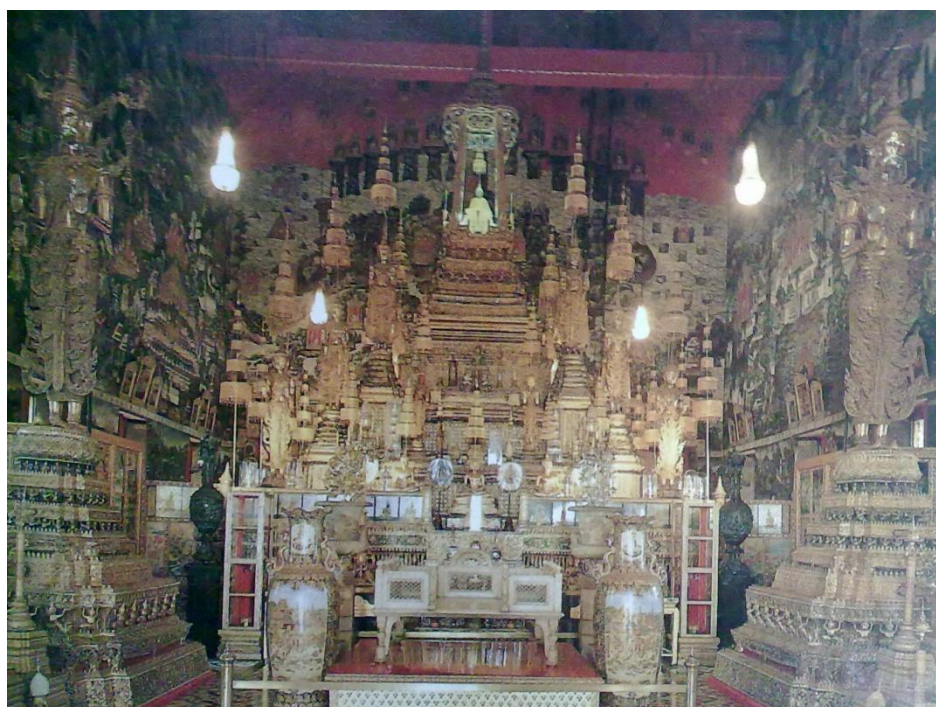
ภาพที่ 2-17 ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ 1 (www.era.su.ac.th)

ภาพที่ 2-18 ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ 2 (www.era.su.ac.th)

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวพุทธประวัติที่โดดเด่นอีกแห่งหนึ่งก็คือ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือวัดพระแก้ว ผนังด้านในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ด้านทิศตะวันออกเหนือประตูด้านสกัดเป็นภาพเขียนเรื่องมารวิชัย (บางแห่งเรียกว่ามารผจญ) นอกจากนี้ ภายในวัดยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง ไตรภูมิอีกด้วย ส่วนฝาผนังทั้งสองข้างด้านยาวเขียนภาพเทพชุมนุม ตามแบบที่สืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยา และฝาผนังระหว่างหน้าต่างเขียนภาพเรื่องปฐมสมโพธิ ภาพเขียนเหล่านี้เป็นฝีมือของอาจารย์นาค แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ภาพที่ 2-19 ภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระแก้วมรกต ภาพเขาพระสุเมรุ สัญลักษณ์ของระบบสุริยจักรวาลใน “ไตรภูมิ” (หม่อมราชวงศ์นครินทร์ จักรพงษ์, 2543, หน้า 49)

3. รูปแบบภาพวาดทางประเพณี

ภาพจิตรกรรมฝาผนังไทยส่วนใหญ่จะนิยมเขียนเรื่องพุทธประวัติ แต่ศิลปินมักจะแทรกเรื่องราวในชีวิตประจำวันของชาวบ้านในสมัยนั้นๆ ที่บ่งบอกถึงวิถีการดำเนินชีวิต การแต่งกาย ประเพณี เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตตั้งแต่การเกิด การโกนจุก การศึกษา การบวช การแต่งงาน การทำมาหากิน การทำศพ ประเพณีอื่นๆ การละเล่น ตลอดจนมหรสพและความบันเทิงต่างๆ สอดแทรกเข้าไปด้วย

ภาพที่ 2-20 ประเพณีการบวชวัดโพธิ์นิมิต กรุงเทพมหานคร (www.era.su.ac.th)

นอกจากนี้ยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังหอมณเฑียรธรรม วัดบุพพาราม เชียงใหม่ เนื้อหาจิตรกรรมเสนอเรื่องราวจากประเพณีสิบสองเดือนของล้านนาไทย 4 ประเพณี คือ ประเพณีสงกรานต์ เสียดศพ ลอยกระทง และบวชเณร อายุของจิตรกรรมอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จิตรกรอาศัยพื้นฐานทางจิตรกรรมไทยในอดีตและความเข้าใจในคตินิยมแบบไทยประเพณี มาประยุกต์เข้ากับแนวความคิดส่วนตัว สร้างเป็นงานศิลปะแนวใหม่ร่วมสมัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับศิลปะรูปแบบไทยประเพณีและมีลักษณะเฉพาะตน ใช้เทคนิคการเขียนคล้ายแบบจิตรกรรมสมัยอยุธยา สีที่ใช้เป็นสีอะคริลิกและสีฝุ่น

ภาพที่ 2-21 ภาพประเพณีลอยกระทงในหอมณเฑียรธรรม วัดบุพพาราม เชียงใหม่
(www.era.su.ac.th)

รูปแบบภาพวาดมหรสพ

ในภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยนอกจากจะมีเรื่องราวทางพุทธศาสนาและชาดกต่างๆ แล้วจิตรกรรมก็สอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับมหรสพ ได้แก่ ละคร โขน หนังใหญ่ หนังตะลุง หุ่นกลองยาว หรือการเล่นของเด็กไทย ได้แก่ ม้าก้านกล้วย ยิงปืน ตลอดจนบรรยากาศของสังคมในขณะนั้น ตลอดจนคนดูหน้าโรงหรือหน้าจอเพื่อสะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม

ในยุคนั้น

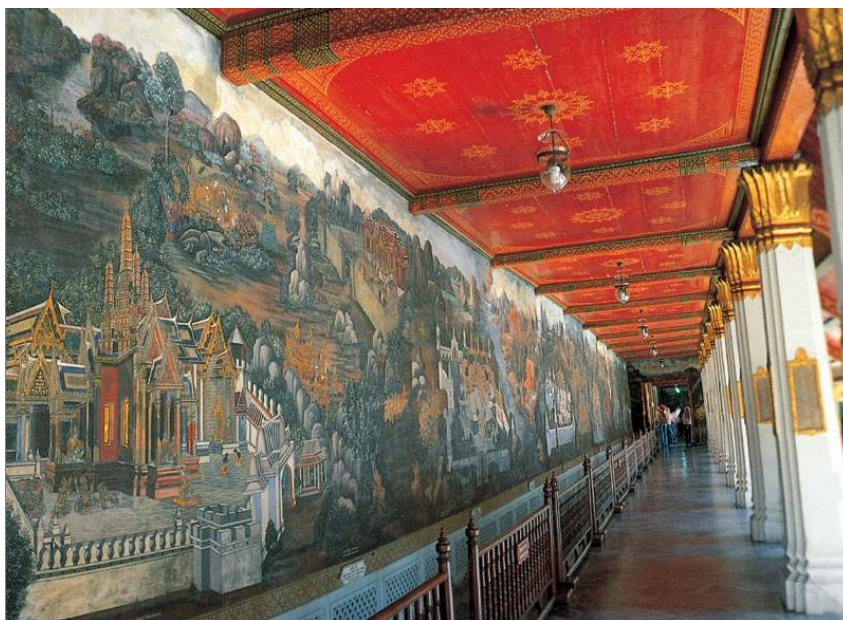
ภาพที่ 2-22 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง การแสดงโขน (www.era.su.ac.th)

4. รูปแบบภาพวาดวรรณคดี

ภาพวรรณกรรมในจิตรกรรมฝาผนังเท่าที่พบในปัจจุบันเป็นภาพเกี่ยวกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ที่สำคัญและพบมากที่สุด คือ พุทธประวัติ ชาดก นอกจากนี้ยังมีภาพเกี่ยวกับวรรณกรรมอื่นๆ อาทิ สุภาษิต เพลงกล่อมเด็ก ประเพณี ประวัตินุคคลสำคัญ ตำราพรหมชาติ ตำรายาลวดลาย เทพชุมนุมมหรสพ การละเล่น และอื่นๆ การลำดับภาพเรื่องในจิตรกรรมฝาผนังของจังหวัดต่างๆ มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจวรรณกรรมต่างๆ รวมทั้งภาพที่มีความหมายทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม จิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์รอบพระระเบียงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 ต่อมาชำรุดเนื่องจากความชื้นจึงเขียนซ่อมเมื่อมีการฉลองพระนครในสมัยรัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 7 และรัชกาลที่ 9 ภาพชุดรามเกียรติ์นี้เริ่มตั้งแต่ภาพนารายณ์อวตารปางต่างๆ ก่อนที่จะอวตารเป็นพระราม ปรากฏอยู่ตามซุ้มประตูและมุขพระระเบียง ประมาณ

80 ภาพ แล้วไปต่อเรื่องรามเกียรติ์ตั้งแต่ห้องที่ 1-178 มีคำบรรยายใต้ภาพและคำบรรยายเป็น โคลง สลักบนแผ่นหินอ่อนติดอยู่ที่เสารอบพระระเบียง

ภาพที่ 2-23 ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ที่พระระเบียงรอบพระอุโบสถวัดพระแก้ว

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เฉพาะที่บานแต่ละของหน้าต่างพระอุโบสถวัดสุทัศน์ฯ ทั้ง 26 บาน เขียนภาพเกี่ยวกับวรรณคดีไทย รวม 13 เรื่อง ส่วนที่บานแต่ละของประตูทั้ง 4 บาน เขียนเรื่องรามเกียรติ์เรื่องราวที่เขียนเลือกเอาเฉพาะเหตุการณ์ตอนเด่นๆ ของแต่ละเรื่องมานำเสนอ เรียงลำดับกันไปตามท้องเรื่อง เป็นผลงานของจิตรกรสมัยรัชกาลที่ 3 และส่วนใหญ่อยู่ในสภาพค่อนข้างสมบูรณ์

ภาพที่ 2-24 ภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับวรรณคดีที่พบในพระอุโบสถวัดสุทัศน์ฯ

(www.era.su.ac.th)

ตารางที่ 2-2 สรุปลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย

ประเภท	รายละเอียด
สีสັນ	ท่วงทำนองในภาพทั้งหมดเป็นโทนสีเย็น โดยใช้สีน้ำตาลทองเป็นหลัก ประกอบกับมีปริมาณสีเขียวและสีน้ำเงินในภาพมาก นอกจากนี้ยังนิยมใช้สีคล้ำเป็นสีพื้นหลังของภาพ ตัวละครจะระบายสีตัวภาพด้วยสีนวล
ลายเส้น	<p>ลายเส้นส่วนใหญ่ใช้โครงสร้างมาจากไทยในสมัยโบราณ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ลายกนก คือ ลวดลายไทยต่างๆ เช่น กระหนกสามตัว กระหนกใบเทศ กระจิง ตาอ้อย ประจายาง เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้วาดเครื่องประดับของตัวละคร 2. ลายนารี คือภาพคน เช่น ภาพพระ ภาพนาง ภาพเทวดา เป็นต้น ซึ่งต้องฝึกเขียนรูปร่าง ใบหน้า และกิริยาท่าทางต่างๆ ของคน รวมถึงภาพจับด้วย 3. ลายกระบี่ คือภาพลิง ภาพยักษ์ อสูร และพวกอมมนุษย์ต่างๆ โดยมากจะยึดเอายักษ์และลิงที่เป็นตัวเอกในเรื่องรามเกียรติ์เป็นหลัก 4. ลายคชชะ คือภาพสัตว์ต่างๆ ได้แก่ สัตว์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เสือ สิงห์ กระต๊อแรด เป็นต้น และสัตว์ในวรรณคดีที่เกิดจากจินตนาการของช่างเขียนหรือเราเรียกว่า สัตว์หิมพานต์ มีรูปร่างประหลาด เช่น ราชสีห์ คชสีห์ กินรี ครุฑ หงส์ เป็นต้น ซึ่งการเขียนลายเส้นของไทยนั้นต้องฝึกการเคลื่อนไหวของมือ การฝึกเขียนเส้นให้มีความถี่นวล อ่อนช้อยมีลีลาและจังหวะที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างลงตัว ควรคำนึงถึงช่องไฟของลายการล้อมของลายอีกด้วย
โครงสร้าง	สัดส่วนภาพคนกับสถาปัตยกรรมให้ความสำคัญในเรื่องขนาดที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง เป็นภาพ 2 มิติ มีการจัดระยะห่างตัวละคร และความหนักเบาให้พอดี และตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมาเริ่มนิยมเขียนเป็นภาพ 3 มิติ และสอดแทรกไปด้วยเรื่องราวตามจินตนาการของช่างเองด้วย อาทิ ภาพสังวาส เป็นต้น
เทคนิค	<ol style="list-style-type: none"> 1. เทคนิคการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังตามแบบไทย เช่น อิริยาบถที่อ่อนช้อยของตัวละคร การลงสีและตัดเส้นหนักเบาทำให้ได้วรรรสีที่แตกต่าง เสื้อผ้าที่ดูเป็นเอกลักษณ์ ลายกนก และการลงรักปิดทอง เป็นต้น 2. เทคนิคที่ได้รับอิทธิพลมาจากการวาดภาพทางธรรมชาติของจีน เช่น การวาดภาพโดยใช้พู่กันการไล่สีโดยไม่ตัดเส้นขอบ ทำให้ภาพมีลักษณะถี่นวลเหมือนจริง

ตารางที่ 2-2 สรุปลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย (ต่อ)

ประเภท	รายละเอียด
ตัวแบบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงออกทางภาพลักษณ์ในความศรัทธาพระพุทธศาสนาของคนไทย 2. แสดงออกทางภาพลักษณ์ในวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีที่อยู่ในชีวิตประจำวัน 3. ตัวแบบภาพวาดทางวรรณคดีส่วนใหญ่มาจากเรื่องเล่าของอินเดีย หลังจากนั้นได้นำมาปรับเปลี่ยนบ้างเพื่อให้สอดคล้องกับคนไทยมากขึ้น
วัตถุดิบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ในช่วงก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ใช้วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติในการให้สี เช่น ถ่าน เปลือกไม้ เป็นต้น 2. ในสมัยรัตนโกสินทร์มีการติดต่อกำขายกับชาวต่างชาติจนทำให้ได้วัตถุดิบที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานมากขึ้น เช่น แร่ต่างๆ เป็นต้น

จิตรกรรมแนวผสมผสานศิลปะไทย-จีน

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งของไทย-จีนที่ปรากฏมาตั้งแต่อดีต สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าประเทศไทยและจีนมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นทั้งในเรื่องการเมือง การปกครองและการค้า จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่า จะมีบางครั้งที่ทั้งสองชาติจะได้รับอิทธิพล การผสมผสานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมเข้ามาในชีวิตประจำวันของคน ซึ่งจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตนั่นเอง

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ไทยกล่าวว่า ชาวจีนที่เดินทางมาไทยตั้งแต่ในสมัยอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นจีนฮกเกี้ยน มักมีอาชีพรับราชการ แต่หลังสมัยอยุธยาจะมีชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก จีนฮกเกี้ยนมีเป็นจำนวนมากแถบภาคใต้ของไทยในจังหวัดภูเก็ต ปัตตานี สงขลา และระนอง สำหรับจีนแต้จิ๋วอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ฉะเชิงเทราและชลบุรีเป็นส่วนใหญ่ ชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นจำนวนมากในระยะหลังปี พ.ศ. 2310 เนื่องจากได้รับการสนับสนุนและได้รับสิทธิพิเศษบางประการ เพราะพระเจ้าตากสินทรงมีพระบิดาเป็นชาวแต้จิ๋ว ในสมัยนั้นไทยเริ่มมีสิ่งปลูกสร้างออกไปทางจีนเพิ่มขึ้นและมีลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเกิดขึ้นเป็นจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่ยึดติดในขนบธรรมเนียมแบบจีนมากนักทำให้เกิดการก้าวกระโดดข้ามวัฒนธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก (Ja' melons soda, 2553)

เมื่อก้าวถึงศิลปกรรมแล้ว คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ไทยและจีนมีการผสมผสานกันได้ อย่างลงตัวทั้งในด้านประติมากรรม สถาปัตยกรรม และจิตรกรรม ดังนั้นเมื่อความประณีตอ่อนช้อย และความละเอียดอ่อนของศิลปกรรมแบบไทยได้ถูกกลมกลืนเข้ากับลายเส้นที่ลื่นไหลและสีอัน ที่แปลกตาของศิลปะแบบจีนแล้วจะส่งผลให้เกิดความงามเพียงใด คงต้องดูจากตัวอย่างผลงาน ต่อไปนี้

1. ผลงานของศิลปินจีน

ผลงานของ Hao Zeng ได้รับแนวคิดมาจากภาพวาดในถ้ำตุนหวง โดยสร้างตัวละคร ตามแบบฉบับการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังของจีนและใช้เทคนิคการลงสีด้วยหมึกจีน

ภาพที่ 2-25 ผลงานของ Hao Zeng ชื่อภาพ พระอวโลกิเตศวร โพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) พันแขน พันตา (Zeng, 2007, p 26)

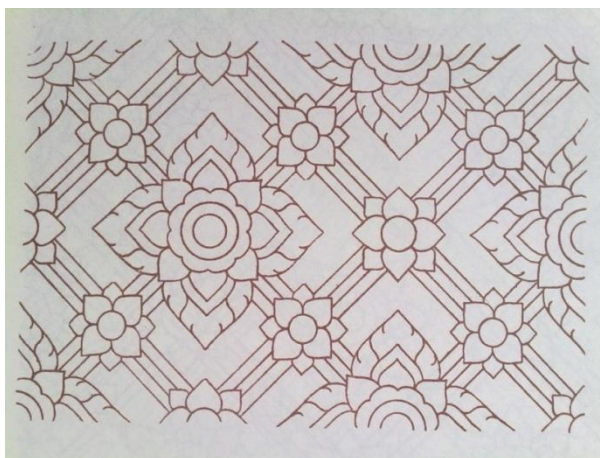
ผลงานภาพต่อไปนี้ก็ได้รับอิทธิพลมาจากภาพพระอวโลกิเตศวร โพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) พันแขนพันตาของภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวงที่ 3 โดยการนำภาพห้องที่ 112 แคนสุขาวดีแห่งตะวันตกมาสร้างสรรค์ผลงานเป็นใหม่ โดยเสื้อผ้าของตัวละครส่วนหนึ่งได้รับ อิทธิพลมาจากลายไทย

ภาพที่ 2-26 ผลงานของ Hao Zeng ชื่อภาพ YueLe (Zeng, 2004, p 18)

เมื่อนำภาพมาเปรียบเทียบเพื่อการศึกษาแล้ว สิ่งแรกพบว่าจิตรกรใช้เทคนิคภาพสีน้ำมัน มาแสดงออกทางภาษาศิลป์ ตัวละครในภาพวาดก็ให้ความรู้สึกสามมิติและดูสมจริง ซึ่งภาพเหล่านี้ ได้รับอิทธิพลการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและชาติตะวันตก นอกจากนี้หากสังเกตให้ดีจะพบว่า เสื้อผ้าที่ตัวละครในภาพวาดสวมใส่อยู่นั้น ได้รับอิทธิพลมาจากลายไทยด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 2-27 ลายไทย (โพธิ์ ใจอ่อนนุ่ม, 2548, หน้า 59)

2. ผลงานของศิลปินไทย

ภาพที่ 2-28 ภาพมหรสพสมโภช ถวายพระเพลิงพุทธบิดา (มณเฑียร ชูเสื่อหิ้ง, 2539, หน้า 282)

บทที่ 3

การดำเนินงาน

การศึกษาจิตรกรรมฝาผนัง ไทย-จีน

จากการศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนัง ไทย-จีน ในครั้งนี้ นำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งาน ดังนี้

1. จิตรกรรมฝาผนังไทย

ภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย เป็นเรื่องราวเหตุการณ์ทางศาสนาและชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างกัน โดยวาดรูปวิเวกทัศน์หรือสถาปัตยกรรมต่างๆ เป็นตัวกั้นแบ่งระหว่างเหตุการณ์ แก่นของเรื่องล้วนมาจากวรรณคดีไทยเรื่องไตรภูมิพระร่วง ส่วนตัวละครอื่นๆ จะมาจากนิทานชาดกที่สอนเรื่องคุณงามความดีความซื่อสัตย์และกุศลผลบุญ แหล่งที่มาของตัวละครอีกแห่งคือเรื่องรามเกียรติ์ ภาพจิตรกรรมส่วนใหญ่ที่เราพบทั่วประเทศไทย มักจะเกี่ยวข้องกับเทวดา อสูร และสัตว์ในจินตนาการที่ปรุงแต่งขึ้นมา โดยที่ครั้งหนึ่งเป็นมนุษย์ อีกครั้งหนึ่งเป็นสัตว์ เช่น กิณรี (สัตว์ในป่าหิมพานต์ ร่างกายท่อนบนเป็นมนุษย์ ท่อนล่างเป็นนก มีปีกบินได้) อปสรสีห์ (สัตว์หิมพานต์ชนิดหนึ่ง กายท่อนบนเป็นมนุษย์ผู้หญิง ท่อนล่างเป็นราชสีห์ น่องมีแผงขนแต่ทำเป็นกีบคู่อย่างกีบตีนกวาง ผิวกายสีเหลือง) เป็นต้น และสัตว์อื่นๆ ในป่าหิมพานต์

ภาพเขียนในสมัยอยุธยาตอนต้นและตอนกลางล้วนแต่ใช้สีง่าย ๆ เพียงไม่กี่สี เช่น สีดินแดง เขม่าดำ และดินขาวเพียงเท่านั้น ในสมัยอยุธยาตอนปลายมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศรวมทั้งจีนด้วย ทำให้ได้วัสดุต่างๆ เช่น สีแปลกๆ ที่นำจากนอกประเทศเข้ามา จนเกิดภาพจิตรกรรมที่มีการใช้สีสดใส เช่น สีแดงชาด สีเหลือง สีเขียว สีคราม แทนจะกล่าวได้ว่ามีสีสันสดใสใช้กันแล้วเกือบทุกสีแต่ไม่แพร่หลายนัก ในสมัยรัตนโกสินทร์นิยมใช้สีคล้ำเป็นพื้นหลังของภาพและระบายสีตัวภาพด้วยสีนวล ฉากพื้นหลังภาพนิยมเขียนเป็นฉากธรรมชาติและปิดทองคำเปลว วรรณะของสีโดยทั่วไปเป็นสีเย็นมีปริมาณสีเขียวและสีน้ำเงินมาก

เทคนิคภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยมีลักษณะต่อเนื่องและความรื่นไหลในมุมกว้างของสถานที่ พร้อมทั้งมีภาพของผู้คนและสัตว์ ด้านเทคนิคการวาดภาพตัวละครที่ได้รับการปรุงแต่งขึ้นมา เช่น เทวดาหรือชนชั้นสูงจะได้รับการวาดให้ดูโดดเด่น ขณะที่ตัวละครสามัญชนจะได้รับการวาดออกมาให้ดูพื้นๆ หรือวาดให้เหมือนจริงหรือวาดให้อยู่ท่วงท่าหรือเคลื่อนไหวอย่างน่าขัน หลังช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 อิทธิพลจากตะวันตกก็นำแนวคิดการวาดภาพที่มีมิติและมีแสงเงาเข้ามาเผยแพร่

2. จิตรกรรมฝาผนังถ้ำตุนหวง

จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวงมีข้อมูลที่กว้างขวาง ผลงานที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นคงคุณค่าความงามมายาวนานกว่า 1,000 ปีและส่งอิทธิพลต่อการวาดภาพลักษณะนี้ให้กับหลายๆ ประเทศในแถบเอเชีย เรื่องราวในภาพวาดประกอบไปด้วยรูปพระโพธิสัตว์ ชาคก คำสอน พิธีกรรมทางพุทธศาสนา วรรณคดี ไปจนถึงประเพณีชนเผ่า ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและอื่นๆ อีกมากมาย โดยออกแบบตามรูปแบบคัมภีร์คำสอนทางศาสนาและตำราทางศิลปะของจีน พร้อมกับสอดแทรกเรื่องราวในชีวิตประจำวันและจินตนาการลงไป

ผลงานในถ้ำใช้วิธีการเปรียบเทียบแม่แบบมาสร้างสรรค์ผลงาน โดยนำลักษณะนามธรรมผสมเข้ากับรูปร่างของวัตถุและมีโครงสร้างมาจากรูปแกะสลักที่พบในสมัยนั้น นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคการพรรณนาภาพเกินจริงและการเปลี่ยนแปลงรูปทรงมาใช้อีกด้วย องค์ประกอบความสำคัญของภาพเป็นแบบการใช้จังหวะสัมผัสความแตกต่างบนภาพทั้งในเรื่องขนาด เล็กใหญ่และความสูงต่ำของวัตถุ

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ค้นพบในถ้ำตุนหวงเป็นศิลปะที่มีชื่อเสียงก้องโลก เพราะไม่เพียงแต่เป็นแหล่งขุมทรัพย์ทางศิลปะที่ยิ่งใหญ่ หากยังเป็นพิพิธภัณฑ์ที่อุดมไปด้วยตัวอย่างสีอันหลากหลาย สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของการใช้สีที่มาจากธรรมชาติผ่านกาลเวลานับร้อยนับพันปีและความคงทนของเนื้อสี โทนสีส่วนใหญ่จะเป็นสีแดงสดและใช้วัตถุดิบในการให้สีที่มาจากอนินทรีย์ ในส่วนของเทคนิคการวาดภาพเครื่องแต่งกายยังคงรูปแบบอินเดียตะวันตกและตามแบบวัฒนธรรมเปอร์เซีย เทคนิคการลงสีเป็นแบบตะวันตกโดยแบ่งร่างกายคนออกเป็นส่วนๆ และเริ่มระบายสีจากด้านนอกเข้าด้านใน จากเข้มไปอ่อน และเพิ่มเงาสีขาวเข้าไปตรงส่วนตา สันจมูก และคอทำให้ภาพคนที่ได้มีลักษณะเป็น 3 มิติ

การดำเนินงานสร้างสรรค์

1. การกำหนดแนวคิด

แนวคิดหลักของภาพที่ถูกสร้างสรรค์ภายใต้หัวข้อ “พระพุทธเจ้าและเรื่องราวในชีวิตของมนุษย์” แบ่งออกเป็น 8 ส่วน คือ การเช่นไหว้ในวสันตฤดู การเช่นไหว้ในกิมหันตฤดู การเช่นไหว้ในสารทฤดู การเช่นไหว้ในวิสาขตฤดู ฟ้า ดิน การกำเนิดใหม่และโลกถลกลับ แรงบัลดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้เกิดมาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของข้าพเจ้า อธิบายถึงความรู้สึกถึงการสื่อสารระหว่างมนุษย์และเทพ

2. การออกแบบแบบร่าง

ภายใต้แนวคิด “พระพุทธเจ้าและเรื่องราวในชีวิตของมนุษย์” ข้าพเจ้าได้นำผลการศึกษามาใช้ออกแบบแบบร่าง โดยใช้ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาภาพจิตรกรรมร่วมสมัยที่ผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน มาใช้สร้างแบบร่างประกอบไปด้วย ภาพพระพุทธเจ้า ภาพเทพดานางฟ้า นางอัปสร ภาพวาดทางธรรมชาติ ไปจนถึงลายประดับที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังของประเทศไทยและจีน

1) ออกแบบจากการเปรียบเทียบเทคนิคและรูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยและจีน

ตารางที่ 3-1 การเปรียบเทียบเทคนิคและรูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยและจีน

ประเภท	ประเทศจีน	ประเทศไทย	เปรียบเทียบ
ลายเส้น	เป็นลายเส้นที่ต่อเนื่องและลื่นไหล เปี่ยมไปด้วยแรงศรัทธาและศูมิพลังเป็นอย่างมาก	ลายเส้นละเอียดอ่อนและอ่อนช้อย ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลายตกแต่ง	วิธีการใช้เทคนิคและลายเส้นแตกต่างกันมาก
รูปแบบ	มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งในแบบรูปธรรมและนามธรรม	ส่วนใหญ่แสดงออกในรูปแบบนามธรรม และนิมิตวาครูปเทวดา นางฟ้า และสัตว์ป่าหิมพานต์	มีรูปลักษณะที่แตกต่างกัน และเป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบของประเทศตน
สี	การลงสีนิยมใช้เทคนิคการแต้มจุดสีทั้งพื้นหลังและองค์ประกอบหลักของภาพให้มีสีเดียวกันแต่ใช้การตัดเส้นเพื่อให้เห็นรายละเอียดของโครงสร้าง ส่วนภาพวาดทางธรรมชาตินิยมใช้สีฟ้าและเขียว	นิยมใช้สีทองเป็นสีหลัก ส่วนรูปพระพุทธเจ้าส่วนใหญ่ใช้สีแดง	นอกจากนิมิตมีการปิดทองและใช้สีทองในประเทศไทยแล้ว โทนสีโดยทั่วไปก็เหมือนกัน

ตารางที่ 3-1 การเปรียบเทียบเทคนิคและรูปแบบของจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยและจีน (ต่อ)

ประเภท	ประเทศจีน	ประเทศไทย	เปรียบเทียบ
โครงสร้าง	เป็นการวาดในลักษณะแบนโดยมองจากทางด้านหน้า	โครงสร้างและองค์ประกอบโดยรวมเป็นลักษณะการมองลงมาจากที่สูง	โครงสร้างรูปทั้งสองประเทศมีลักษณะที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก
มิติ	2 มิติ	2 มิติ	ไม่นิยมวาดภาพโดยใช้การแรเงาเพื่อให้มีมิติแสง ทำให้ภาพที่ได้ออกมาเป็นลักษณะแบน

การวาดภาพคนในจิตรกรรมฝาผนังจีน ค่อนข้างให้ความสำคัญในเรื่องเครื่องแต่งกาย โดยจิตรกรจะวาดให้ลายเส้นมีรายละเอียดมากที่สุด และใช้วิธีการวาดลายเส้นที่ต่อเนื่องเพื่อแสดงให้เห็นถึงอิริยาบถที่แตกต่างกันของคนในภาพ จนถือได้ว่าเป็นเทคนิคการวาดภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของจีนก็ว่าได้ ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย จะมีการวาดภาพคนและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของคนไปในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ นิยมใช้ลายไทยมาเป็นภาพประดับในเครื่องแต่งกายทำให้เห็นถึงความอ่อนช้อยและให้ความรู้สึกถึงความประณีตของแต่ละเส้นได้เป็นอย่างดี

2) ออกแบบจากรูปแบบการผสมผสาน

การผสมผสานทางตรง โดยนำเทคนิคที่ปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยและจีนมาใช้สร้างสรรค์ผลงานนี้โดยตรง

การผสมผสานทางอ้อม โดยนำเทคนิคที่ปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยและจีนมาดัดแปลงรูปแบบเพื่อสร้างเป็นชิ้นงาน

3) รูปแบบทางศิลปะ

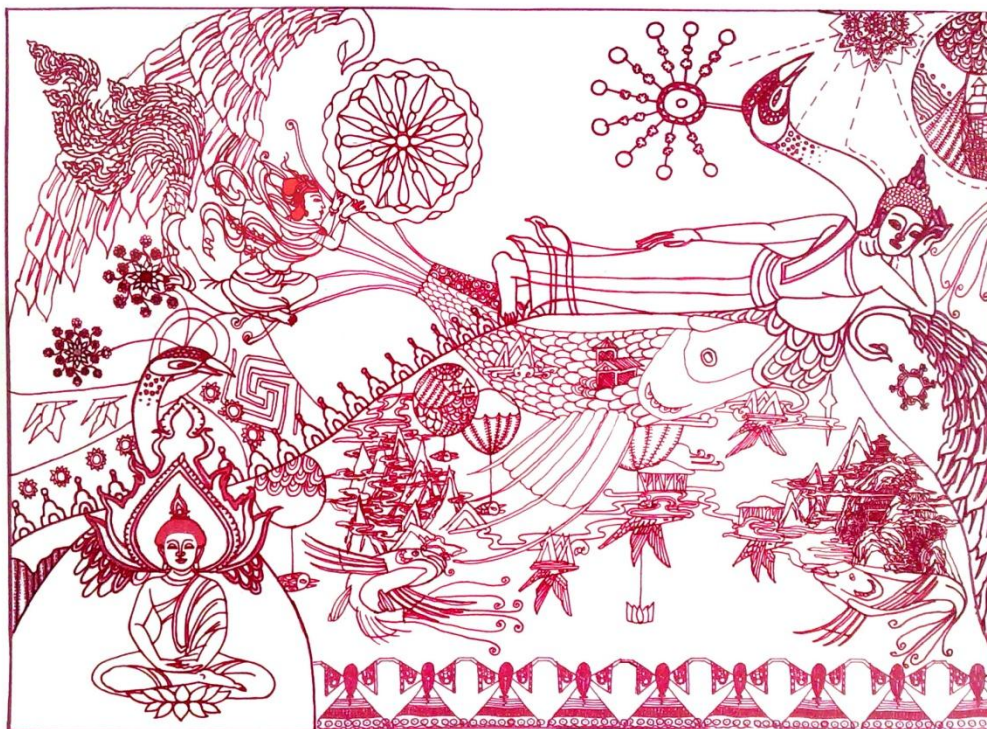
เนื่องจากผลงานที่ถูกรวบรวมขึ้นชุดนี้เป็นเรื่องการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน ดังนั้นรูปแบบจึงเป็นแนวศิลปะแบบตะวันออก ทั้งในด้านการใช้สีเส้นและโครงสร้าง โดยสามารถมองเห็นศิลปะตามรูปแบบจีนและไทยในภาพได้ นอกจากนี้ยังมีการนำรูปแบบ 2 มิติเข้ามาประยุกต์ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม หัวใจหลักของภาพก็ยังคงยึดไปในแนวจิตรกรรมฝาผนัง ภาพรวมไม่มีลักษณะเป็นนามธรรมแต่เป็นการกล่าวถึงรูปธรรมของสสารทั้งหมดแบบย่อ โดยใช้ภาพวาด

ที่สามารถเข้าใจได้ง่ายที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการถ่ายทอดทัศนคติเรื่องความเชื่อด้าน
พระพุทธเจ้าและเรื่องราวในชีวิตของมนุษย์

การปฏิบัติงาน

ผลงานภาพการเซ่นไหว้ในวสันตฤดู

ภาพที่ 3-1 แบบร่างภาพการเซ่นไหว้ในวสันตฤดู (LiPing Li, 2011)

วันที่ 10 มกราคมเป็นวันเริ่มต้นของฤดูใบไม้ผลิตามปฏิทินจันทรคติของจีน มนุษย์เริ่มมีการเซ่นไหว้เพื่อขอให้การเก็บเกี่ยวตลอดปีนี้อุดมสมบูรณ์ มีความสุขในชีวิต และถือเป็นเทศกาลแห่งการฝากฝังความหวังนั่นเอง การขอพรในวันนี้จะแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้คนในช่วงนั้น ซึ่งในวันนี้เองที่ทำให้ความศรัทธาระหว่างฟ้าดินกับพุทธศาสนาของมนุษย์ต่างกัน

ผลงานภาพการเซ่นไหว้ในคิมหันตฤดู

ภาพที่ 3-2 แบบร่างภาพการเซ่นไหว้ในคิมหันตฤดู (LiPing Li, 2011)

ตามปฏิทินจันทรคติของจีน วันที่ 4 เมษายน เป็นวันเริ่มต้นของฤดูร้อนและถือเป็นวันที่ร้อนที่สุดของปีด้วย การเซ่นไหว้ในฤดูนี้ คือ การขอพรให้สมหวังในความรัก

ผลงานภาพการเซ่นไหว้ในสารทฤดู

ภาพที่ 3-3 แบบร่างภาพการเซ่นไหว้ในสารทฤดู (LiPing Li, 2011)

ตามปฏิทินจันทรคติของจีน วันที่ 9 กันยายนของทุกปี เป็นเวลาแห่งการพักผ่อนและบวงสรวง ในช่วงนี้ทุกคนจะหยุดติดต่อกับโลกภายนอก กล่าวคือ ต้องอยู่บ้านพักผ่อนและเป็นโอกาสดีในการปรับปรุงสังขารทั้งร่างกายและจิตใจให้ดีขึ้น การเซ่นไหว้ในฤดูนี้คือ การขอพรให้พระเทพยดาคุ้มครองและให้การเก็บเกี่ยวได้ผลอุดมสมบูรณ์

ผลงานภาพการเซ่นไหว้ในวัดसानตตุดู

ภาพที่ 3-4 แบบร่างภาพการเซ่นไหว้ในวัดसानตตุดู (LiPing Li, 2011)

ตามปฏิทินจันทรคติของจีน วันที่ 13 ตุลาคมของทุกปี คือวันแรกแห่งฤดูหนาว เป็นช่วงเวลาแห่งการหยุดพักเพื่อปรับปรุงชีวิตใหม่ให้ดีขึ้น เป็นโอกาสที่ดีของการเติมพลังและเซ่นไหว้ขอพรเทพดาให้ชีวิตต่อไปของคนมีแต่สวัสดิภาพ

ผลงานภาพการกำเนิดใหม่

ภาพที่ 3-5 แบบร่างภาพการกำเนิดใหม่ (LiPing Li, 2011)

เมื่อโลกหมุนผ่านฤดูกาลทั้ง 4 แล้ว มนุษย์เริ่มพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต จนก่อให้เกิดความกลัว ดังนั้นมนุษย์จึงปรารถนาให้โลกหมุนย้อนนำพาคืนวันดี ๆ เหล่านั้นกลับมาอีกครั้ง

ผลงานภาพฟ้า

ภาพที่ 3-6 แบบร่างภาพฟ้า (LiPing Li, 2011)

มนุษย์ส่วนใหญ่จินตนาการถึงเรื่องราวบนท้องฟ้า อาทิเรื่องฤดูกาลที่กล่าวขึ้นไปข้างต้น แต่ว่าเป็นจริงแล้วมันคืออย่างไรกันแน่ เป็นจริงตามหลักโหราศาสตร์ที่ผู้คนในสมัยก่อนคิดขึ้นหรือไม่ เรื่องนี้ก็ยังคงเป็นที่สงสัยกันอยู่ในผู้ที่ศรัทธาในอีก โลกที่อยู่บนท้องฟ้า นั่นคือ สวรรค์

ผลงานภาพดิน

ภาพที่ 3-7 แบบร่างภาพดิน (LiPing Li, 2011)

ดินเปรียบเสมือนผู้ปกครองมนุษย์และในขณะที่เดียวกันก็ถูกมนุษย์ปกครองด้วย ตามหลักจักรวาลของนักทฤษฎีในสมัยก่อนของจีนได้กล่าวว่า ไฟและดินเป็นของคู่กันตามหลักหยินหยาง (มืดและสว่าง) โดยถือว่าดินคือหยิน หยินหยาง อยู่คู่กันก็เปรียบเสมือนไฟอยู่คู่ดิน

ผลงานภาพโลกลึกลับ

ภาพที่ 3-8 แบบร่างภาพโลกลึกลับ (LiPing Li, 2011)

โลกลึกลับที่มนุษย์เพื่อฝันถึงนั้นแตกต่างกับโลกที่เป็นจริงในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และก็เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนจะสามารถมองเห็นได้เช่นกัน แม้ว่าโลกลึกลับนี้จะไม่เคยถูกค้นพบว่ามีจริง แต่ส่วนใหญ่ต่างเชื่อมั่นว่ามันเป็นสิ่งที่ยังคงอยู่รอบๆ ตัวเรา

สรุป

ผลงานชุดนี้เลือกใช้การผสมผสานตามหลัก “ลัทธิประนีประนอม” กล่าวคือเป็นการผสมผสานระหว่าง 2 รูปแบบคือไทยและจีนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สดท้ายแล้ว แม้ว่าลายเส้นของผลงานที่ปรากฏจะเป็นลักษณะตายตัว โทนี่ไม่ค่อยเป็นเอกภาพ และให้ความรู้สึกขาดลำดับเกินไป แต่ทุกขั้นตอนในการออกแบบผลงานนั้น ต่างก็ได้นำเอาความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีนมาใช้ โดยเฉพาะการนำภาพของพระพุทธเจ้าและภาพวาดทางธรรมชาตินาเป็นองค์ประกอบหลัก ทำให้ภาพมีเอกลักษณ์ตามแบบฉบับไทย-จีนที่ชัดเจน มีการใช้ “โครงสร้างในแนวราบ ความสัมพันธ์ต่อเนื่องของเรื่องราว และ โครงสร้างของฐาน

สามเหลี่ยม” มาเป็นรูปแบบหลักของการสร้างสรรค์ผลงาน เลือกรูปใช้สีที่เป็นตัวแทนทางสัญลักษณ์เด่นของประเทศนั้นๆ พร้อมทั้งนำเทคนิคภาพจิตรกรรมที่ปรากฏอยู่บนผนังมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วย

ศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เกรงครัด ขาดต่อการเข้าใจและลึกซึ้งยิ่งนัก สำหรับในประเทศจีนแม้ว่าศาสนาพุทธจะเป็นอีกศาสนาหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน แต่ก็ไม่ได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนเลื่อมใส ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา แต่เช่นนี้แล้วพุทธศาสนาก็มีเหตุผลที่จะส่งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศ นี่จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ข้าพเจ้าตัดสินใจสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้ภายใต้แนวคิด “พระพุทธเจ้าและเรื่องราวในชีวิตของมนุษย์” เพื่อสะท้อนความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อศาสนาพุทธออกมาในรูปแบบรูปธรรม

ขั้นตอนการวาดภาพ

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมอุปกรณ์ในการลงสี ประกอบด้วย สีอะคริลิก สีน้ำแบบจีน หมึก ทินเนอร์
สีน้ำมัน

ภาพที่ 3-9 สีอะคริลิก สีน้ำแบบจีน หมึกจีน ทินเนอร์ สีน้ำมัน

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมอุปกรณ์ทางเทคนิค ประกอบด้วย ปากกาสี ฟูกัน ทองคำเปลว เฟลมภาพ

ภาพที่ 3-10 ปากกาสี ฟูกัน ทองคำเปลว เฟลมภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การวาดแบบร่าง

ภาพที่ 3-11 การวาดแบบร่าง

ขั้นตอนที่ 4 การลงสีแบบร่าง

ภาพที่ 3-12 การลงสีแบบร่าง

ขั้นตอนที่ 5 การตัดเส้นแบบร่าง

ภาพที่ 3-13 การตัดเส้นแบบร่าง

ขั้นตอนที่ 6 ภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 3-14 ภาพสมบูรณ์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงาน

“จิตรกรรมฝาผนัง” เป็นจิตรกรรมอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของแต่ละชนชาติที่มีการบอกเล่าเรื่องราวผ่านมาทั้งภาพวาดบนผนังตั้งแต่ในอดีตสืบมาจนถึงปัจจุบัน ที่แสดงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมและมโนคติทางศิลปะจนเรียกได้ว่าเป็นวิจิตรศิลป์ชั้นสูง จากการศึกษาวิจัยข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังทั้งในประเทศไทยและจีนจนได้รับรูปแบบพร้อมทั้งลักษณะการผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรม อาทิ ศาสนา ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมการแต่งกาย ตลอดจนการแสดงหรือการละเล่นพื้นเมืองต่างๆ ของแต่ละยุคสมัย รวมถึงสาระอื่นๆ ที่ประกอบกันเป็นแรงบันดาลใจให้สร้างสรรค์งานจิตรกรรมที่งดงามและน่าชื่นชมทั้งหมด 9 ชิ้น คือ การเซ่นไหว้ในวสันตฤดู การเซ่นไหว้ในกิมหันตฤดู การเซ่นไหว้ในสารทฤดู การเซ่นไหว้ในวัสสานตฤดู ฟ้า ดิน การกำเนิดใหม่ โลกพลิกกลับ และสิ้นสุดท้ายคือ มันดารา เป็นผลงานชิ้นสรุปที่นำความแตกต่างของเนื้อเรื่อง ลายเส้น โครงสร้าง การจัดวางองค์ประกอบ ตัวแบบ และสีเส้นเข้ามาประกอบกันได้อย่างลงตัว โดยใช้ภาพมันดาราที่เป็นหัวใจหลักของทั้ง 8 ภาพแรกมาใช้บรรยายเรื่องราวการดำเนินชีวิตของมนุษย์และเทพ การแสดงความกตัญญูต่อธรรมชาติ และความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ทำให้ผลงานชุดนี้นอกจากจะแสดงให้เห็นรูปแบบการผสมผสานระหว่างจิตรกรรมที่มีทั้งความอ่อนช้อย ประณีต และละเอียดอ่อนแล้วยังมีการเติมลักษณะร่วมสมัยลงไปเพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจเนื้อหาของภาพวาดได้ง่าย และลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดแทรกทัศนคติ แนวคิด จินตนาการและเรื่องราวการดำเนินชีวิตประจำวันตามแบบของไทยและจีนลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับความทันสมัยแบบปัจจุบันด้วย

ผลงานทั้งหมดมีการใช้เทคนิคที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการปิดทองตามแบบไทยที่นิยมใช้เทคนิคนี้ในการวาดภาพฝาผนัง และถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาพจิตรกรรมฝาผนังไทยก็ว่าได้ การปิดทองนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ภาพมีลักษณะเคลื่อนไหว แวววาวสง่าและดูมีคุณค่าตามแบบไทย ในภาพชุดนี้ข้าพเจ้ายังใช้เทคนิคการไล่ระดับสีเพื่อเน้นแสงเงาและความลึกนูนของภาพ ใช้เทคนิคการวาดภาพธรรมชาติที่ต้องให้ลายเส้นเชื่อมต่อกัน ไหล และปริ้วไหวในเวลาเดียวกันด้วยการใช้พู่กันจีนมาบรรยายรายละเอียดของลายเส้นที่ต่อเนื่องเหล่านั้นนั่นเอง ใช้เทคนิคการวาดลายไทยโดยเฉพาะลายกนกและลายประดับอื่นๆ เทคนิคการวาดภาพพระพุทธรูป นอกจากนี้ยังใช้พู่กันในการตัดเส้นตามแบบจีนด้วย โดยใช้วัสดุในแบบเดียวกันคือ สีอะครีลิค สีน้ำมัน สีฝุ่น ทองคำเปลว กระจกฟอยล์สีเงิน และพู่กัน เป็นต้น

จากผลงานการสร้างสรรค์ทั้ง 9 ชิ้น จึงขอนำเสนอแนวคิด ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์ผลงาน ดังนี้

ผลงานชิ้นที่ 1 การเซ่นไหว้ในวสันตฤดู

ภาพที่ 4-1 การเซ่นไหว้ในวสันตฤดู (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

วสันตฤดูหรือที่เรียกว่าฤดูใบไม้ผลิ คือช่วงเวลาแห่งการเกิดใหม่ ความหวัง รวมถึงความเจริญรุ่งเรือง มีสีเขียวเป็นตัวแทนแห่งความหวัง ภาพการเซ่นไหว้ของนางอัปสรที่ด้านล่างสุดเกิดจากแรงบันดาลใจตั้งแต่ครั้งวัยเยาว์ กล่าวถึงเรื่องราวการเซ่นไหว้ของสาวแรกวันที่ยกมือทั้งสองข้างขึ้นเสมอหน้าผากด้วยความศรัทธา เหยหน้าขึ้นมองท้องฟ้า บ้างร้องเพลงบ้างเดินรำ แสดงท่าทางดีใจและมีความสุขยิ่งนัก พิธีกรรมในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิงวอนขอพรจากสวรรค์ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ฉากที่อยู่ด้านหลังรูปปลาและนกยูง คือภาพภูเขาที่ลอยอยู่ในอากาศ ส่วนนี้เกิดจากจินตนาการของข้าพเจ้าที่มีต่อธรรมชาติ ที่มีความเข้าใจส่วนตัวว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และลึกลับเกินการคาดเดาของมนุษย์แต่ก็เต็มไปด้วยความสุขและความมีชีวิตชีวา

วงกลมทศกฐปที่ปรากฏในภาพนี้ ออกแบบตามลักษณะการวาดภาพมันดาลาตามแบบฉบับอินเดีย เป็นความปรารถนาให้จักรวาลมีจินตนาการและเหตุผลที่เหนือธรรมชาติและภาพวาดภาพพระพุทธรูปปางไสยาสน์วาดให้มีลักษณะสบายๆ รอบๆ ประดับด้วยภาพดอกไม้ ต้นหญ้า สัตว์ ปลา และนกยูง ประกอบกับภาพพระพุทธรูปปางสมาธิ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันของทุกสรรพสิ่ง โดยรวมของภาพแสดงให้เห็นถึงความร่มเย็น ความสุขและความเจริญงอกงามในฤดูใบไม้ผลิที่เป็นตัวแทนของเสรีภาพแห่งอิสระและการก้าวข้ามทางความคิด

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

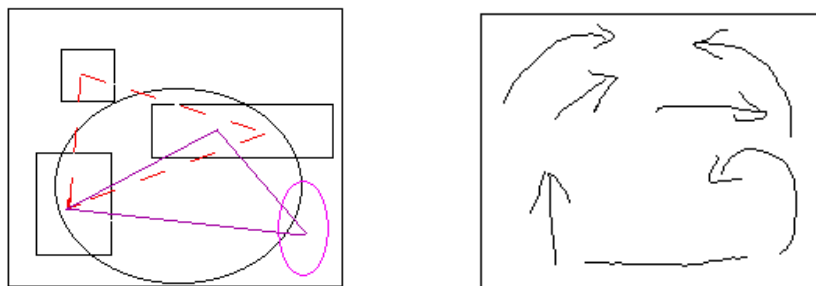
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-2 รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู

ใช้เทคนิคการผสมผสานระหว่างการวาดภาพที่มีลายเส้นตามแบบไทยและจีน ประกอบกัน ด้วยวิธีการผสมผสานระหว่างเส้นตรงและเส้นโค้ง โดยสร้างลายเส้นให้บรรจง เรียบร้อย ละเอียดอ่อน ลื่นไหล ดูเป็นไปตามรูปแบบการวาดภาพพระพุทธรูปตามแบบไทยและการวาดภาพนางอัปสรตามแบบจีน โดยใช้สีทองเป็นสีหลักในการตัดเส้น ประกอบกับสีเขียวเข้ม และน้ำตาลแดง

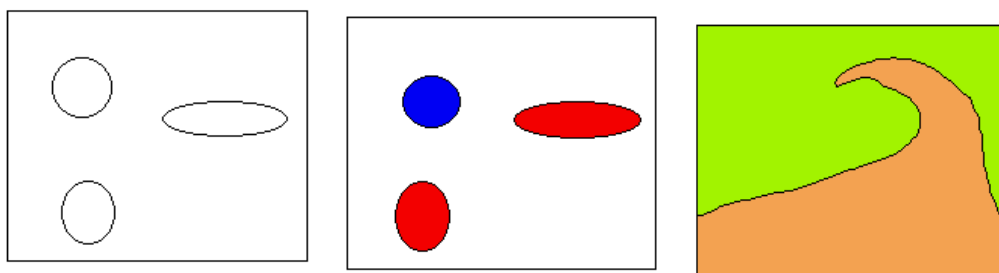
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-3 โครงสร้างและการจัดวางภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู

โดยรวมของภาพมีรูปร่างตามโครงสร้างสามเหลี่ยมที่เลียนแบบมาจากรูปแบบการวาดภาพพระพุทธรูปในจิตรกรรมฝาผนังของไทยบวกกับการเติมพื้นที่ว่างส่วนกลางให้ผู้ชมเกิดจินตนาการในการคาดเดาเนื้อหาภาพตามแบบร่วมสมัยมีลักษณะแบบการมองลงมาจากที่สูง โครงสร้างโดยทั่วไปถือว่าสมบูรณ์ เนื้อหามากและให้ผลทางจักษุสัมผัสที่ดี ซึ่งการใช้โครงสร้างรูปสามเหลี่ยมให้ผลในด้านการเน้นองค์ประกอบหลักของภาพและแสดงถึงความมั่นคงในโครงสร้างทั้งหมด (Open composition)

สีสัน

ภาพที่ 4-4 สีสันภาพการเช่นไหว้ในวสันตฤดู

ใช้การประสานโทนสีเย็นเข้ากับโทนสีอุ่น มีโทนสีหลักคือสีเขียวไปไม่ เนื่องจากสีเขียวเป็นสัญลักษณ์แห่งการเกิดใหม่และความหวัง นอกจากนี้ยังแสดงออกให้เห็นถึงความสดชื่นในฤดู

ใบไม้ผลิอีกด้วย ส่วนภาพพระพุทธรูปใช้สีแดงและสีน้ำตาลตามแบบการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย และภาพนางอัปสรใช้สีน้ำเงิน

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

“การเช่นไหว้ในวสันตฤดู” เป็นผลงานชิ้นแรกสุดในชุดผลงานที่สร้างสรรค์ในครั้งนี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวกำหนดรูปแบบรวมถึงทิศทางของผลงานไว้อย่างชัดเจน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ใช้สืบช่วงวัฒนธรรม นอกจากจะต้องมีการผสมผสานทางเทคนิคที่แพรวพราวแล้ว การตอบสนองทางความคิดก็ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน ดังนั้นแล้ว ปัจจัยศิลป์ที่ใช้สร้างสรรค์ผลงานจึงเกิดจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังระหว่างประเทศไทยและจีน โดยสร้างตามรูปแบบภาษาศิลป์ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ผนวกกับการผสมผสานศิลปะจิตรกรรมฝาผนังของทั้งสองประเทศให้มีกลิ่นไอตามแบบศิลปะตะวันออก หากมองผิวเผินถือได้ว่าผลงานชิ้นนี้มีโครงสร้างและลายเส้นที่สร้างสรรค์ได้อย่างลงตัว แต่ติปัญหาในเรื่องการระบายสีที่ออกไปทางรูปแบบตะวันตกมากเกินไป ทว่าลักษณะโดยทั่วไปก็ถือว่ายังคงเอกลักษณ์ทางศิลปะจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณไว้ได้อย่างดี พร้อมทั้งมีการสอดแทรกลักษณะร่วมสมัยลงไปด้วย แต่ควรเพิ่มความสำคัญกับลายเส้นในผลงานที่ได้ให้มากขึ้น เพราะลายเส้นดูแข็ง ไม่ลื่นไหลและต่อเนื่อง อีกทั้งสีของลายเส้นค่อนข้างเจือจางไม่ชัดเจน ลายเส้นส่วนใหญ่ถูกกลืนหายไป ไม่สอดคล้องกับตัวแบบ ไม่ได้แสดงออก ลายเส้นที่ชัดเจน บางส่วนของภาพดูแล้วมีสีสันท่อนข้างซ้ำซากและไม่มีพื้นที่ว่าง สีดูแห้งเกินไป และไม่ค่อยมีชีวิตชีวา การเกลี่ยสีเฉดสีดูอย่างทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ควรใช้วิธีการเปรียบเทียบระบบสีที่แตกต่างกันมาดำเนินการสร้างพื้นที่ว่าง

ผลงานชิ้นที่ 2 การเซ่นไหว้ในกิมหันตฤดู

ภาพที่ 4-5 การเซ่นไหว้ในกิมหันตฤดู (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

กิมหันตฤดูหรือฤดูร้อนเป็นช่วงเวลาแห่งความศีกศักและความรัก โดยมีโทนสีอุ่นเป็นสีประจำฤดู องค์ประกอบหลักของภาพคือรูปนางอัปสรและมันคารา ด้านล่างประกอบด้วยรูปกลุ่มใบหน้าของเทพและหงส์ที่เป็นความเชื่อของคนในดินแดนตะวันออกที่กล่าวกันว่า “หงส์หมายถึงความรัก” เป็นความรักที่บริสุทธิ์และสมบูรณ์แบบ นางอัปสรในภาพมีต้นแบบมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย บวกกับเทคนิคการระบายสีผิวตัวละครแบบจีนที่แสดงความ “ลึกลับ” ด้วยเทคนิคการระบายสีอะคริลิกแห้งแล้วใช้ฟู่กันเช็ดเนื้อสีออกเพื่อแสดงให้เห็นเงาและเน้นลายเส้น นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคการตกแต่งภาพแบบไทยด้วยการปิดทองลงบนเครื่องประดับของตัวละคร ทำให้ภาพมีลักษณะเคลื่อนไหวและน่าสนใจยิ่งขึ้น

มันคาราที่อยู่ใจกลางของภาพวาดนี้ได้ออกแบบตามกฎการวาดมันคารา เป็นรูปสี่เหลี่ยมประดับด้วยวงกลมและมีสามเหลี่ยมอยู่ภายใน โดยสามารถแยกอธิบายได้อย่างง่ายๆ คือ ใจกลางของภาพเป็นตัวละครประจำเรื่องราวทั้งหมด หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องราวในชีวิตและความคิดของข้าพเจ้า ในส่วนสุดท้ายคือผู้พิทักษ์ กล่าวคือ ศิระะเจ้าแม่ที่อยู่ตรงกลางสุดของสามเหลี่ยมเป็น

จุดกำเนิดเรื่อง ชั้นที่ 1 เป็นรูปสามเหลี่ยมที่อยู่รอบนอก คือเรื่องราวการดำเนินชีวิตของข้าพเจ้า ที่ได้เห็น ได้ยินและได้รับรู้ความรู้สึก ชั้นที่ 2 เป็นรูปวงกลมเปรียบเสมือนความคิดของข้าพเจ้า ที่ถูกกุ่มขัง ดังนั้นจึงวาดให้เป็นรูปเขาวงกตและมีคนคอยพิทักษ์อยู่ที่หน้าประตูและกำแพง ทว่าไม่ว่าร่างกายจะอยู่หนใดก็ตาม จิตใจก็มักจะถูกเรื่องราวต่างๆ กีดกันทั้งในข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลา เหล่านี้แล้วมนุษย์จะอย่างไรให้พ้นจากสิ่งนี้ได้ และอะไรที่เป็นตัวกีดกันเรื่องราวเหล่านี้ ดังนั้นจึงมีชั้นที่ 3 รูปสี่เหลี่ยมทำหน้าที่เป็นคังผู้คุ้มครองรักษาความคิด โดยเทพยดาที่อยู่ทั้งสี่ด้าน นำมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำขุนหวง

ทั้งสองด้านของมณฑลารุกออกแบบให้มีภาพฉากหลังที่เหมือนกัน คือ รูปภูเขาและบ้านเรือน โดยด้านซ้ายออกแบบเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมจีน โดยใช้โครงแบบตามภาพบ้านเรือนจริงที่ปรากฏในปัจจุบัน แต่ด้านขวาใช้ลวดลายแสดงออกนามธรรม เป็นภาพบ้านเรือนและวัดวาอารามในประเทศไทยซึ่งวาดในลักษณะกลับหัว เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบและด้านตรงข้ามของบรรยากาศทางวัฒนธรรมและความงดงามทางสุนทรียศาสตร์ที่แตกต่างกันของสองประเทศที่มีอิทธิพลต่อข้าพเจ้าในขณะนี้เป็นอย่างมากทั้งในด้านการศึกษา การดำเนินชีวิตและความคิดนั่นเอง

ฤดูร้อนเป็นช่วงเวลาแห่งความฝันอันไม่มีที่สิ้นสุด ขณะเดียวกันก็เปี่ยมล้นด้วยความทะยานอยาก เป็นความปรารถนาในใจส่วนลึกของมนุษย์ที่หวังจะได้รับการปลดปล่อยออกมา ในช่วงฤดูร้อนนี้ ดังนั้นในฤดูนี้ความรักก็เปรียบดั่งเครื่องล่อตาล่อใจ และขณะเดียวกันความอบอุ่นก็เปรียบเสมือนความอุ่นว้ายสับสนอีกด้วย

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

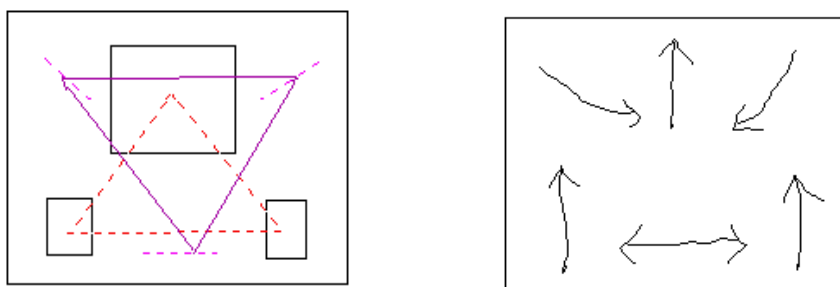
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-6 รูปร่างและลายเส้นภาพการเซ่นไหว้ในคิมหันตฤดู

ลายเส้นของภาพนี้จะเน้นการตัดเส้นโดยใช้สีทองและสีม่วง ในส่วนที่ปิดทองคำเปลว จะใช้สีทองตัดเส้น การวาดภาพเน้นลายเส้นที่ชดช้อยของลายไทยบนตัวนางอัปสรซึ่งวาดให้มีลักษณะกลับด้านกันนั่นเอง ในส่วนฉากหลังวาดให้มีลายเส้นไม่ซับซ้อนเพื่อเน้นองค์ประกอบของใจกลางภาพ

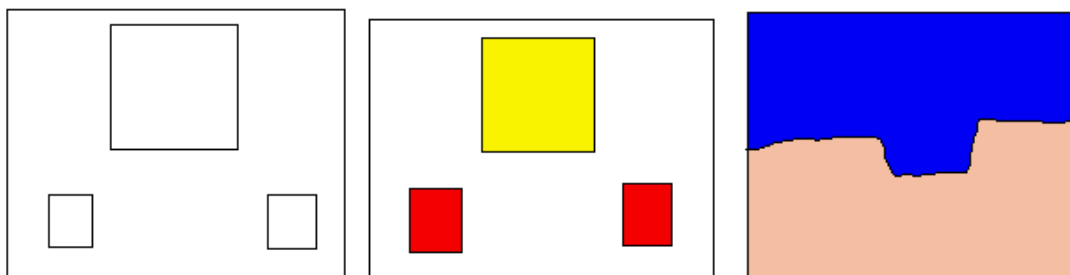
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-7 โครงสร้างและการจัดวางภาพการเช่นไหว้ในคิมหันตฤดู

ภาพนี้ใช้โครงสร้างแบบสามเหลี่ยมที่มีลักษณะการวาดแบบต่อเนื่องเป็นเรื่องราว ซึ่งโครงสร้างสามารถบอกรายละเอียดได้สมบูรณ์และให้อรรถรสเด่นในการใช้จังหวะสัมผัส โดยเน้นความรู้สึกถึงการอธิบายเรื่องราว เนื่องจากภาพนี้มีโครงสร้างที่ตายตัวจึงทำให้องค์ประกอบสำคัญในภาพดูโดดเด่นและมีเนื้อหาหลากหลายมาก

สีสัน

ภาพที่ 4-8 สีสันภาพการเช่นไหว้ในคิมหันตฤดู

ใช้โทนสีอ่อนเป็นหลักแต่ส่วนใหญ่จะเน้นการใช้สีทองและสีทองระยาลงบนนางอัปสร ทั้งสองนางเพื่อให้เข้ากับหงส์สีแดงที่บินอยู่รอบๆ ตรงกลางเป็นรูปมันดาราวาดให้มีสีสันที่สดใส เพื่อเรียกจุดสนใจ และใช้สีส้มที่ร้อนแรงเพื่อแสดงให้เห็นถึงความอบอุ่นในฤดูร้อน

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

“การเช่นไหว้ในกิมหันตฤดู” เป็นความหมายหลักของผลงานชิ้นนี้ เนื้อหาทั่วไปมีการผนวกเรื่องราวในปัจจุบันและความคิดของผู้วาดลงไปด้วย ใช้การแสดงออกในรูปแบบการอธิบายเนื้อหาเชิงลึกและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน พร้อมกับผสมผสานเรื่องราวร่วมสมัยแบบตะวันตกจนเกิดเป็นผลงานการวาดภาพที่ผสมผสานโครงสร้างตามแบบจีนและไทยเข้าด้วยกัน อย่างลงตัว สะท้อนปัจจัยการรวมกลุ่มภาพและการเน้นจุดสำคัญให้กับเนื้อหาหลักของภาพบวกกับลักษณะร่วมสมัย ในผลงานชิ้นนี้มีเนื้อหาตามรูปแบบจีนไม่มากนักเพราะค่อนข้างเน้นศิลปะแบบไทยมากกว่า โดยรวมของภาพยังคงรูปแบบที่ให้ธรรมชาติด้านภาษาศิลป์ที่แสดงออกมาทางศิลปะแบบตะวันตกซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของผลงานชิ้นนี้เลยทีเดียว ลายเส้นโดยรวมวาดได้ไม่สมบูรณ์ ควรวาดให้มีรายละเอียดเช่นเดียวกับลายเส้นในแบบร่าง บางครั้งการใช้สีทองตัดเส้นก็สามารถทำให้เกิดความรู้สึกแข็งทื่อ ไม่มีลักษณะเคลื่อนไหว ดังนั้นลายตัดเส้นถือได้ว่ามีความสำคัญมากสำหรับภาพนี้ เพราะแสดงออกถึงวัฒนธรรมการวาดภาพที่ดี อีกทั้งเมื่อนำสีตัดเส้นมาประกอบกับสีภาพวาดที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันแล้วก็จะทำให้ภาพดูเข้ากันได้เป็นอย่างดี ภาพนี้ถือได้ว่ามีสีสันไม่เป็นเอกภาพและไม่ให้ความรู้สึกการเรียงลำดับเหตุการณ์เพราะเลือกใช้สีส้มที่มีลักษณะร่วมสมัยเกินไป ดังนั้นควรปรับเปลี่ยนสีส้มให้เป็นเอกภาพมากขึ้นและลดการใช้สีโทนอ่อนลง มีการไล่สีที่ให้ความรู้สึกแข็งเกินไปทำให้ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงของการไล่ระดับสีเข้มอ่อน ในด้านสีพื้นหลังดูแล้วค่อนข้างเป็นธรรมชาติทำให้ภาพรวมมีลักษณะเคลื่อนไหวและดูสดใสมากขึ้น

ผลงานชิ้นที่ 3 การเซ่นไหว้ในสารทฤดู

ภาพที่ 4-9 การเซ่นไหว้ในสารทฤดู (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

ฤดูใบไม้ร่วงเป็นช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยความอุดมสมบูรณ์และอึมเศร้า เนื่องจากเป็นฤดูแห่งการเก็บเกี่ยว ผู้คนส่วนใหญ่จะออกมาร้องรำทำเพลงและแสดงความกตัญญูต่อธรรมชาติ เทพดา และทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆ ตัวมนุษย์ ภาพการเซ่นไหว้ในฤดูใบไม้ผลิที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ขึ้นเรียงลายเส้นจากซ้ายไปขวาและขวาไปซ้าย โดยแบ่งภาพออกเป็นรูปพระพุทธเจ้าและนางอัปสร

ตัวแบบพระพุทธเจ้าได้รับอิทธิพลมาจากจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยประกอบกับการผสมผสานเทคนิคการปิดทองและเคลือบสี ภาพพระพุทธเจ้าถูกออกแบบให้อยู่กึ่งกลางและยืนอยู่บนจุดตัดระหว่างนกยูงสองตัว มีนางอัปสรคุกเข่าอยู่เบื้องหน้าเพื่อถวายกุหาและฝูงนกให้แก่พระองค์ โดยอัปสรนางหนึ่งถือพานดอกบัวที่มีกุหาอยู่บนพานขึ้นเหนือหัว ฉากหลังเป็นรูปนกระเรียนและดอกบัวซึ่งมีความหมายแฝงถึงความสงบและความสามัคคีตามความเชื่อแบบวัฒนธรรมจีน ชาวจีนถือว่านกระเรียนมีความสำคัญอย่างหนึ่งในสังคมเนื่องจากมีรูปร่างและลักษณะนิสัยที่งดงาม สูงส่งและลึกลับ จนมีศิลปินจำนวนไม่น้อยเลียนแบบลักษณะอันเป็น

เอกลักษณ์ของมัน นอกจากนี้ ในประเทศจีนยังถือว่าดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์และมีเกียรติอีกด้วย ส่วนนางอัปสรด้านขวากำลังถือจอกเหล้าถวายแด่พระพุทธเจ้า และกำลังปลดปล่อยกลุ่มห่านฟ้าให้บินไปขึ้นสู่ภูเขาด้านบน ในปากห่านฟ้าบางตัวยังคงคาบเชือกถักแบบจีน ส่วนใต้ฟ้าทำนางอัปสรมีฝูงปลาแหวกว่ายอยู่ ซึ่งเชือกถักและปลาต่างก็มีความหมายว่าความเป็นสิริมงคลเช่นกัน

เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นชนกลุ่มน้อยทำให้สัมผัสกับวัฒนธรรมชนเผ่าแบบโกลัดตั้งแต่เด็ก วัฒนธรรมของข้าพเจ้าส่วนใหญ่เน้นเรื่องการกตัญญูต่อธรรมชาติซึ่งส่งผลอิทธิพลต่อความคิดและเรื่องการเมืองโลกเป็นอย่างมาก ดังนั้นภาพรวมของภาพวาดนี้จึงมีความหมายถึงการกตัญญูและความรับผิดชอบต่อธรรมชาติโดยแสดงความสรรเสริญและความสวยงามของโลกใบนี้นั่นเอง

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-10 รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในสารทฤดู

ลายเส้นหลักตัดเส้นด้วยสีทองและเลือกใช้พู่กันเพื่อให้ลายเส้นดูลื่นไหล ลายเส้นภาพพระพุทธรูปไทยวาดให้ดูสะอาดตา ส่วนลายเส้นภาพพระพุทธรูปจีนมีลายเส้นที่อิสระแฝงด้วยความต่อเนื่อง

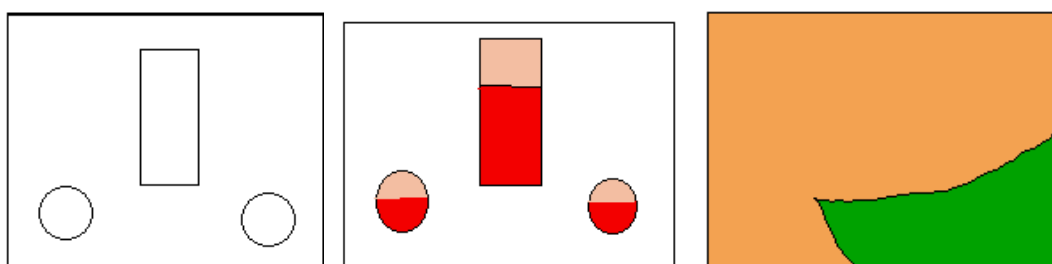
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-11 โครงสร้างและการจัดวางภาพการเช่นไหว้ในสารทตฤดู

โครงสร้างภาพใช้รูปสามเหลี่ยม “สองเล็กหนึ่งใหญ่” ทำให้องค์ประกอบหลักของภาพโดดเด่น การจัดกลุ่มโครงสร้างภาพเน้นการให้ความรู้สึกคลื่นไหวในการชมผลงานจากด้านขวาไปซ้ายและซ้ายไปขวาแสดงออกทางตัวแบบภาพพระพุทธรูปเจ้าที่ดีและให้ความสำคัญต่ออรรถรสในการชม ภาพนี้แสดงให้เห็นองค์ประกอบสำคัญของภาพที่ชัดเจน เนื้อหามากและมีความคลื่นไหวที่ต่อเนื่อง

สีสัน

ภาพที่ 4-12 สีสันภาพการเช่นไหว้ในสารทตฤดู

ใช้โทนสีอุ่นเป็นหลักโดยเน้นไปที่สีทอง ฉากหลังใช้สีเหลืองส้มและมีการระบายสีองค์ประกอบรวมด้วยสีม่วงเพื่อดึงดูดความสนใจไปที่หัวใจหลักของภาพ พระพุทธรูปและนางอัปสรที่อยู่ด้านข้างเลือกใช้สีแดงและสีทองเพื่อสร้างจุดแตกต่างให้กับภาพ

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

ผลงานภาพ “การเซ่นไหว้ในสารทฤดู” มีความหมายหลักสะท้อนถึง “การแสดง ความกตัญญูรู้คุณต่อธรรมชาติ” โดยการเซ่นไหว้ในลักษณะนี้ไม่ว่าจะเป็นประเทศจีน ไทยหรือ ประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียต่างก็เคยประกอบพิธีกรรมทั้งสิ้นหรือควรพูดให้ถูกว่าประชาชนทั่วโลก เคยทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเซ่นไหว้ธรรมชาตินั่นเอง ซึ่งเดิมทีการเซ่นไหว้เป็นการแสดงความ เคารพบูชา กตัญญูรู้คุณและแสดงถึงการอยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นั่นเอง ลายเส้นบางส่วนของภาพบดบังความงาม โดยภาพรวมของภาพถือว่าลายเส้นเป็น จุดสำคัญในการบอกความสมบูรณ์ของภาพดังนั้นจะต้องเพิ่มลายเส้นเข้าไปเพื่อให้ภาพดูดียิ่งขึ้น สิ่งของที่วาดประดับอยู่บนท้องฟ้าจะต้องวาดน้ำหนักของลายเส้นให้บางเบาเพราะจะได้ให้ความรู้สึกเหมือนกำลังบิน สีสันค่อนข้างออกไปทางแนวตะวันตกและมีสีเข้มเกินไป ซึ่งจากการลง สีที่เข้มทำให้ส่งผลกระทบต่อความงดงามของลายเส้น

ผลงานชิ้นที่ 4 การเซ่นไหว้ในวัดสถานตฤดู

ภาพที่ 4-13 การเซ่นไหว้ในวัดสถานตฤดู (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

ฤดูหนาวเป็นช่วงเวลาแห่งการหยุดพักและเติมพลังให้กับชีวิตหลังจากผ่านประสบการณ์ใหม่ๆ มาตลอดปี เมื่อฤดูร้อนและฤดูเก็บเกี่ยวผ่านไป สิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเริ่มกลายเป็นสิ่งล้าสมัย เสื่อมสภาพ ถึงขนาดเริ่มเกิดการล้มตาย ก่อเกิดความท้อแท้อ่อนแอขึ้น ในฤดูกาลนี้เองที่มนุษย์หยุดสร้างสรรค์หรือเก็บเกี่ยวสิ่งใหม่ๆ แต่กลับอยู่อย่างนิ่งเฉยอย่างเฉื่อยชาเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ โลกรอบตัวค่อยๆ เข้าสู่สถานะแทนที่ พืชผลเริ่มเหี่ยวเฉาล้มตาย สัตว์น้อยใหญ่เริ่มเข้าฤดูจำศีล

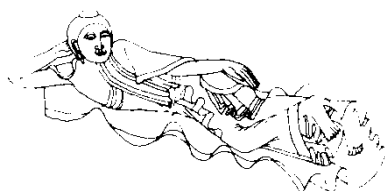
แม้ว่าผิวเผินของฤดูนี้จะดูมีลักษณะหยุดนิ่ง แต่ความจริงกลับเป็นฤดูที่มีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากที่สุด เกี่ยวเนื่องมาจากอุณหภูมิอากาศที่ทำให้สิ่งมีชีวิตมากมายเริ่มเกิดการต่อต้านมาจากภายในของตัวเองและถือว่าเป็นบททดสอบสมรรถนะครั้งยิ่งใหญ่ของร่างกาย อีกทั้งมีเพียงแค่ต้องผ่านการเติมพลังในฤดูนี้เท่านั้นถึงจะก้าวข้ามไปสู่ฤดูใบไม้ผลิที่มีพืชผลแตกหน่อ สิ่งต่างๆ เกิดใหม่ และแสงแดดอ่อนๆ ได้ บางครั้งในฤดูหนาวก็ถือว่าเป็นเวลาแห่งการรอคอยที่ทรมาณที่สุด

การเช่นไว้ในฤดูหนาวนี้จะจัดขึ้นในวันที่อากาศหนาวที่สุดในรอบปี เพื่อวิงวอนต่อเทพเจ้าให้อากาศหนาวๆ แบบนี้ผ่านไปโดยเร็วและขอให้ช่วงเวลาที่ดีที่สุดในรอบปีอย่างฤดูใบไม้ผลิมาเยือนเร็วๆ ขณะเดียวกันก็เริ่มสรุปบททวนวันเวลาดีๆ ที่ผ่านไปและสะท้อนออกมาเป็นบทเช่นไหว้

ในภาพนี้ ประกอบไปด้วยภาพพระพุทธรูปปางไสยาสน์ นางอัปสรกำลังคิดพิณ กรินทร์ปักษา (รูปช้างบิน) และเพกาซัส (รูปม้าบิน) กำลังลากรถม้า นอกจากนี้ยังมีรูปมันคาราที่ให้ความรู้สึกเหมือนกำลังเคลื่อนไหวเป็นรูปตัว “C” แสดงให้เห็นถึงความเงิบสงบและสายน้ำที่ไหลนิ่ง ราวคั้งเส้นทางแสนยาวไกลที่ให้ผู้ชมหวนระลึกทบทวนความหลังและสะท้อนเรื่องราวตนเอง ถือเป็นสถานที่แห่งความหวังและการเกิดใหม่ การรอคอยเริ่มต้นขึ้น สิ่งที่รอคอยใกล้มาถึงและการยอมรับความกดดันในชีวิต

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

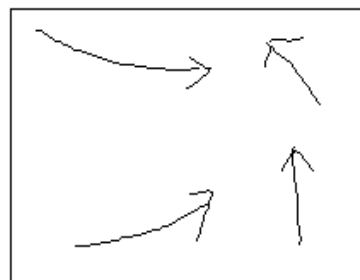
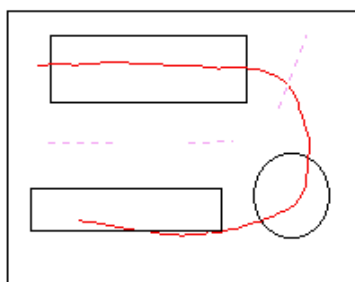
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-14 รูปร่างและลายเส้นภาพการเช่นไหว้ในวัดสถานตฤดู

ลายเส้นเป็นแบบลากยาวที่ใช้เฉพาะในการวาดภาพทิวทัศน์แบบจีนทำให้ลายเส้นดู
ลื่นไหล ส่วนด้านภาพพระพุทธรูปวาดให้มีลายเส้นแบบง่ายๆ แต่ดูสะอาดตา ภาพธมมาเป็นลายไทย
แสดงรายละเอียดปลีกย่อยที่อ่อนช้อยงดงาม โดยใช้วิธีการลากเส้นง่ายๆ เพื่อเชื่อมต่อให้เป็นภาพ
เดียวกัน

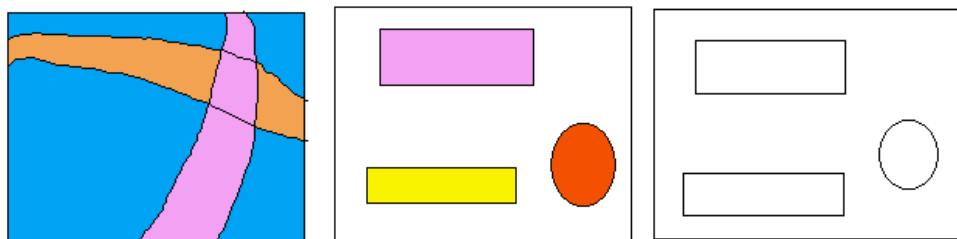
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-15 โครงสร้างและการจัดวางการเช่นไหว้ในวัดสถานตฤดู

ใช้โครงสร้างพื้นฐานหลักรูปสามเหลี่ยม ประกอบกับการแทรกเทคนิค โครงสร้าง
รูปตัวซี “C” ที่มีลายเส้นต่อเนื่อง โครงสร้างไม่ค่อขยับซ้อน เป็นลักษณะการมองภาพใน
รูปแบบต่อเนื่องตามรูปด้านบน

สีสัน

ภาพที่ 4-16 สีสันการเช่นไหว้ในวัดสถานตฤดู(LIPING LI, 2554)

ใช้โทนสีเย็นเป็นสีพื้นหลังและเป็นตัวนำโทนสีอุ่นก่อให้เกิดอรรถรสในการมอง
อีกระดับ โดยใช้สีม่วง สีเหลืองและสีส้มมาประกอบกันเพื่อดึงจุดสนใจให้เป็น โครงสร้าง
รูปสามเหลี่ยม ตามหัวข้อของภาพนี้ทำให้เลือกใช้สีโทนเย็นและองค์ประกอบหลักจะใช้สีอุ่น
ให้ความรู้สึกการเน้นผลรวมของภาพและพื้นที่ว่างในภาพ ภาพพระพุทธรเจ้าและธมมาได้รับอิทธิพล
การระบายสีมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยที่เคยได้เห็น โดยเน้นให้ธมมามีสีทองอร่าม

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

“การเช่นไหว้ในวัดสถานตฤดู” ถือเป็นจุดพลิกผันของผลงานชุดนี้ เนื่องจาก
ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาของการสร้างสรรค์ผลงานเพราะผลงานชิ้นนี้ถือเป็นชิ้นสรุปช่วงเวลา
ที่ผ่านมาทั้ง 4 ฤดู จากผลงานแบบร่างมากมายข้าพเจ้าได้เลือกชิ้นนี้เพราะมีความหมายถึง
การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เด่นชัด และมีความคล้ายคลึงกันทางการดำรงชีพมากที่สุดอีกด้วย
โดยรวมของผลงานเป็นการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจาก
จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย ทั้งในด้าน โครงสร้างและสีสัน ในขณะที่เดียวกันมีการเพิ่มลักษณะ
ความเป็นตะวันออกและร่วมสมัยลงไปด้วย จุดค้อยของภาพคือบอกเรื่องราวได้ไม่ชัดเจน เน้นการ
ให้ความสำคัญต่อลายเส้นเพราะจะสามารถใช้เชื่อมกับหัวข้อภาพและโครงสร้างของภาพได้

ผลงานชิ้นที่ 5 การกำเนิดใหม่

ภาพที่ 4-17 การกำเนิดใหม่ (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

หลังจากโลกหมุนรอบตัวเองผ่านไปหนึ่งรอบ ชีวิตเริ่มก้าวเข้าสู่วัฏจักรของรอบถัดไป จนกระทั่งถึงวันสิ้นสุด ทว่าชีวิตมีวันสิ้นสุดได้จริงๆ หรือเพราะหากมองตามความเชื่อ เมื่อตายไปก็ต้องกลายเป็นวิญญาณ หรือเมื่อชีวิตเก่าตายจากไป ชีวิตใหม่ก็เกิดขึ้นมาแทนที่ไม่มีที่สิ้นสุด จากคำบอกเล่าจากหลายคนกล่าวว่า มีความเป็นไปได้ที่ชีวิตสามารถขยายได้อย่างไม่จำกัดเวลา พวกเราก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เคยผ่านการยึดเวลามาแล้ว อีกทั้งมนุษย์ก็มีความปรารถนาที่จะให้ชีวิตไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นจึงก่อให้เกิดแนวคิดเรื่อง “การเกิดใหม่”

ประเทศตะวันตกมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับตำนานชีวิตอมตะของนกฟีนิกซ์ (ซึ่งนกชนิดหนึ่งในตำนาน ที่มีชีวิตเป็นอมตะ กล่าวคือ เมื่อนกฟีนิกซ์มีอายุมากขึ้นจะสามารถเผาผลาญตัวเองเพื่อให้กลับไปเป็นเด็กได้อีกครั้ง) ส่วนประเทศตะวันออกก็มีเรื่องเล่าทำนองนี้อยู่ไม่น้อยเช่นกัน อย่างเช่น พญาครุฑ ทางพุทธศาสนาถือว่าเป็นหนึ่งในแปดสิ่งที่มีชีวิตอมตะ และมักจะปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยและจีนอีกด้วย ดังนั้นภาพนี้จึงเน้นไปที่ภาพพญาครุฑในลักษณะต่างๆ จากภาพพระพุทธเจ้า พญาครุฑ ฟ้า ดิน สว่าง มีด จึงแสดงให้เห็นถึงวัฏจักรของชีวิตและ

การกำเนิดใหม่ได้อย่างชัดเจน โดยการเกิดใหม่ในครั้งนี้มิได้หมายถึงการกำเนิดมาโดยลำพัง แต่เป็นการเกิดใหม่ทางด้านความคิดในชีวิตนั่นเอง

ผลงานสามารถแบ่งได้ 4 ส่วนคือ ด้านซ้ายเป็นความสว่างในเมืองใหญ่ ด้านขวาเป็นความมืดในป่าทึบ ด้านบนเป็นโลกแห่งความจริงและส่วนด้านล่างเป็นโลกในจินตนาการ ซึ่งโลกทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์ร่วมกันจากดวงตาที่อยู่บนปีกนกเป็นตัวสื่อสาร แสดงให้เห็นถึงความอิสระ การปลดปล่อยจิตใจ ความอยากรู้อยากเห็น การค้นหา รวมทั้งการตีความตามแบบใจคิด ดังนั้นภาพดวงตาจึงใช้ลักษณะการวาดตามแบบกระจกแตกพิศของจีน มีรอยพระหัตถ์ของพระพุทธเจ้าและ วิชาอารามเป็นจุดกำเนิดของสัญลักษณ์ร่วมกัน

ภายในภาพประกอบไปด้วยนางอัปสรกำลังพาพญาคูรุฑไปขอพรจากพระพุทธเจ้าเพื่อให้ตนเองได้มีโอกาสไปเยือนโลกในอุดมคติ หากมองโดยรวม ภาพนี้เป็นภาพที่บอกรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวการเดินทางไปโลกจินตนาการค่อนข้างละเอียด เต็มไปด้วยสีสันความมหัศจรรย์ ที่ให้ความรู้สึกสบายๆ และเกิดความสุขจากการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ออกมา

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

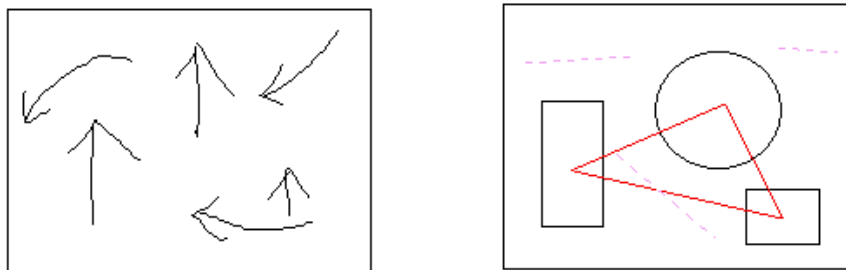
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-18 รูปร่างและลายเส้นภาพการกำเนิดใหม่

ลายเส้นเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงลายเส้นแบบไทยที่มีลักษณะตายตัว ส่วนลายเส้นแบบจีนเป็นแบบตามสบาย การใช้ลายเส้นเป็นตัวแบ่งกลุ่มพื้นที่ว่างในภาพทำให้เน้นความรู้สึกเกี่ยวกับลายเส้นให้มากขึ้นโดยนำเอกลักษณ์เด่นในภาพมาผสมผสานให้เกิดความลงตัวที่ดูอิสระบ้าง ชึ่งบ้าง ที่ดูเป็นจริงและเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงบ้าง

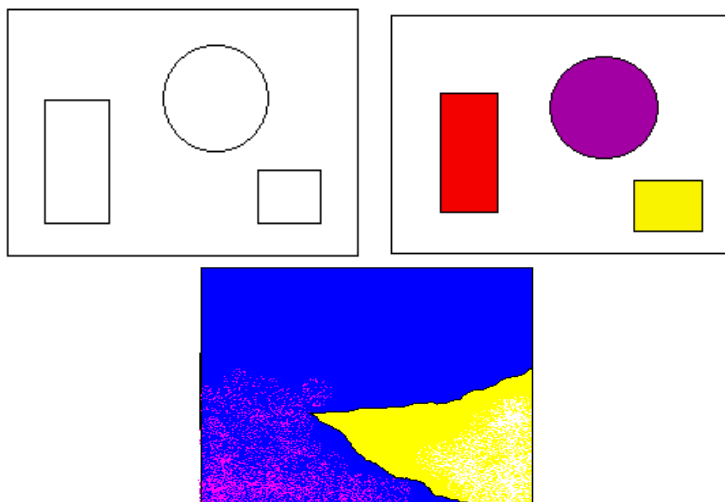
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-19 โครงสร้างและการจัดวางภาพการกำเนิดใหม่

โครงสร้างเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีลักษณะการวาดอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างของรูปเป็นสิ่งประทับใจแรกในการชื่นชมผลงานศิลปะซึ่งสามารถตัดสินได้ว่าผู้ชมนั้นๆจะเลือกชมผลงานชิ้นอื่นของผู้วาดอีกหรือไม่ หัวข้อภาพค่อนข้างโดดเด่น โครงสร้างตายตัวที่มีเอกลักษณ์ในการแสดงเนื้อหาและคำอธิบาย

สี

ภาพที่ 4-20 สีภาพการกำเนิดใหม่

ใช้ระบบโทนีสื่อผสมผสานกลุ่มโทนีสื่อเข้าด้วยกัน ด้วยการผสมสีเหลืองเข้ากับสีน้ำเงิน แสดงให้เห็นจังหวะภาพที่ชัดเจนและแบ่งความหมายด้วยสีสันได้อย่างแน่นอน ภาพพระพุทธเจ้า เลือกใช้สีแดงให้ดูโดดเด่น ส่วนที่เป็นลายไทยเลือกใช้สีทองเพื่อแสดงความอ่อนช้อยในอีกระดับ

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

“การกำเนิดใหม่” เป็นผลงานเริ่มต้นในชุดที่สอง เป็นตัวเชื่อมความหมายระหว่างผลงานชุดก่อนและผลงานชุดนี้ โดยตัวผลงานมีความหมายครอบคลุมไปถึงผลงานชิ้นอื่นๆ ในชุดนี้ด้วย เพราะเป็นตัวตกตะกอนทางความคิดและการเชื่อมช่วงเวลาระหว่างผลงานให้กลมกลืนกัน หากมองในทางศิลปะจะพบว่าผลงานชิ้นนี้เป็นการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังของไทย-จีนในแง่ของ พื้นฐานความเป็นจริงที่เชื่อมความเปลี่ยนแปลงของภาษาทางศิลปวัฒนธรรมสมัยก่อนเข้ากับศิลปะร่วมสมัย มีแนวคิดกล่าวถึงการขอพรเพื่อให้มีชีวิตที่เป็นนิรันดร์ การระบายสีค่อนข้างบางทำให้เห็นรอยการผสมน้ำ มีสีซ้ำซากและเกลี่ยสีได้ไม่ดี สีสันต้องดูแล้วให้อรรถรสที่ดีและตั้งใจที่จะแสดงออกตามความเข้าใจของผู้ชม แสดงออกทางความคิดและความรู้สึก ลดเทคนิคบางส่วนและความขัดแย้งทางอารมณ์ลงบ้าง ควรผสมผสานเทคนิคสีสันที่สร้างความแตกต่างเพื่อให้เตะตาผู้ชมงานศิลป์

ผลงานชิ้นที่ 6 ฟ้า

ภาพที่ 4-21 ฟ้า (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

ผู้คนในอดีตมักให้คำจำกัดความของท้องฟ้าไว้ว่าเป็นเรื่องราวลึกลับ กว้างใหญ่ไพศาล และมีสัญลักษณ์อื่นๆ อย่างไม่จำกัดอีกมากมาย ส่วนท้องฟ้าตามความเข้าใจของผู้คนยุคนี้จะเน้นไปทางวิทยาศาสตร์ กล่าวคือท้องฟ้าเป็นชั้นบรรยากาศส่วนนอกในระบบสุริยะจักรวาล นอกกระบบสุริยะจักรวาลประกอบด้วยทางช้างเผือก ถัดมาเป็นจักรวาล หากวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ไม่ได้รับการพัฒนาจนรุ่งเรืองอย่างปัจจุบัน ทศนคติเรื่องท้องฟ้าจะเป็นอย่างไร คำตอบก็คือเป็นเช่นเดียวกับความคิดของคนโบราณนั่นเอง แม้ว่าบางคำตอบอาจจะไม่ได้กล่าวถึงความกว้างใหญ่ไพศาลหรือความเป็นอิสระก็ตาม แต่เชื่อเลยว่าอย่างน้อยก็คงกล่าวถึงความลึกลับที่ปะปนไปด้วยพื้นที่สี่ฟ้าและสี่ขาวเช่นกัน เมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า บนท้องฟ้ามีดวงดาวส่องประกายละลานตา ผู้คนเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้า สัมผัสกับความงดงามนับครั้งไม่ถ้วนเพื่อทำการขอพรอย่างไม่ขาดสาย

ตั้งแต่สมัยโบราณชาวจีนมีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับดวงดาวไว้มากมาย ซึ่งต่อมาได้เข้ามามีบทบาทในการจำแนกกลุ่มดาวทั้ง 24 กลุ่ม ผู้คนในสมัยนั้นจะสังเกตการเคลื่อนตำแหน่งของกลุ่มดาวมาใช้วิเคราะห์ฤดูกาลและพยากรณ์อากาศ โดยถือว่ากลุ่มดาวเป็นกรรมอุตุนิยมวิทยาที่เก่าแก่ที่สุดเลยก็ว่าได้ มนุษย์ใช้ประโยชน์จากดวงดาวในการทำนายปฏิทินเพื่อการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว แม้ว่าท้องฟ้าจะอยู่ห่างไกลจากเรามากก็ตาม แต่ในความรู้สึกส่วนลึกเป็นราวกับคนคุ้นเคยและมีการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันเสมอๆ และเพราะการหมุนของท้องฟ้าที่ทำให้เรามีวัฏจักรแห่งฤดูกาล

ในผลงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าได้เลือกใช้กลุ่มดาวทั้ง 24 กลุ่มมาเป็นฉากหลัง โดยวาดให้มีลักษณะเป็นวงกลมเพื่อให้ดูกลมกลืนกับภาพมันดารา กลายเป็นฉากท้องฟ้าที่งดงาม ภาพพระพุทธรูปทั้งสองภาพต่างหลับตาพร้อม โดยให้ปางมารวิชัยอยู่ใจกลางภาพเป็นจุดกำเนิดการหมุนของจักรวาล สรรพสิ่งล้วนกำเนิดเกิดขึ้น โดยมีหงส์ นกกระเรียน ม้าและมังกรเป็นตัวแทนความรุ่งเรืองของเหล่าสัตว์ทั้งหลาย โดยรวมของภาพเต็มไปด้วยจังหวะเคลื่อนไหวแต่ก็แฝงด้วยความสงบร่มเย็น

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

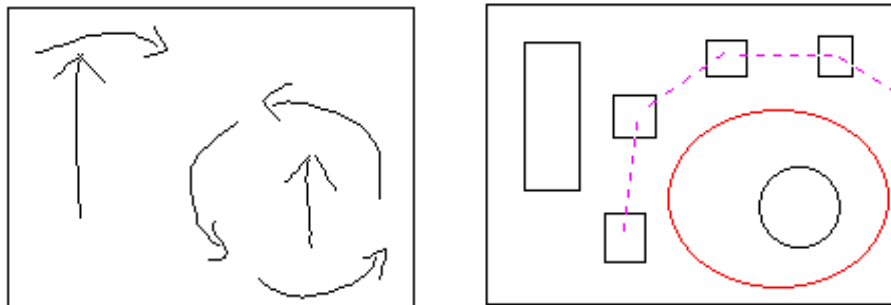
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-22 รูปร่างและลายเส้นภาพฟ้า

การลากลายเส้นยาวๆ เป็นตัวบ่งบอกตัวแบบของภาพ มีการวาดลายเส้นซ้ำกันหลายๆ รอบเพื่อเน้นจุดโฟกัสของภาพและใช้ลายเส้นที่สามารถดึงดูดความรู้สึกเคลื่อนไหวของภาพออกมาได้ดี การวาดภาพเสื้อผ้าของพระพุทธเจ้าตามแบบจีนแสดงรายละเอียดรอยพับของผ้าเพื่อเพิ่มความรู้สึกซับซ้อนและดูเป็นอิสระ

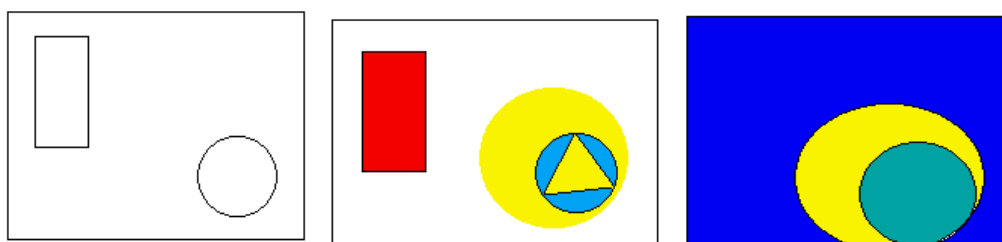
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-23 โครงสร้างและการจัดวางภาพฟ้า

ใช้วิธีการ โอบล้อมโครงสร้างจุดโฟกัสของภาพและโครงสร้างการปลดแอกแม่แบบ รูปวงกลม ผลงานแสดงจังหวะที่มั่นคง ไม่เลือกใช้โครงสร้างที่บ่งบอกสภาพการเปลี่ยนแปลง นำผลลัพธ์ที่ดีของโครงสร้างมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทำให้ได้ความรู้สึกแปลกใหม่ในการชื่นชมผลงาน ศิลปะการจัดวางภาพพื้นหลังออกแนวอ่อนนุ่มเน้นการให้ความรู้สึกกับพื้นที่ว่างและผลการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละน้อยซึ่งการจัดวางแบบนี้ให้ความรู้สึกเหมือนการดึงจุดสนใจภาพให้อยู่ด้านข้าง

สีสัน

ภาพที่ 4-24 สีสันภาพฟ้า

โทนสีเย็นใช้สีฟ้าเป็นสีหลัก มีการผสมผสานระหว่างโทนสีอุ่นและเย็นเข้าด้วยกันที่ให้ความรู้สึกก้าวกระโดดจากสีเข้มไปสีอ่อน ซึ่งสีฟ้าที่ใช้ระบายดูแล้วดวงตาทำให้รู้สึกเหมือนสิ่งของในภาพลอยอยู่บนอากาศ โดยรวมของการใช้สีสันดูมีความน่าสนใจ ให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติและ

มีแรงดึงดูด เทคนิคการวาดลายเส้นภาพพระพุทธรูปจะให้ความสำคัญในด้านสีเส้นเป็นหลักโดยแบ่งออกให้สอดคล้องกับหลักแสงเงาและสภาพความเป็นจริง

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

ผลงาน “ฟ้า” ชั้นนี้ยังมีผลงานชุดต่อเนื่องอีกนั่นคือ “ดิน” จากเค้าโครงของภาพจะให้ความรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลง ความคิดสร้างสรรค์และมีพลังทางการแสดงความหมายที่ค่อนข้างชัดเจน โดยประกอบด้วยเนื้อหาที่แสดงถึงเวลาและอากาศค่อนข้างมาก อาทิ สรรพสิ่งต่างๆ ภายใต้อจักรวาล ฤดูกาลทั้งสี่ วันเวลา เป็นต้น เทคนิคการวาดภาพนี้ต้องการเลือกสีเส้นเพื่อให้ดูเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยเน้นให้พื้นหลังดูมีความรู้สึกที่ว่างเปล่าผลงานนี้มีรูปแบบศิลปะเหมือนกับผลงานทั้งสี่ชิ้นก่อนหน้านี้ โดยรวมของภาพนี้เป็นการผสมผสานระหว่างจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีนที่มีการเพิ่มลักษณะทางวัฒนธรรมและสิ่งร่วมสมัยเข้าด้วยกันทำให้เห็นความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ

ผลงานชิ้นที่ 7 ดิน

ภาพที่ 4-25 ดิน (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

“ผืนปฐพี” คือหัวใจหลักในการบรรยายความหมายของภาพนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ความจริง และเป็นรูปธรรมมากที่สุดในโลก สามารถสัมผัสได้ด้วยมือเปล่าแต่ถือว่าไม่จริง ทำให้ความหมายที่แน่นอนของคำว่า “ปฐพี” ยากที่จะหาคำตอบแน่นอนได้ ด้วยเหตุนี้ที่ทำให้การแสดงความหมายของมันยากลำบากยิ่งนัก เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต่างมีความเข้าใจที่แตกต่างกัน บ้างเข้าใจว่าเป็นภูเขา คือสายธาร คือพื้นที่กว้าง คือแหล่งกำเนิดของบรรพบุรุษและมนุษย์ในปัจจุบัน และอีกอย่างก็แน่ๆ คือเป็นผู้ที่คอยให้การคุ้มครองพิทักษ์พวกเรา ดังนั้นแล้วภาพนี้ข้าพเจ้าจึงไม่เลือกใช้ภาพพระพุทธรูปเข้ามาแสดงความหมายนั่นเอง

นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังปรารถนาที่จะใช้ภาพผู้หญิงมาแสดงความหมายของการพิทักษ์รักษามากกว่า อีกทั้งภาพวาดฝาผนังรูปพระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์ในจินตนิมิตเป็นรูปเจ้าแม่กวนอิมอย่างแพร่หลาย จากจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำขุนหวังยังปรากฏรูปพระกษิติครรภโพธิสัตว์ที่ให้ลักษณะสอดคล้องกับหัวข้อนี้ โดยพระองค์มีใบหน้าที่สวยงาม เมตตาใจดี แต่งกายและสวมเครื่องประดับที่มีลักษณะยุ่งเหยิงแต่สุภาพอ่อนโยน ดอกบัวที่พระองค์นั่งอยู่แบ่งออกเป็นสองที่นั่งและมีกลีบดอกซับซ้อนสวยงาม เนื่องจากว่าวิธานิพนธ์เล่มนี้มีหัวข้อเรื่องจิตรกรรมฝาผนัง ดังนั้นการเลือกรูปพระโพธิสัตว์ภาพนี้จึงถือว่าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีชิ้นหนึ่งและยังมีความหมายถึงการแสดงความรักอีกด้วย

แสงสว่างที่อยู่ด้านหลังพระโพธิสัตว์เคยได้รับการปฏิรูปรมาแล้วครั้งหนึ่ง โดยการตัดสิ่งของต่างๆ ที่ดูรกตาทิ้งไป ส่วนด้านข้างซ้ายขวาของพระโพธิสัตว์มีเทพคุ้มครองสององค์ยืนอยู่เหนือทิวเขาประกอบกันเป็นกลุ่ม โครงสร้างสูงต่ำ เค้าโครงของภาพโดยรวมแสดงลักษณะตายตัวและทรงพลัง แสดงความหมายการภาวนา กตัญญู ความรักและความเคารพบูชาต่อผืนดินทั่วทุกแห่ง

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

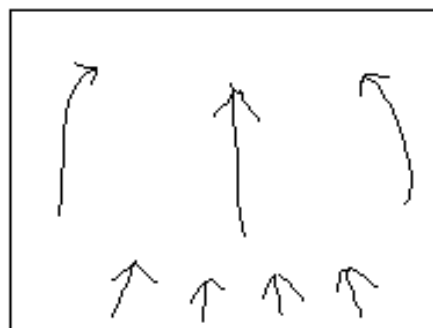
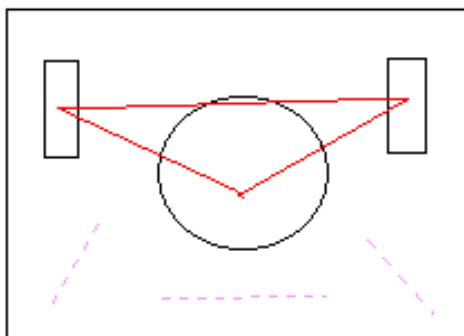
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-26 รูปร่างและลายเส้นภาพดิน

ลายเส้นเสื้อผ้าเป็นลายเส้นละเอียดแบบไทย และการวาดภาพพระโพธิสัตว์ได้เลียนแบบมาจากภาพจริงทั้งในด้านความพริ้วไหวของเสื้อผ้าและรายละเอียดของเส้นต่างๆ ส่วนลายเส้นภาพวาดธรรมชาติจีนคูมีความลื่นไหลงดงาม โดยรวมลายเส้นเป็นแบบง่ายๆ

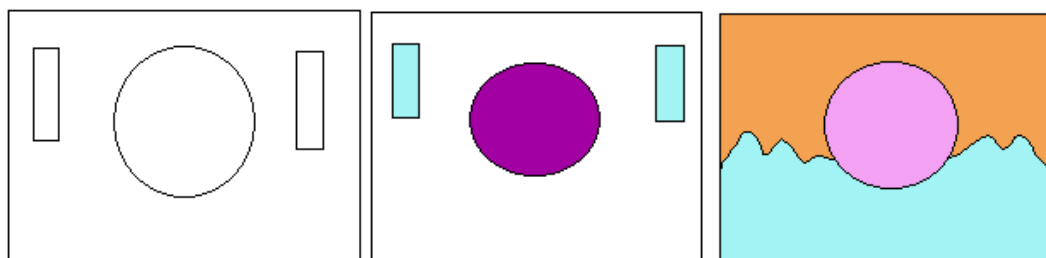
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-27 โครงสร้างและการจัดวางภาพดิน

ใช้โครงสร้างรูปสามเหลี่ยมแบบ “หนึ่งใหญ่สองเล็ก” ที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน รักษาความงดงามของลายเส้นและสีสันไว้ได้เยี่ยมทำให้ตัวแบบพระโพธิสัตว์โคตเด่น

สีสัน

ภาพที่ 4-28 สีสันภาพดิน

สีด้านบนเป็นโทนสีอ่อน ด้านล่างสีเข้ม โดยใช้สีน้ำตาลเหลืองเป็นหลักเพื่อเน้นความรู้สึกถึงผืนดิน นอกจากนี้ยังเลือกใช้สีม่วงมาเป็นตัวดึงดูดความสนใจให้ไปอยู่ที่องค์ประกอบกลาง โดยพยายามใช้สีทองให้น้อยที่สุดเพื่อจะได้ไม่เป็นตัวดึงความสนใจอีกด้วย

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

ผลงานภาพ “ดิน” ชิ้นนี้ มีการแสดงออกทางสัญลักษณ์ความเป็นแม่มากที่สุด เป็นที่มาของทุกสรรพสิ่งในโลกและการรู้คุณค่าต่อแหล่งกำเนิดของมนุษย์ ตามรูปแบบศิลป์ ภาพนี้มีการผสมผสานลักษณะภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน บวกกับรูปแบบศิลปะตามภาพวาดจีนและความทันสมัยของจิตรกรรมฝาผนังในปัจจุบันลงไปทำให้ภาพนี้มีลักษณะทางศิลปะแบบตะวันออกที่เข้มข้น ควรระวังส่วนที่ต้องแสดงความเป็นจริงของภาพและลายเส้นของเสื้อผ้าพระโพธิสัตว์ ระวังลายเส้นส่วนที่เป็นภาพทิวทัศน์และเพิ่มความประณีต เพิ่มความลื่นไหลของลายเส้นลงไปเพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้กับเอกลักษณ์การผสมผสานหรือความแตกต่างของลายเส้นจีนและลายเส้นไทย ควรระวังการจัดการกับฉากหลังไม่ให้มีความรู้สึกสึกกระโดดหรือว่างเปล่าเกินไป ภาพทิวทัศน์คว่างเปล่าเกินไปต้องเพิ่มรายละเอียดลงไปอีก ใช้เทคนิคอื่นๆ มาชดเชยโครงสร้างของภาพที่ขาดหายไปแต่ต้องไม่ให้บังความสวยงามของภาพพระโพธิสัตว์และภาพทิวทัศน์ เพิ่มความเป็นเสถียรภาพให้กับเทคนิคการวาดภาพแบบจีน

ผลงานชิ้นที่ 8 โลกถึกลับ

ภาพที่ 4-29 โลกถึกลับ (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

โลกถึกลับตามความหมายของคนไทย และเพื่อนรอบกายของตัวเอง ได้ให้คำจำกัดความถึงสถานที่ที่อาศัยของเหล่าวิญญาณ แต่ในประเทศจีนแล้วกลับกล่าวถึงเรื่องราวความลับที่มนุษย์ทั่วไปมีอาจล่วงรู้ได้และก็ไม่ใช้เรื่องผีสังเวทมนต์ด้วย ในใจของพวกเขาทุกคนต่างคิดถึงโลกที่เต็มไปด้วยความสุขตามจินตนาการ

ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้จึงแสดงเรื่องราวถึกลับที่ไม่อาจหยั่งถึงได้ ฉากและภาพบุคคลส่วนใหญ่ถูกวางองค์ประกอบภาพได้ภาพเมฆหมอกและกลุ่มควันในห้องปิดตาย ภายในห้องมีเสียงเพลงและการเดินร่าอย่างเงียบๆ และไม่มีผู้ชมใดๆ สิ่งก่อสร้างกลางภาพคือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ภายในแบ่งเป็นเจ็ดชั้น มีพระพุทธรูป ซึ่งมีความหมายว่า “สถูปเจ็ดชั้น” หรืออดีตเรียกว่าเจดีย์เจ็ดชั้น ต่อมามีความหมายว่าการบำเพ็ญทำดีหรือการสะสมบะของมนุษย์นั่นเอง สิ่งก่อสร้างในภาพมีลักษณะตามรูปแบบจีนและปรากฏบนภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำตุนหวง

ซึ่งต่อมาถูกนำมาสร้างเป็นตึกจริงๆ ขึ้นมา ภายนอกสถาปัตยกรรมมีปีกนกบินวนเวียนอยู่รอบๆ สิ่งปลูกสร้างแบบนี้ก็ไม่ต่างจากบ้านของไทยนักที่ห้องภายในมักถูกปิดตายและสองด้านมีเทพทวารบาลเช่นกัน จากภาพด้านบนเหล่านี้นางอัปสรกำลังเดินร่ายอยู่ภายในห้องอย่างสนุกสนานราวกับเป็นการแสดงเพื่อสร้างความสำราญให้กับตนเอง

ภาพทิวทัศน์ที่เป็นฉากหลังถูกวาดขึ้นเหมือนการมองมาจากที่ไกลๆ ไม่ชัดเจนแต่ก็สามารถเห็นห้องต่างๆ ที่อยู่ภายในสถาปัตยกรรมได้ การดำรงชีวิตของเทพเหล่านี้ก็คล้ายกับมนุษย์ทั่วไป เป็นเรื่องราวของโลกจริงและการใช้ชีวิตของมนุษย์จริง แต่โลกอีกด้านหนึ่งก็แตกต่างกับโลกความเป็นจริงอย่างหาที่เปรียบไม่ได้เลยทีเดียว

ผลงานชิ้นนี้เน้นความแตกต่างคนทั้งสองประเทศออกมา โดยเป็นเรื่องราวที่อยู่ภายในจิตใจของพวกเขา ลักษณะเด่นๆ ของเรื่อง โลกอีกด้านและโลกที่มนุษย์ไม่สามารถสัมผัสได้ เลือกใช้สีสันง่ายๆ เพื่อเน้นความงดงามของลายเส้น ซึ่งหากมองโดยรวมแล้วถือว่าเป็นการให้ความสำคัญในส่วนที่เป็นความหมายหลักของภาพได้ดี

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

รูปร่างและลายเส้น

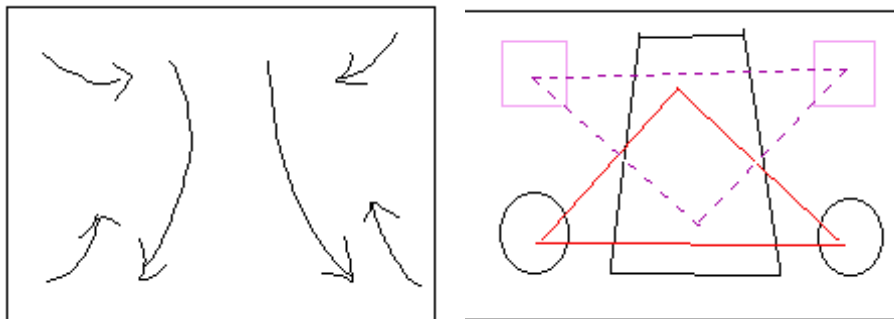

ภาพที่ 4-30 รูปร่างและลายเส้นภาพโลกอีกด้าน

ลายเส้นการวาดภาพทิวทัศน์ ลายสเกตซ์และลายไทยมีการเพิ่มรายละเอียดอย่างชัดเจนในรูปสิ่งก่อสร้าง มีการใช้ตัวแบบของภาพที่ดูแปลกตาแต่สง่างามที่ให้ความชดช้อยตามแบบลายไทย และเป็นลายเส้นอิสระตามแบบจีน

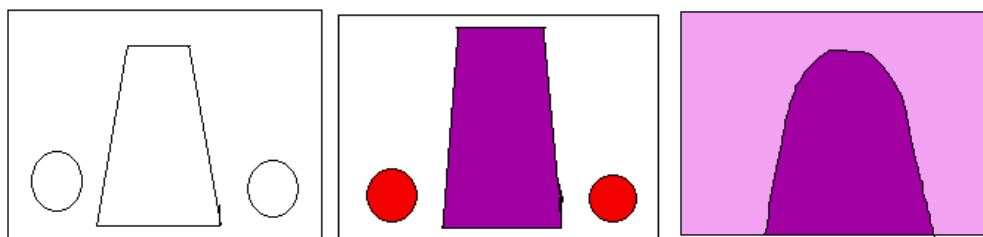
โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-31 โครงสร้างและการจัดวางภาพโลกถลึกลับ

โครงสร้างเป็นรูปสามเหลี่ยมลักษณะ “หนึ่งใหญ่สองเล็ก” โดยภาพสิ่งก่อสร้างที่อยู่ตรงกลางภาพให้ความรู้สึกโดดเด่นแต่เนื้อหาไม่รายละเอียดถูกจิกมาก

สี

ภาพที่ 4-32 สีสันภาพโลกถลึกลับ (LiPing Li, 2011)

ใช้โทนสีอ่อน โดยมีสีม่วงเป็นสีหลัก เน้นการให้ความรู้สึกลึกถลึกลับ รูปภูเขาใช้โทนสีเขียวอ่อน รูปท้องฟ้าใช้โทนสีอ่อน ใช้สีที่เปิดกว้างเพื่อให้ภาพเด่นชัดขึ้น การผสมผสานโทนสีมีความสมบูรณ์แบบโดยการนำโทนสีที่แตกต่างกันมาใช้ไว้ในภาพเดียวกันทำให้ภาพมีรูปร่างแปลกใหม่ ทั้งเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานมีรูปลักษณะใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ซึ่งการใช้สีม่วงเป็นหลักทำให้ภาพมีความอ่อนโยนและแสดงถึงภาพแสงจันทร์ที่มีดวงดาวและเห็นถึงการผสมผสานอย่างชัดเจน

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

“โลกก็กลับ” เป็นผลงานชิ้นสุดท้ายในชุดนี้ บรรยายถึงความแตกต่างของโลกในจิตใจกับโลกแห่งวัตถุ และยังคงความเป็นธรรมชาติของโลกทั้งสองนี้ไว้อย่างปฏิเสธไม่ได้ ไม่ว่าความลับจะเป็นเรื่องจริงหรือความฝันในปัจจุบันก็ยังไม่มีความสามารถที่จะนิยามได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงขอให้อ่านข้ามความหมายที่แท้จริงของภาพไป ในทางศิลปะของภาพนี้มีการผสมผสานลักษณะจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีนไว้เช่นเดียวกับผลงานชิ้นอื่น แต่ควรเพิ่มลักษณะการผสมผสานสิ่งก่อสร้างตามรูปแบบจีนและไทยลงไป โครงสร้างสามเหลี่ยมแบบตายตัวทำให้รู้สึกเคร่งขรึม แต่โดยรวมถือว่าโครงสร้างไม่แข็ง ไม่มีจุดสำคัญของภาพซึ่งในส่วนนี้ต้องแก้ไขด้วยการเพิ่มสีสันและลายเส้นลงไป ในด้านสีสันควรเลือกใช้สีที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวและเป็นธรรมชาติ แต่ต้องระวังไม่ให้มีมากเกินไป การไล่ระดับสีของสีม่วงค่อนข้างทำได้ยากเพราะต้องทำสีให้เป็นเอกภาพเสียก่อนและอาศัยสีโดยรวมมาเป็นแนวทางในการแก้ไข

ผลงานชิ้นที่ 9 มัณฑารา

ภาพที่ 4-33 มัณฑารา (LiPing Li, 2011)

แนวความคิดและการสื่อเรื่องราว

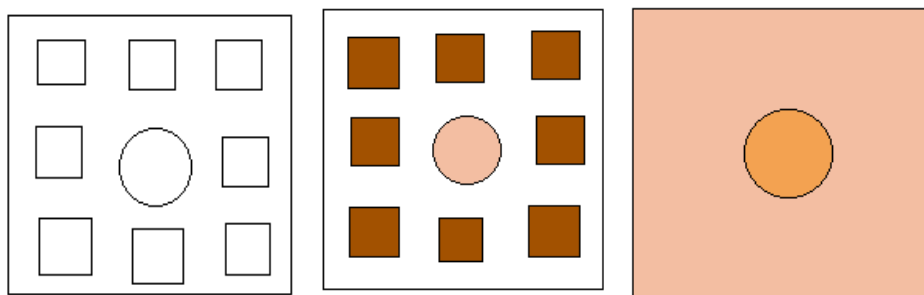
มัณฑารามีต้นกำเนิดมาจากความลึกลับของจักรวาล ขณะเดียวกันก็มีแนวคิดเกี่ยวโยงไปถึงกาลเวลาและอวกาศ ลักษณะโดยรวมของภาพเป็นรูปวงกลมเรียงลำดับตามเข็มนาฬิกาจากซ้ายไปขวาเพื่อเชื่อมเหตุการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน โดยใช้ผลงานทั้งแปดชิ้นมาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ใจกลางของภาพเป็นรูปพระพุทธเจ้าประทับอยู่บนดอกบัว บัวแต่ละกลีบถูกสร้างสรรค์มาจากวัสดุ

ที่หลากหลาย ส่วนด้านบนและด้านล่างมีรูปพระพุทธรูปปางมารวิชัย 2 องค์และนางอัปสรผู้ารักษาอีกด้วย

กล่าวโดยรวมแล้ว แนวคิดหลักของภาพคือวงจรชีวิตมนุษย์ที่เวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่จบสิ้น ในโลกแห่งความเป็นจริงทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาซึ่งชีวิตของมนุษย์ทุกคนก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ทว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เคยเปลี่ยนไปไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหนก็ตาม แต่ก็เป็นที่เรามองไม่เห็น สัมผัสไม่ได้ แม้แต่คำพูดก็ไม่รู้ว่าจะใช้คำอะไรมาอธิบายลักษณะได้อย่างครบถ้วน ซึ่งความเป็นนิรันดร์นี้เองที่ก่อให้เกิดเรื่องลึกลับและประหลาดขึ้นในชีวิตมนุษย์ ก่อให้เกิดฤดูกาล ก่อให้เกิดการเกิด แก่ เจ็บและตายนั่นเอง เหตุการณ์แปลกๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้มนุษย์ ธรรมชาติ ฟ้าและดินอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยมนุษย์จะต้องกตัญญูต่อโลกเพื่อให้โลกสวยงามและสงบสุขแบบนี้ไปตราบนานเท่านาน

การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบ

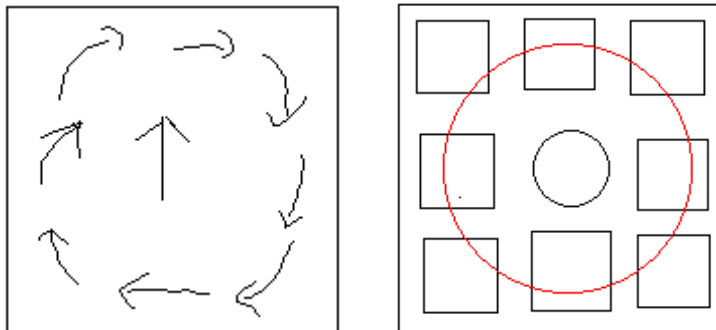
รูปร่างและลายเส้น

ภาพที่ 4-34 รูปร่างและลายเส้นภาพมันดารา

ลายเส้นเป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิคแบบไทยและจีน โดยลายเส้นแบบจีนมีลักษณะแสดงความเป็นอิสระและไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ ส่วนลายเส้นแบบไทยมีลักษณะละเอียดอ่อน แสดงรายละเอียดในส่วนต่างๆ ได้อย่างงดงาม

โครงสร้างและการจัดวาง

ภาพที่ 4-35 โครงสร้างและการจัดวางภาพมันดารา

โครงสร้างของภาพเป็นแบบโอบล้อมหัวใจหลักของภาพที่อยู่ตรงกลางภาพ มีลักษณะการมองลงมาจากที่สูงและบรรยายความรู้สึกของภาพออกมาได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ทำให้ใจกลางของภาพดูโดดเด่นมาก

สี

ภาพนี้ใช้สีน้ำตาลเป็นโทนสีหลักเพื่อแสดงความรู้สึกเคร่งขรึมและจริงจัง เนื้อสีที่ใช้ระบายค่อนข้างอ่อนและระบายตรงบริเวณลายเส้นเพื่อนำให้ลายเส้นดูโดดเด่นมากขึ้น

การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน

“มันดารา” ถือเป็นผลงานชั้นสรุปที่รวบรวมใจความหลักของ 8 ภาพแรกมาไว้บนผลงาน โดยใช้เทคนิคการวาดภาพที่มีความหลากหลายเพื่อมาเป็นบทสรุปเนื้อหาของผลงานทั้งหมด ผลงานชิ้นนี้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากคำแนะนำของอาจารย์ที่มีต่อผลงานก่อนหน้านี้ โดยนำข้อบกพร่องที่เคยเกิดขึ้นมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ให้ดีที่สุดแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่งผลงานชิ้นนี้ค่อนข้างโดดเด่นในเรื่องลายเส้นและการผสมผสานเทคนิคตามแบบไทยและจีนลักษณะร่วมสมัยและให้อารมณ์ที่แตกต่าง

บทที่ 5

อภิปราย และสรุปผลการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสร้างสรรคงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน” เป็นการมุ่งศึกษาข้อมูลและเทคนิคการสร้างสรรคผลงานที่เน้นสาระสำคัญทางศาสนาและความเชื่อมากกว่าศึกษาประวัติศาสตร์และทฤษฎี ผลงานที่ข้าพเจ้าสร้างสรรคส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทางพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบหลักเป็นภาพพระพุทธรูป นางอัปสร เทพดา สิ่งก่อสร้างและสัตว์ป่าหิมพานต์ตามเนื้อหาและรูปแบบจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในทั้งสองประเทศเป็นส่วนใหญ่

ตั้งแต่อดีต จิตรกรรมจีนมีรูปแบบการวาดภาพที่เรียบง่าย สีสันไม่ฉูดฉาด แต่มีความหมายแฝงไว้ด้วยแง่คิดที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวตะวันออก ศาสนา ปรัชญา และคำสั่งสอน ซึ่งเป็นความพิเศษของศิลปะจีนอย่างหนึ่งที่มีความแตกต่างจากศิลปะอื่นๆ ในสมัยราชวงศ์ถังมีทฤษฎีจีนบทหนึ่งกล่าวเอาไว้ว่า “จิตรกรรมจีนช่วยกล่อมเกลายบุคคลให้ศึกษาสัมฤทธิ์ผล พร้อมทั้งผจญจริยธรรมของมนุษย์ทำให้เข้าใจถึงความผันแปรของธรรมชาติ” ดังนั้นแล้วจิตรกรจีนส่วนใหญ่จะมุ่งเขียนภาพธรรมชาติให้ดูยิ่งใหญ่ ประกอบกับอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ใหญ่รองลงมา ส่วนมนุษย์จะเป็นสิ่งที่จิตรกรจะวาดให้เล็กที่สุด นั่นเพราะศิลปะแบบจีนเพียรเน้นความเหมือนจริงของธรรมชาตินั่นเอง การดูภาพจิตรกรรมจีนถ้าหากเราไม่อ่านบทกวีที่อยู่ในภาพเขียนเราจะไม่รู้รายละเอียดของภาพนั้นได้เลยว่าผู้เขียนต้องการสื่ออะไรกับเรา ฉะนั้นจุดเด่นอีกอย่างของศิลปะแบบจีน นั่นคือการวาดภาพพร้อมกับแต่งบทกวีซึ่งมักแฝงไว้ด้วยแนวคิด คติสอนใจให้คนคิดตามเสมอ ดังนั้นจิตรกรรมจีนจึงกล่าวได้ว่าเป็นงานศิลปะที่เป็นอมตะ เน้นจิตวิญญาณของธรรมชาติและเป็นรูปแบบวัฒนธรรมที่ใกล้ชิด มีคุณค่าและความเรียบง่ายจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัด ประกอบกับปรัชญาอันลึกซึ้งสะท้อนวิถีแห่งธรรมชาติแฝงมาในรูปแบบบทกวีสั้นๆ ซึ่งนอกจากผู้ชมจะได้รับอารมณ์สุนทรีย์แห่งการเสพศิลป์แล้ว สิ่งที่จะได้กลับไปอีก นั่นคือ คติ คำสอนเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันอีกด้วย

จิตรกรรมไทยเป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกรักความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยนและละมุนละไม จนกลายเป็นลักษณะประจำชาติที่มีรูปแบบเป็นพิเศษ ภาพเหล่านี้นิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาหรืออาคารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง เป็นต้น เนื่องจากจิตรกรรมไทยล้วนเขียนเรื่องราวทางศาสนาแทบทั้งสิ้น

จึงยอมสะท้อนโลกทัศน์ทางพุทธศาสนาของคนโบราณซึ่งแม้ว่าโดยผิวเผินก็คล้ายคลึงกับที่คนปัจจุบันรู้จักกัน แต่ว่าโดยแท้จริงแล้วกลับมีความแตกต่างจากเราไม่น้อย เช่น ชาดก ที่สะท้อนถึงการบำเพ็ญบารมีเพื่อเป็นพระพุทธรูปเจ้าในบั้นปลาย และไตรภูมิก็เป็นเรื่องราวที่สอนให้มนุษย์มองจักรวาลตามกรอบแนวคิดของพุทธศาสนาว่าถึงจะยิ่งใหญ่และงดงามแค่ไหนสุดท้ายก็ไม่มีอะไรที่แน่นอนจริง พระนิพพานเท่านั้นที่แน่นอนไม่ผันแปร พูดย่างๆ คือสอนให้คนทำดีและคิดตามแบบพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงดำเนิรมาก่อนนั้นแล้ว นอกจากนี้ยังมักผนวกเข้ากับเรื่องราวที่กึ่งลึกลับมหัศจรรย์ สร้างสรรค์ออกแบบไว้เป็นรูปแบบอุดมคติที่แสดงออกทางความคิดให้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและความสำคัญของภาพ เช่น รูปเทวดา นางฟ้า กษัตริย์ นางพญา นางรำ ยักษ์ และสัตว์ป่าหิมพานต์ ดังนั้นแล้วจิตรกรรมไทยถือได้ว่าเป็นวิจิตรศิลป์ชั้นสูงที่มีความงามตามอุดมคติมียุคค่าและความงดงามทางจิตใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากผูกพันกับศาสนา ความเชื่อถือ และศรัทธาสืบทอดมาจากอดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน

สายสัมพันธ์ไทย-จีนที่ดำเนินอย่างเป็นทางการมานานกว่า 3 ทศวรรษ บวกความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการก่อนหน้านี้ก็เป็นร้อยๆ ปี คงไม่เพียงยืนยันถึงความแนบสนิทชิดเชื้อแห่งสายธารความสัมพันธ์ระหว่างกันเท่านั้น แต่แนวคิด วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนศิลปะและจิตรกรรมของพี่น้องประชาชนทั้ง 2 ประเทศต่างหลอมรวมเข้ากันอย่างกลมกลืน ตัวอย่างเช่น เครื่องสังคโลกที่ช่างปั้นชาวจีนเคยมาสอนคนไทยตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย ลวดลายจิตรกรรมไทยที่ไปปรากฏในประเทศจีนมากมาย หรือแม้แต่ดนตรีและเพลงไทย-จีนที่ประยุกต์เข้ากันได้เป็นอย่างดี เป็นต้น จากการติดต่อกับต่างบ้านต่างเมืองนั่นเองที่เป็นตัวนำพาให้มีการถ่ายทอดและรับอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จิตรกรรมไทยแบบประเพณีได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีนที่เข้ามาผสมผสานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาแล้ว และเด่นชัดมากในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะในครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนอย่างใกล้ชิดยิ่งกว่าอดีต และเพราะเหตุนี้เองที่ทำให้เกิดการผสมผสานทางจิตรกรรมที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์และความงามชั้นครูที่มีการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ผ่านภาพวาดหรือลายลักษณ์อักษรเพื่อความเข้าใจตรงกันของประชาชนในทั้งสองชาติ การศึกษาวิจัยในเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย-จีนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งที่จะนำมาซึ่งความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมเฉพาะ แสดงออกถึงการผสมผสานความงามทางเอกลักษณ์ชนชาติของทั้งสองประเทศ และเป็นการศึกษาที่สามารถสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังได้ต่อไป

การสร้างสรรค

ผลงานที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นในชุดนี้มีทั้งหมด 9 ชิ้น คือ การเช่นไหว้ในวสันตฤดู
 คิมหันตฤดู สารทฤดู วัสสานตฤดู การกำเนิดใหม่ ฟา ดิน โลกกลับ มีขนาด 80x110 เซนติเมตร
 และชิ้นสุดท้ายคือมันคารา มีขนาด 160x160 เซนติเมตร

การเช่นไหว้ในวสันตฤดู เป็นผลงานชิ้นแรกสุดในชุดผลงานที่สร้างสรรค์ในครั้งนี้อย่างไร
 ว่าเป็นตัวกำหนดรูปแบบรวมถึงทิศทางของผลงานไว้อย่างชัดเจน เนื้อหาหลักของภาพกล่าวถึง
 การวิงวอนขอพรจากสวรรค์ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ภาพนี้ออกแบบตามลักษณะการวาดภาพ
 มันคาราตามแบบฉบับอินเดีย เป็นความปรารถนาให้จักรวาลมีจินตนาการและเหตุผลที่เหนือ
 ธรรมชาติและภาพวาด

การเช่นไหว้คิมหันตฤดู เนื้อหาทั่วไปมีการผนวกเรื่องราวในปัจจุบันและความคิด
 ของผู้วาด ใช้การแสดงออกในรูปแบบการอธิบายเนื้อหาเชิงลึกและเรื่องราวที่เกิดขึ้นใน
 ชีวิตประจำวัน พร้อมกับผสมผสานเรื่องราวร่วมสมัยแบบตะวันตก กล่าวถึงช่วงเวลาแห่งความฝัน
 อันไม่มีที่สิ้นสุด ขณะเดียวกันก็เปี่ยมล้นด้วยความทะยานอยาก เป็นความปรารถนาในใจส่วนลึก
 ของมนุษย์ที่หวังจะได้รับการปลดปล่อยออกมาในช่วงฤดูร้อนนี้ ดังนั้นในฤดูนี้ความรักก็เปรียบดั่ง
 เครื่องล่อตาล่อใจ และขณะเดียวกันความอบอุ่นก็เปรียบเสมือนความอุ่นสบายสันติอีกด้วย

การเช่นไหว้สารทฤดู มีความหมายหลักสะท้อนถึง “การแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อ
 ธรรมชาติ” เพราะชาวจีนถือว่าฤดูใบไม้ร่วงเป็นช่วงเวลาที่ยิ้มด้วยความอุดมสมบูรณ์และอึมเิบ
 เนื่องจากเป็นฤดูแห่งการเก็บเกี่ยว ผู้คนส่วนใหญ่จะออกมาร้องรำทำเพลงและแสดงความกตัญญูต่อ
 ธรรมชาติ เทพยดาและทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆ ตัวมนุษย์ซึ่งการเช่นไหว้เปรียบเสมือนการแสดง
 ความเคารพบูชา กตัญญูรู้คุณและแสดงถึงการอยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างมนุษย์กับ
 ธรรมชาตินั่นเอง

การเช่นไหว้วัสสานตฤดู ถือเป็นจุดพลิกผันของผลงานชุดนี้ เพราะถือเป็นชิ้นสรูป
 ช่วงเวลาที่ผ่านมามีทั้ง 4 ฤดู เมื่อฤดูร้อนและฤดูเก็บเกี่ยวผ่านไป สิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัว
 เริ่มกลายเป็นสิ่งล้าสมัย เสื่อมสภาพ ถึงขนาดเริ่มเกิดการล้มตาย ก่อเกิดความท้อแท้ก่อนแะขึ้น
 ในฤดูกาลนี้เองที่มนุษย์หยุดสร้างสรรค์หรือเก็บเกี่ยวสิ่งใหม่ๆ แต่กลับอยู่อย่างนิ่งเฉยอย่างเฉื่อยชา
 เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ โลกรอบตัวค่อยๆ เข้าสู่สภาวะแทนที่ พืชผล
 เริ่มเหี่ยวเฉาล้มตาย สัตว์น้อยใหญ่เริ่มเข้าฤดูจำศีล การเช่นไหว้ในฤดูนี้จะจัดขึ้นในวันที่อากาศหนาว
 ที่สุดในรอบปี เพื่อวิงวอนต่อเทพเจ้าให้อากาศหนาวๆ แบบนี้ผ่านไปโดยเร็วและขอให้ช่วงเวลาที่ดี
 ที่สุดในรอบปีอย่างฤดูใบไม้ผลิมาเยือนเร็วๆ ขณะเดียวกันก็เริ่มสรูปทบทวนวันเวลาดีๆ ที่ผ่านไป
 และสะท้อนออกมาเป็นบทเช่นไหว้

การกำเนิดใหม่ เป็นผลงานเริ่มต้นในชุดที่สอง ที่เชื่อมความหมายระหว่างผลงานชุดก่อน และผลงานชุดนี้ เป็นตัวตบตะกอนทางความคิดและการเชื่อมช่วงเวลาระหว่างผลงานให้กลมกลืนกัน เป็นเรื่องราวหลังจากโลกหมุนรอบตัวเองผ่านไปหนึ่งรอบ ชีวิตเริ่มก้าวเข้าสู่วัฏจักรของรอบใหม่จนกระทั่งถึงวันสิ้นสุด ทว่าชีวิตมีวันสิ้นสุดจริงๆ หรือไม่เพราะมีความเป็นไปได้ที่ชีวิตสามารถขยายได้อย่างไม่จำกัดเวลา พวกเราก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เคยผ่านการยืดเวลามาแล้ว อีกทั้งมนุษย์ก็มีความปรารถนาที่จะให้ชีวิตไม่มีที่สิ้นสุดนั่นเอง

ฟ้า ประกอบด้วยเนื้อหาที่แสดงถึงเวลาและอากาศค่อนข้างมาก อาทิ สรรพสิ่งต่างๆ ภายใต้จักรวาล ฤดูกาลทั้งสี่ วันเวลา เป็นต้น กล่าวถึงเรื่องราวหลังจากพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า บนท้องฟ้ามีดวงดาวส่องประกายระลัดตา ผู้คนเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้า สัมผัสกับความมดงามนับครั้งไม่ถ้วนเพื่อทำการขอพรอย่างไม่ขาดสาย แม้ว่าท้องฟ้าจะอยู่ห่างไกลจากเรามากก็ตาม แต่ในความรู้สึกส่วนลึกเป็นราวกับคนคุ้นเคยและมีการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันเสมอๆ และเพราะการหมุนของท้องฟ้าที่ทำให้เรามีวัฏจักรแห่งฤดูกาลนั่นเอง

ดิน เป็นที่มาของทุกสรรพสิ่งในโลกแสดงออกทางสัญชาตญาณความเป็นแม่มากที่สุด หัวใจหลักในการบรรยายความหมายของภาพนี้ เป็นสิ่งที่ใกล้ความจริงและเป็นรูปธรรมมากที่สุดในโลก สามารถสัมผัสได้ด้วยมือเปล่าแต่ถือว่าไม่จริง

โลกสถิต เป็นผลงานชิ้นสุดท้ายในชุดนี้ บรรยายถึงความแตกต่างของโลกในจิตใจกับโลกแห่งวัตถุ โลกสถิตตามความหมายของคนไทย และเพื่อนรอบกายของข้าพเจ้าเอง ได้ให้คำจำกัดความถึงสถานที่ที่อาศัยของเหล่าวิญญาณ แต่ในประเทศจีนแล้วกลับกล่าวถึงเรื่องราวความลับที่มนุษย์ทั่วไปมีอาจล่วงรู้ได้และก็ไม่ใช้เรื่องผีสังเวทมนต์ด้วย ในใจของพวกเขาทุกคนต่างคิดถึงโลกที่เต็มไปด้วยความสุขตามจินตนาการ

มณฑรา เป็นผลงานชิ้นสรุปที่รวบรวมใจความหลักของ 8 ภาพแรกมาไว้บนผลงาน โดยใช้เทคนิคการวาดภาพที่มีความหลากหลายเพื่อมาเป็นบทสรุปเนื้อหาของผลงานทั้งหมด มณฑราเริ่มต้นกำเนิดมาจากความสถิตของจักรวาล ขณะเดียวกันก็มีแนวคิดเกี่ยวโยงไปถึงกาลเวลาและอากาศ แนวคิดหลักของภาพคือวงจรชีวิตมนุษย์ที่เวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่จบสิ้น ในโลกแห่งความเป็นจริงทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาซึ่งชีวิตของมนุษย์ทุกคนก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ทว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เคยเปลี่ยนไปไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหนก็ตาม แต่เป็นสิ่งที่เรามองไม่เห็น สัมผัสไม่ได้ แม้แต่คำพูดก็ไม่รู้ว่าจะใช้คำอะไรมาอธิบายลักษณะได้อย่างครบถ้วน ซึ่งความเป็นนิรันดร์นี้เองที่ก่อให้เกิดเรื่องสถิตและแปรบางขึ้นในชีวิตมนุษย์ ก่อให้เกิดฤดูกาล ก่อให้เกิดการเกิด แก่ เจ็บและตายนั่นเอง

วิธีการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงาน เริ่มจากการสร้างแบบร่างที่แตกต่างออกมา หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกผลงานที่ดีที่สุดและเป็นที่น่าสนใจสำหรับทุกคน จนในที่สุดก็ได้ผลงานที่ผ่านการคัดสรรมาเป็นอย่างดีจำนวน 8 ชิ้นที่มีรูปแบบการผสมผสานจิตรกรรมไทย-จีนทั้งในด้านรูปแบบ ลักษณะ โครงสร้าง ลายเส้น สี สันและมิติของภาพวาด หลังจากผลงานทั้ง 8 ชิ้นแรกผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ก็ได้เกิดแนวคิดให้สร้างผลงานชิ้นสรุปขึ้นมาใหม่อีกหนึ่งชิ้นเพื่อ รวมทั้งหมดเป็น 9 ผลงาน

ลักษณะศิลป์ของผลงานทั้ง 9 ชิ้น มีรูปแบบการผสมผสานจิตรกรรมฝาผนังไทย-จีน นำสาระสำคัญของเนื้อหาในภาพวาดเข้ามาผนวกกับเทคนิคการวาดภาพแบบร่วมสมัย โดยมีแนวคิดหลักของเรื่องเพื่อขอบคุณและแสดงความกตัญญูต่อธรรมชาติและเพื่อสืบทอดศิลปะการวาดภาพแบบจีน เนื้อหาของภาพวาดกล่าวถึงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ที่มีการติดต่อสื่อสารกับเทพ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและโลก ความเชื่อว่าชีวิตในโลกมนุษย์มีวิถีทางที่ไม่สิ้นสุด มีการเกิดแก่เจ็บตายหมุนวนไปอย่างไม่รู้จบ การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล และฟ้าดิน

ผลงานชุดนี้เกิดจากการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมระหว่างสองชนชาติและแนวคิดร่วมสมัยเข้าด้วยกัน โดยวิธีการศึกษาและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังของไทย-จีน เรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่พบเจอ และบวกกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังศึกษาสภาพแวดล้อมของอารยธรรมและพื้นฐานงานศิลป์ที่มีลักษณะเดียวกัน การตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจ มีประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์งานและสามารถแสดงออกมาในผลงานชุดนี้

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). *จิตรกรรมฝาผนังนิทานชาดก (พระเจ้า 500 ชาด)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2551). *ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน*. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- ฉัตรชัย สิริพันธุ์. (2008) *การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง*. วันที่ค้นข้อมูล 9 กันยายน 2551, เข้าถึงได้จาก http://thaiartonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=88&Itemid=100
- น. ณ ปากน้ำ. (2538). *สยามศิลปะ จิตรกรรมและสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- นริศรา จักรพงษ์, หม่อมราชวงศ์. (2543). *พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ปัญญา เทพสิงห์. (2548). *ศิลปะเอเชีย*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริ้นท์.
- ผู้จัดการรายวัน. (2550) http://bbznet.pukpik.com/scripts2/view.php?user=g7_
- พัฒนา พุทธิพงษ์. (2549). *พระ นางในรามเกียรติ์ ชุด มหาสักขเทวราชและพงศนารายณ์แห่งกรุงอโยธยา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ทอง.
- พิทักษ์ สายัณห์. (2548). *ศิลปะประจำชาติไทย กนก นารี กบี่ คช*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ทอง.
- โพธิ์ ใจอ่อนนุ่ม. (2548). *คู่มือลายไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณเฑียร ชูเสื่อหิง. (2539). *บัวหลวงระบายสี ประมวลภาพกิจกรรมรางวัลบัวหลวง ครั้งที่ 1-19*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ศิลปะไทย. (2549). *ยินดีต้อนรับเข้าสู่ศิลปะไทยชัยบุรี*. วันที่ค้นข้อมูล 12 พฤศจิกายน 2549, เข้าถึงได้จาก www.yimwhan.com/board/show.php?user=silpathai&topic=3&cate=1
- ศุภชัย สุขจิโชติ. (2551). *จิตรกรรมฝาผนังปูนเปียกกับงานจิตรกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: นิทรรศการศิลปกรรมคณาจารย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. (2553). *จิตรกรรมฝาผนังมรดกแผ่นดินชุด รามเกียรติ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม*. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์.
- สันติ เล็กสุขุม และกมล ฉายาวัฒนะ. (2524). *จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. (2550). *ศิลปะในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มติชนปากเกร็ด.
- อัสนีย์ ชูอรุณ. (2544). *จิตรกรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อนันต์ ปาณินท์. (2532). *วิวัฒนาการของจิตรกรรมไทยร่วมสมัย*. วันที่ค้นข้อมูล 11 มิถุนายน 2544, เข้าถึงได้จาก www.guru.sanook.com/enc_preview.php

- Chong, X. Q. (2008). A new interpretation on the wall painting in No.257 Cave of Mogao Hole in Dunhuang-The Career of Deer King. *Journal of Dunhuang Studies*. Lanzhou. China.
- Du, D. C. and Wang, S. Q. (2004). *Dun huang and silk road*. Shennzhen China: Seasky publishing House.
- Duan, W. J. (1990). *The appreciation of Dunhuang art*. Gansu China: Gansu people's Fine Arts Publishing House.
- _____. (1994). Mural paintings of the Dunhuang Mogao Grotto. *Journal of Dunhuang Studies*. Lanzhou China.
- Duan, W. J. (1990). A series of books for appreciating Dunhuang art. *Journal of Duanhuang Studies*. Lanzhou. China.
- Fan, J. S. (2008). *The light of Dun Huang*. Beijing China: People's Education Press.
- Ja' melons soda. (2553). คนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในแผ่นดินไทย. วันที่ค้นข้อมูล 10 กรกฎาคม 2553, เข้าถึงได้จาก www.jafanchanmygril.blogspot.com
- Jun, X. (2008). *The murals of the palale of yongle*. Beijing China: Mercury publishing House.
- Kaewbaba. (2011). เอเชียตะวันออก ประเทศจีน. วันที่ค้นข้อมูล 29 มกราคม 2554, เข้าถึงได้จาก www.thaigoodview.com/node/93290.
- Ming, L. (2007). *The story behind the painting*. Beijing China: Xiyuan Publishing House.
- Wang, W. (1996). *World Mvral Painting*. Beijing China: People's Education Press.
- Wang, Y. (1998). *A Chinese foreign exchange history of fine arts*. Hunan China: Hunan Education Press.
- Zeng, H. (2004). *Oil painting I*. Tianjin China: Thianjin Yangliuqing Fine Arts Publishing House.
- _____. (2007). *Oil painting II*. Tianjin China: Thianjin Yangliuqing Fine Arts Publishing House.
- Zhou, D. Z. (1999). *The color between Dunhuang painting and Chinese*. Beijing China: People's Fine Arts Press.

<http://topicstock.pantip.com>

www.banjomyut.com

www.dha.ac.cn

www.era.su.ac.th

www.teenpath.net/Ad/sexPicture.html

www.trueplookpanya.com